

CITITI-MĂ

fiind-că în numărul acesta public:

Amurg de Ion Agârbiceanu.—*Purtătorul de secrete* de N. Batzaria.—*Prăbușire* de Claudia Millian.—*Aventura Sfântului Ion* de N. Davidescu.—*Regina Isabela* de Villiers de L'Isle Adam.—*Omul întârziat* de V. Demetrius.—*Soldatul care păzește satul* de Camil Petrescu și *Moartea lui Baltazar Aldramin*,
Venețianul de Henry de Regnier.—Coperta de *Maur*.

CITITI-MĂ

MAGAZIN LITERAR

publică numai lucrări originale și inedite de cei mai de seamă scriitori români și traduceri alese din marii scriitori streini,
 apare odată pe lună în 64 de pagini format mare, cu coperta ilustrată în două colori și cu numeroase vignete în text,
 se găsește la toate librăriile și chioșcurile de ziare din vechiul Regat și nouile provincii
 și
 se vinde cu 10 lei numărul, în toată țara.

Redacția: Strada Dorobanți 27
Administrația: Strada Smârdan 4
BUCUREȘTI

№. 4

CITITI-MĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Co... ary Cluj

AMICURGI

DE JON ȐGĂRBICEANU

LUȘIND cu înec tusea hodorogită a bătrănilor, cu hărăeli adânci, ce răsufiau în tot felul de glasuri, bunica Dochia deschise pe 'ndelete porțița curții parohiale, trecu cu greutate peste pragul înalt, răsımându-se în cārja lucie de corn, și se opri puțin să mai răsufle. De unde venea ea! Hăt dela poalele pădurii unde-și avea coliba pitită subt un nuc uriaș! Pornise de când se crăpase de ziuă, să-l prindă pe popa acasă, să se spovedească, să se împărtășească cu cele sfinte, și eată că sosea așa de târziu. Cum se hodinea, răsımată de băț, aici la porțița îi veni pe-o clipă gândul că poate nu-l va afla acasă pe preot. Dar numai decât făcu o mișcare cu mâna stângă, în vreme ce un fel de dispreț se ivi în ochii ei galbeni, ascunși în fundul capului, ca și când ar fi zis: „E acasă! Par'că ar avea unde să meargă?”

Preotul era într'adevăr acasă. De pe felul cum se deschidea ușa, încet, cărțând, din geamătele ce se auziau afară, el înțalese îndată cine e după ușa.

— Indrăznește bunico, sunt sluga dumitale, zise el dela masă, împingând în laturi o carte din care citea.

Bunica Dochia intră tușind și gemând. Nu se lăsă până ce nu apăsă un sărut lat pe mâna preotului.

— Ai mai vrea dumneata să fii și sluga altora, dar e dorință zadarnică.

— Cum asta? întrebă preotul.

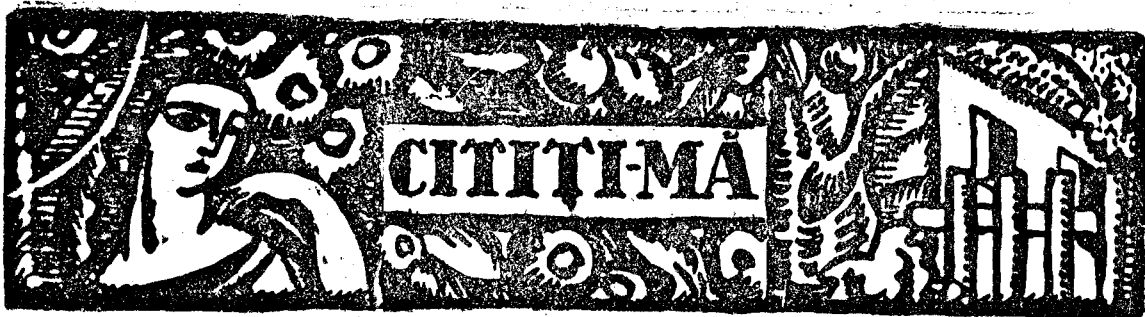
— Păi, cum știu eu, știi și Sfinția ta. De-acum pot să rămână satele fără popi. Altfel pentru ce ai sta. „Sfinția ta mereu acasă?”

— Vecinica dumitale, plângere, bunico.

— Apoi da, eu nu mă sfiesc să spun adevărul. Dar acum nu pentru asta am venit. Am venit să-mi văd de suflet. Sunt c'un picior în groapă, sfinția ta! Și, de-acum, nici că mai vreau să trăesc.

— Nu spune vorbă cu păcat, bunico! zise preotul zămbind, dându-i un scaun de hodină.

— Știu eu ce-i păcatul. N'am îmbătrânit în slujba lui Dumnezeu, să nu știu nici atât. Dar eu nu-mi urăsc zilele mele, ci urăsc păgânătatea. Pă-

cat e să mai trăești în mijlocul unei așa păgânătăți!

Bătrâna își împătură buzele vineții, și rămase într'o tăcere smerită. Cum ședea pe scaun, se ținea cu amândouă mâinile, spriginindu-se de toiagul de corn, și se uita în podele.

— Păgânătatea de-acum o să treacă, bunico. Iar o să vină vremile cele bune! zise preotul cercând să glumească.

Bătrâna își duse un deget în gură, prinse cu unghia lungă, groasă și galbenă, un colț, de dinte, pocni din unghie și zise:

— Te poți șterge pe buze, Sfinția ta! Se vede că umbli puțin între oameni. De altfel trebuie să aibă omul o nădejde. Fără nădejde nu poți trăi. Așa și Sfinția ta: tragi nădejde! Vorba ceea: paște murgule iarbă verde.“

Bunica Dochia vorbea cu preotul fără nici o stângenie, se simțea ocrotitoarea lui. Când venise în sat preot tânăr, înainte cu cincisprezece ani, bătrâna îl luă sub povățuirea sa. Sjugise încă subț doi popi, făcându-le servicii însemnate. De-un șir lung de ani ea aduna creșterii pentru masle, pentru feștani mari, ea afla mai întâi cine se îmbolnăvea în sat, ea sfătua pe bolnavi de ce slujbe aveau nevoie, ea aduna banii de leurgii, ea pune la cale pomenile la șase săptămâni, ea alegea găinele care se cinsteau preotului la cununii. Și pe câte alte cărări mai mărunte nu trebui ea să povățuiască pe tânărul preot, care, la început voise să rupă cu toate datinele vechi.

Bunica mai era descântătoarea satului. De inimă, de diochiu, de câte farmece, cine sufla în țeve pe la toate casele cu boală și cu supărare? Se pricepea să descânte chiar pentru vietățile necuvântătoare, când se îmbolnăveau. Avea ea un dres pentru oi, să nu le mănânce lupul, cunoscut în șapte sate, și pela Constantin cu Elena era purtată cu căruța dintr'un sat într'altul.

Dar, ca bună creștină, știa că descântecurile ei fără rugăciunile bisericii nu plătesc nimic. Și era lege: în casa în care intra ea cu țeva și cu boscorodelile ei, trebuia să intre și preotul cu molitvelnicul învăluit în patrafir.

Mult folos au avut popii cei bătrâni pe urma Dochiei, și preotul cel nou, preot cu alte gânduri de păstorie, trebui să fie biruit de bătrâna săptămână de săptămână și lună de lună, pentru a lua obiceiurile celor vechi. Mai târziu văzu că nu fu rău așa, și-i era recunoscător bătrâni. Numai cu venitele dela boteze, dela cununii și dela morți, n'ar fi putut trăi.

Bunica Dochia știa că „ea l-a pus în picioare“, și îndrăznea orice în fața preotului. Pe de altă parte, iarăși, preotul nu se putea supăra de orice vorbă a bătrânei.

El nu se supără, deci, nici acum.

— Vezi prea neagră lumea, bunico, zise el.

— Ba o vezi sfinția ta cum nu-i! Câte masluri ai slugit în anul ăsta? Haide, spune!

Preotul se gândi puțin.

— Mi se pare că zece.

— Șase în cap, nici mai mult, nici mai puțin. Și ea începu să înșire numele celor cari chemară anul acesta pe preot la maslu.

— Se poate că ai dreptate își zise preotul.

Bătrâna se mânie.

— Cum? Am dreptate? E sfânta scriptură! Uitat'am eu numărul și când slujeai cincizeci de masle pe an?

— E adevărat, bunico! Dumneata fi ții pe toți la catastif. N'or mai fi având oamenii nevoie de slujbă, n'ar mai fi atâtea boale ca mai înainte!

Bătrâna se cătrâni rău.

— Dar ști că nu-mi place omul cu vicleșug? Sfinția ta ști ca și mine că azi sunt mai multe boale și mai multe necazuri ca înainte! Dar s'a depărtat lumea dela Dumnezeu, s'au păgânit oamenii, asta-i! Nu le mai trebuie rugăciune, le trebuie doctor!

— De, și doctorii sunt buni. Îți mai aduci aminte ce-ți spuneam și eu când ai venit în sat?

— Imi aduc, dar de rătăcirea de atunci, sfinția ta n'ar trebui să mai pomenști, zise Dochia cu silă! Ți-aduci aminte cât a trebuit să mă zdrobesc până te-am adus la brazdă. Acum, dumneata, dacă ar fi adevărat ce-mi spuneai atunci, ar trebui să te bucuri. Dar văd eu bine că nu te bucuri. Molitvelnicul ți-l umple praful, iar prin buzunarele sfinției tale suflă vântul.

— De, nu numai cu pâine trăește omul, zise preotul zâmbind.

— Dar cu ce? Cu vânt? Nu, părinte, să lăsăm gluma la o parte! Oamenii s'au sălbatăcit. Atâta s'au tot măcelărit acolo în războiu, încât acum sunt ca dobitoăcele. Nu mai vor să audă de cele sfinte. Știi că eri l-au dus pe Mitruț la spital?

— Nu, asta n'o știam.

— Și câte nu ști sfinția ta, „află bătrână triumfătoare.” Trei zile m'am ținut de capul lor: chemați-l pe părintele să-i facă un maslu, să vedeți cum se va ușura. Nevasta era gata să mă trimită să adun de maslu. Mă omenise și cu păhărelul de rachiu ce mi se cade. Dar el, păgânul, când auzi de ce e vorba, ști ce a zis?

— De unde să știu?

— A zâmbit așa drăcește și le-a spus cu înfruntare: Maslu nu-mi va putea scoate glonțul din picior.

— Asta e și adevărat! zise preotul.

— Cum? Și sfinția ta? „făcu bătrâna oțărâtă rău.” Păi bine, nu-l scoate, că nu tai cu cuțitul. Dar nu alină durerea? Nu o iea uneori ca și cu mâna?

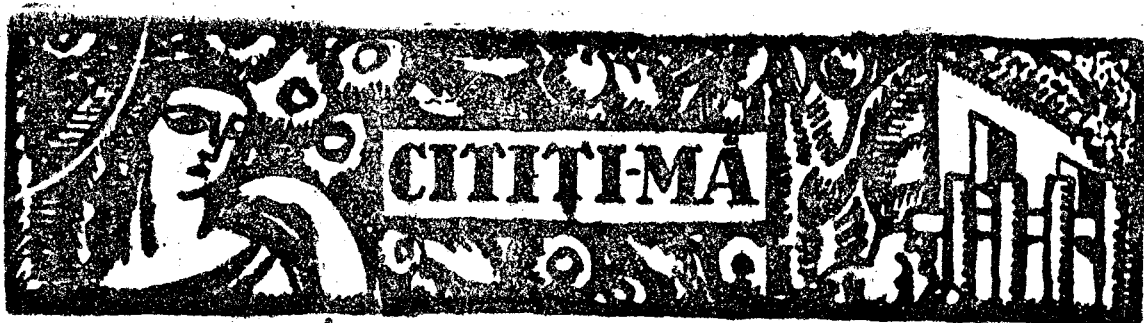
Că eu nu-s față sfințită și odată am descântat lui Nichifor păduraru care avea niște alice în el, și numai decât i s'a alinat durerea! A mai fost nevoie să-l tae? Doamne ferește!

— Și l-au dus la spital?

— L-au dus. El nici n'a vrut să audă de maslu.

— Dar trebuia cel puțin împărțășit. Ar putea să moară în spital! zise preotul căzut pe gânduri.

— Ce crezi că nu i-am spus? A râs păgânul de mine... Pentru atâta lucru moare un om? N'am murit eu

de altele mai mari! Poftim! Parcă viața ar fi în mâinele omului.

— Poate știe el că nu va fi greu să-i scoată glonțul.

— Bătrâna își plesni palmele.

— Dar nu vezi sfinția ta că toate vorbele astea sunt în potriva lui Dumnezeu? Și crezi că numai Mitruț vorbește așa? Toți care s'au întors din războiu, și au lătit păgânătatea și între alții. Câți chilari nu avem? Câți nu sunt plini de tuse seacă și de junghiuri în trup? Și, de pe partea tuturor, pot să nu mai fie popi pe sate! Cât li se stârnește durerea hop la doctoru, hop la spital, hop dup'o mașinarie nouă la piciorul schiop! Se batjocoresc în trupul lor și nu mai e nimic sfânt în ei.

— Sunt obicinuiți așa, din războiu, bunico. Zise preotul întinzându-i un păhărel de rachiu.

Ochii bătrânei clipiră, mâna stângă se desprinsese de pe bățul de corn, dar repede își reluă locul.

— Vai de mine, părinte! Dar ți-ai uitat pentru ce-am venit eu? Să-mi văd de suflet. N'am pus nimic pe limbă, nici că voi pune. Mă simt c'un picior în groapă și nici că voi să mai trăesc într'o așa lume. Dacă știam că o să vină vremea lui Antihrist așa de îngrabă, nu-mi mai frângeam eu astea ciolane bătrâne în cei patru ani de războiu.

— Intr'adevăr, ai alergat mult, bunico!

— Și eu și dumneata! Cât nu ne-am zolit! Slușbe peste slușbe, liturghii pentru cei duși, feștanii pe la ca-

sele lor. Și astea toate pentru ca să fie ei păziți de cumplită moarte acolo în iadul în care gemeau. Și acum, iată răsplata! I-am scăpat, acum nici nu se mai uită la noi!

— E mult să spui așa, bunico. I-a scăpat Dumnezeu, noi am făcut numai rugăciuni.

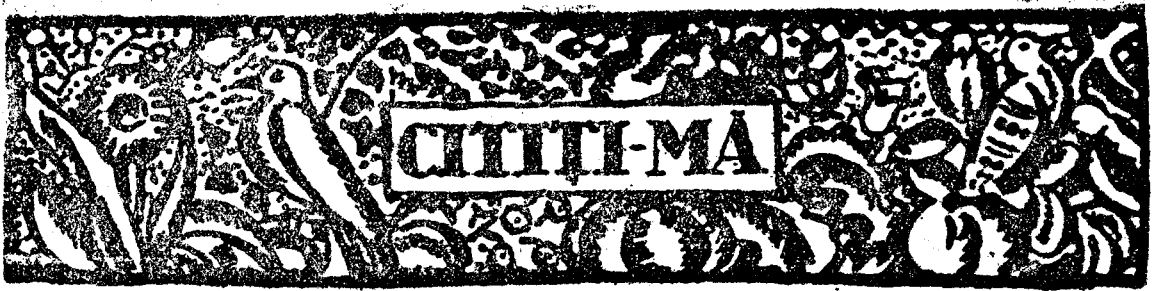
— Bine-bine că Dumnezeu, nici eu nu spun altfel. Dar ia' să-l lași pe Dumnezeu fără rugăciune, ia' să nu bați la poartă, să vedem ți se va deschide ea singură? Nu fi om cu viclesug, Sfinția ta, că ști că nu-mi place. Și ei, păgânii de azi, ne trimiteau slușbe. Atunci credeau. Acum nu mai cred în nimic. Iată pentru ce nu mai vreau eu să trăesc într'o astfel de lume. Zece liturghii, patru feștanii mari, șase masle, douăsprezece pomeni într'un an, — iată la ce am ajuns! Dar doctorii numai așa se plimbă prin sat cu nasu 'n vânt, și nu trece luna să nu meargă trei-patru la spital. Și, încăi dacă le-ar folosi ceva! Dar nu le folosește nimic! Beau leacuri scumpe și se usucă pe picioare! Stau cu săptămânile în spitale, și se întorc mai galbeni de cum s'au dos. Așa vine Antihrist, cu amăgire!

— Ce amăgire?

— Amăgirea-i asta, ști dumneata: Dumnezeu nu mai poate ajuta nimic, ajută omul. Dumnezeu cât mai în grabă!

— Iar' vorbă cu păcat, bunico!

— Ei, lasă-mă și Sfinția ta; ești năcăjit că nu-ți mai pică nimic, că biserica nu ți se mai umple ca de altă dată, și-ți verși năcazul pe mine.

Vezi și Sfinția ta că se prăpădesc toate creștineștile obiceiuri, și nu suflă o vorbă.

— Ce vorbă, mătușo?

— D'apoi să le spui în biserică, în propovedanie, că-i păcat, că-i mare păcat să le lase să moară. Că sufletele celor morți fără pomeni, ce se fac? Și ce se alege de sufletul unui beteag sau chilav pe care nu se mai dogoară roua mângăerii creștinești din rugăciuni și sluşbe? Se tot înăsprește și se tot înrăutățește; Cu potângul se face de mlădiere. Și cine-l mai ajută să-și rabde durerile, dacă nu mai vrea să știe pe milostivul de-asupra sa? Doctorii? Spitalul? Nu, părinte, nu e bine! Când nu va mai fi credință, durerile, suferințele vor fi cu mult mai grele de purtat. Oamenii s'au întors din războiu orbi și nu văd. Dar cel puțin dumneavoastră preoții care vedeți adevărul ar trebui să le dați aminte de prăpăstia în care se aruncă cu capul în jos. Eu, din partea mea, le toc destul la ureche.

— Și te-ascultă?

— M'ar asculta ei odată, dar atunci va fi prea târziu. Pentru mine, calea-valea. Acuși voiu fi oale și ulcele. M'au frânt și anii, dar mai mult păgânătatea în mijlocul căreia trăesc azi. Și cât am alergat eu, vreme de patru-zeci de ani pentru toți neputincioșii satului! Acum mi s'au înțepenit și picioarele, tusea mă înecă, Domnul îmi dă de știre să mă gâtesc de drum. Pentru mine e ușor că plec, dar pentru dumneavoastră cari rămâneți va fi mai greu.

Preotul se uită cu jale la bunica Dochia. Se trecuse într'adevăr în anul acesta din urmă, întâiul după războiu, se trecuse ca o ciupercă. Și se gândi cu durere ce bătrână neastâmpărată, ușoară și iute, fusese mătușa până acum. Cum cutriera satul și de trei, patru ori pe zi. De multeori era puțin amețită de rachiul cu care o îmbiau și în o casă și în alta, dar nici odată nu-și uita pentru ce umblă prin sat, nici nu lăsa să cadă sara fără să-și fi împlinit sluşba din ziua aceea.

Și acum, de-un au, zăcărea în coliba ei pitită sub nucul uriaș de sub poalele pădurii. Zăcărea cu ziua de cap; rare ori o mai chema cineva să descânte, și mai rar să adune bani de-un maslu ori de-o feștanie mare.

Preotului îi era milă de ea văzând'o de-odată fără nici un rost în viață. O mai chema la el, o îmbia c'o prescură duminica, c'un păhărel de rachi, iar bunica Dochia aducea vecinic vorba despre păgânătatea ce se sălășluise acum pe pământ.

Așa și acum, îl umplu o milă adâncă față de bătrâna de la care se molipsise și el să jertfească vechilor zăi, păzind bătrânelor obiceiuri. Știa că nu-i poate face mai mare bucurie bătrânei decât cinstindu-o cu un corn de prescură, și cu un păhărel două de rachi bun.

O însoți la biserică, o împărtăși cu cele sfinte, apoi o aduse din nou acasă și o omeni cu prescură și cu rachi.

— Ști, Sfinția ta, îți mai aduci aminte de rachiul dela pomeana lui

Doroftei? Bun rachiu și semănă cu asta", zise oftând bătrâna după ce bău al doilea pahărel.

Doroftei acela murise cu cel puțin zece ani înainte.

Preotul îi mai umplu un pahărel.

Mătușa îl bău, oftă, își șterse buzele vineții, se ridică încet și zise:

— Poate tot ar fi bine să încerci în propovedanie, să-i îndemni. Păcat să moară bunele obiceiuri de odată.

Nu pentru mine zic, pentru Sfinția ta. Eu acuș voi fi oale și ulcele".

Tot vorbind sărută mâna preotului, și eși încet pe use. Tusea ei cu înec, cu hărăeli adânci, răsună multă vreme prin curtea parohială. Părea că nu se grăbește. Se oprea mereu, se răzima cu amândouă mâinile în băț, clătina din cap, se sfātuia singură.

Târziu de tot se auzi izbându-se portița curții parohiale.

I. AGĂRBICEANU.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Purtătorul de Secrete

de N. Patzaria

— Care va să zică, ai înțeles.

— Înțeles, domnule colonel!

Și ca să-i dovedească cât de bine prinsese însărcinarea ce-i dăduse, Nea Niță scoase din buzunar o scrisoare închisă, dar pe care nu era nici o adresă, și îi zise: trebuie să dau această scrisoare guvernantei și să-i spun din partea d-voastre, că inima vă bate pentru ea, că vi e dragă ca fruntea din ochi.. asta, ca ochii din frunte, că dorința d-voastre este.., în sfârșit, lăsați pe mine, domnule colonel, căci la așa ceva mă taie capul. Nu sunt doar la prima încercare.

Am credința că o să fiți mulțumit de modul cum am să învățesc eu treaba.

— Și să nu uiți să-i spui, că doresc să am cu dânsa o întâlnire..

— Diseară în grădină, după ce se culcă ceilalți ai casei, îi tăie vorba Nea Niță, adăugând: țin minte totul, n'aveți nici o grijă.

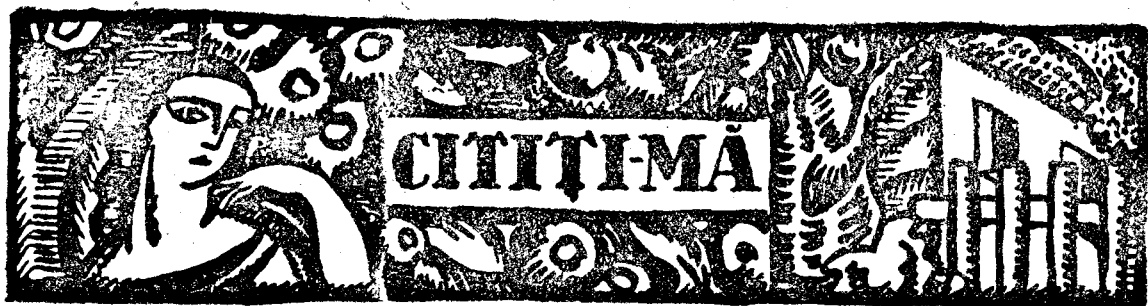
Colonelul nu mai putea stă locului de bucurie și nerăbdare. I-se întâmplase bietului creștin unul din acele accidente, de cari mai toți avem parte în viață și câte odată chiar de mai multe ori.

Îi luase foc inima topindu-se de dragul ochilor albaștri, părului mătăsos și taliei mlădioase a tinerei guvernante angajată de câteva luni, ca să îngrijească de creșterea copiilor.

Colonelul, ofițer în retragere, avea patru copii și era văduv. Cei mai bine de 50 de ani ce trecuseră dela venirea lui pe lume îi ninseseră în păr, îi încovoiaseră trupul spre pământ și îi îngreunaseră mișcările. Decât inima — arză-o focul — rămăsese tânără și gata să se aprindă la cea mai mică atingere.

Acum această inimă bătea cu toată puterea pentru ochii albaștri și părul ca mătasea al guvernantei. Iar Nea Niță primise delicata însărcinare de a o convinge cu elocința ce i-o cunoaștem, că nici ea nu trebuie să rămână nepăsătoare la sentimentele ce deșteptase în colonel.

Și pentru ca frumoasa guvernantă să poată lua și mai bine cunoștiință de natura și intensitatea acestor sentimente, colonelul îi cerea o întâlnire între patru ochi, seara în grădină după ce se vor fi culcat copiii. Nea Niță devenise deci un nobil mesager de dragoste.

Dacă sunteți cumva doritori să știți de unde a răsărit aci Nea Niță și prin ce împrejurări a ajuns să fie deținător al unor taine așa de intime, vă lămuiesc spunând că în vremea aceea bunul nostru prieten ocupă în casa colonelului locul de intendent general, de *fac-totum*, de omul de încredere al familiei.

Conștiincios, cum îl știm, și pătruns de însemnătatea rolului său, Nea Niță porni să-și îndeplinească fără întârziere misiunea sa. Prin fereastră o zărise pe guvernantă plimbându-se singură în grădină. Momentul era deci bine potrivit pentru confidențe.

Dar abia se despărțise de colonel și pe scări fu întâmpinat de d-ra Mary, fiica mai mare a colonelului și o fată de o frumusețe cum rar îi găsești pe rechea.

— Bună ziua, Nea Niță, îi zise ea întinzându-i mâna și devenind dintr'o dată roșie la față.

— Bună să-ți fie inima, frumoasa mea dudue, îi răspunse Nea Niță, care avea pentru dânsa o slăbiciune deosebită și o dragoste mai mare decât pentru ceilalți copii ai colonelului.

— Scumpul meu Nea Niță, grăi Mary mângâindu-l pe obraji, bunul meu Nea Niță, nu-i așa că ai să fii atâta de draguț și că... și aci fata plecă ochii în jos devenind și mai roșie de cum eră.

— Și că?... repetă Nea Niță așteptând urmarea.

— Și că... dar acesta e un mare secret, zise ea aproape șoptind.

— Al care va să zică, ai și d-ta secrete?

— Da, și încă cel mai mare cel poate avea cineva în viață. Dar, nu-i așa că, dacă ți-l spun, n'ai să mă trădezi?

— S'auzim, s'auzim, făcu Nea Niță, căci mai am unul și...

— Mai ai un secret? întrebă la rândul-i d-ra Mary mirată. Ce fel de secret? Ia spune-mi-l și mie! Ce, n'ai încredere în mine? Eu care...

— Ei, lasă, degeaba vrei să mă deoseși, îi tăie el vorba.

Mi-am dat cuvântul și apoi d. colonel... dar ce trăncănesc eu? Spune-mi, fetișo, secretul tău și îți jur, că n'am să te trădez.

Față de această asigurare fata scoase o scrisoare la fel cu aceea pe care Nea Niță o primise cu câteva minute mai înainte din mâinile colonelului, ca să o dea guvernantei. Adică o scrisoare închisă într'un plic de aceiaș mărime și culoare și pe care de asemenea nu eră scrisă nici o adresă.

— Ce-i cu hârtia asta? întrebă Nea Niță.

Codindu-se, roșindu-se, încurcându-se, d-ra Mary isbuti în sfârșit să-i dea să înțeleagă, că trebuia să înmâneze această scrisoare lui Georgel, adică lui George Marinescu, tânărul avocat și scriitor, care locuia în casele din față.

...,Și să-i spui din parte-mi, că dacă am întârziat să răspund ultimei sale scrisori este pentru că... fiindcă... în sfârșit, să-i spui cum te-o tăia mai bine capul pe d-ta și să-i mai zici, că îl aștept la întâlnirea de astă seară din

grădină, știi, așa mai târziu, după ce se culcă ceilalți ai casei.

— Bine, decât în seara aceasta grădina poate să fie., dar Nea Niță își luă îndată seama și se lovî peste gură, căci văzù că erà cât p'aci să trădeze celalt secret — acela al colonelului.

Deaceea, tușind de câteva ori ca să-și dreagă glasul și ca să înece oarecum cuvintele ce-i scăpaseră, zise din nou: bine, draguță, am să-ți fac în voie, cu toate că n'ar fi trebuit să te încurajez pe calea aceasta. Dar, del ce să-i faci inimei?

Și luând din mână fetei scrisoarea, o băgă în buzunar zicându-și în gând: numai să nu o încurc cu cealaltă.

Drept mulțumire d-ra Mary îl sărută pe amândoi obrații și dete fuga în grădină sărind și cântând de bucurie. Ea se duse drept la guvernantă, așa că Nea Niță nu-i mai putea vorbi acesteia din urmă. Se retrase deci în odaia sa pândind un moment mai favorabil.

Abià intrase și auzî bătăi în ușe.

— Intră, strigă el.

Era Mișu, băiatul colonelului, un flăcău de vre-o 20 de ani și un mare ștrengar.

— Iubitul meu Nea Niță, începù acesta, scumpul meu Nea Niță, admirabilul meu Nea Niță, în d-ta și numai în d-ta stă toată nădejdea mea. Numai d-ta mă poți scăpa și vindecà.

— Ai vre-o boală la cap sau la pun-gă? îl întrebă Nea Niță zâmbind rău-tăcios.

— Nu, aici, răspunse Mișu arătând

cu degetul spre inimă. Mi-e inima ră-nită, străpunsă, sfâșiată.

— Și cine ți-a făcut-o în halul ăsta?

Iar Mișu aplecându-se la urechia lui îi șopti: ochii albaștri, ochii dumneze-ies ai guvernantei!

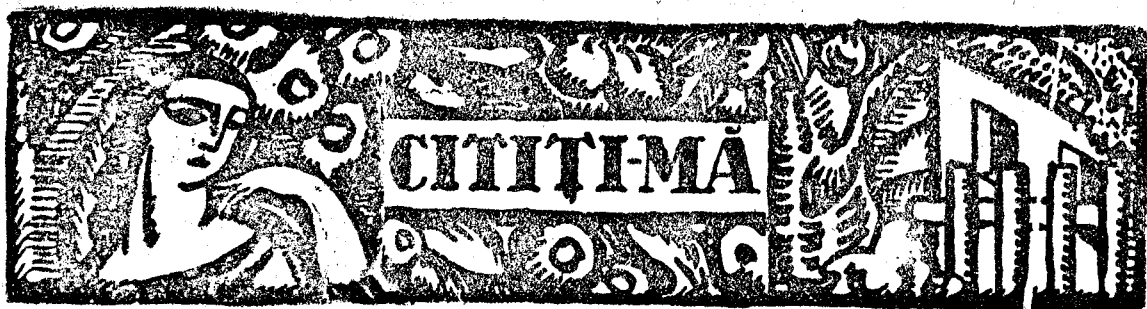
— Și tu?! strigă Nea Niță nemai putându-se stăpâni. La naibal Văd că e o epidemie, văd că a dat boala dragostei în casa asta. Și tatăl și fiul...

Din fericire, Mișu n'avea urechi să auză și nici cap liniștit ca să priceapă înțelesul acestor cuvinte. Cu totul la dragostea de care se aprinsese, nu se gândeà decât la frumoșii ochi albaștri ai guvernantei și la mijlocul prin care și-ar face drum spre inima ei.

De aceea, scoase și el din buzunar o scrisoare închisă într'un plic la fel cu celelalte două, de oarece toate aceste plicuri aveau aceeași provenien-ță: erau sustrate de pe biroul d-lui colonel.

— Scumpul meu Nea Niță, nu în-cape îndoială, că ai să fii așa de bun și să dai guvernantei această scrisoare spunându-i și cu gura, că dacă ține cât de cât la viața mea, să vie negreșit, așa cum îi scriu, la întâlnirea de astăseară din grădină, știi, așa mai târziu, după ce se culcă ceilalți ai casei.

— Băiete, îi zise Nea Niță punân-du-i mâinile pe umeri. Ai face mai bine să te lași de aceste gânduri, mai cu seamă că... adică, vreau să-ți spun pentrucă... în sfârșit, te sfătuesc în interesul tău să-ți cauți de treabă, de oarece... fiindcă guvernanta, vezi d-ta, nu e de nasul tău.

Drept răspuns Mișu îi vâri scrisoarea în buzunar și eși din odaie zicându-i la plecare: să-i mai spui, că dacă nu vine, mă împușc înaintea ușei o-dăiei sale.

— Hol! hō! cu nebunul ăsta nu prea e de glumit. Văd că o ia prea repede.

Rămas singur, Nea Niță simțea că acum îl furnică ceva și pe el. „Imi pare”, își vorbea sie însuși, „că am început să mă molipsesc și eu de epidemia ce băntuie în familie. Dacă m'aș apucă să-i scriu văduvei din colț! Parcă îmi face ochi dulci și îmi zâmbește de câte ori mă vede trecând pe stradă.”

Pe când își ținea acest monolog, fu întrerupt de noui bătăi în ușe.

— Intră!

Acum era însăși guvernanta.

— Stimate d-le Niță, începù aceasta, fără să-i dea răgaz să zică el ceva, nu-i așa că pot să am toată încrederea în d-ta?

— Firește, toată încrederea, se grăbi să răspundă Nea Niță încântat că această introducere îi înlesneă îndeplinirea misiunii sau a misiunilor ce avea pentru dânsa.

— Dacă e așa, uite de ce e vorba, grăi din nou guvernanta, iar obrații i-se roșiră ca o cireășe de Maiu. Pe strada Dreaptă la No. 20 locuiește profesorul Marius Brumărel. E un profesor tânăr, dar plin de talent, cu un viitor frumos. Și acest profesor..

— E omul pe care îl iubești și pentru care ai să-mi dai o scrisoare, îi tăie vorba Nea Niță. Am înțeles, dă

mai de grabă scrisoarea încoace, căci la rândul meu am și eu...

Dar guvernanta a cărei figură se lumineă de bucurie, fù acum aceea ce nu-l lăsă pe Nea Niță să-și isprăvească vorba.

— Mă duc să o scriu și viu numai decât, îi zise ea dând fuga pe ușe.

„Hotărît, azi e ziua Sfintei Dragoste”, își zise Nea Niță. Și de oarece i-se aprinseseră și lui călcăiele și capul începuse să 'i-se înfierbânte, eși în grădină, ca să se mai răcorească. Tocmai atunci fata din casă venise să culeagă niște flori.

Cum o văzù, Nea Niță se duse drept la ea și nici una nici două, o apucă de braț zicându-i: nu-i așa, că ai și tu un secret și că iubești pe un tânăr?

— Da, răspunse fata surprinsă și zăpăcită.

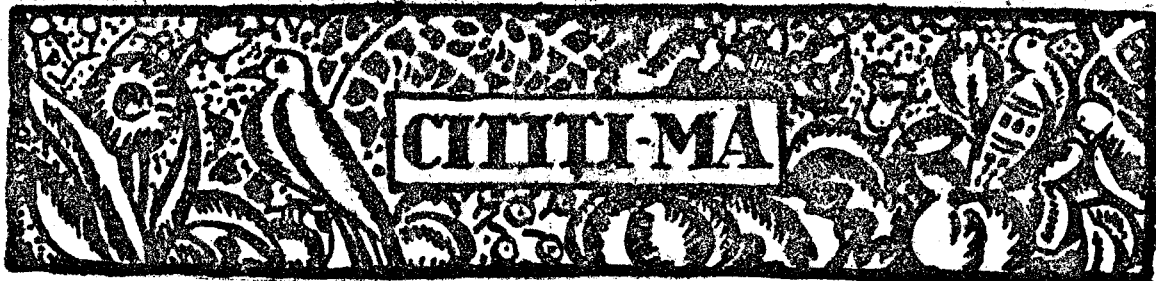
— Dacă e așa, dă-mi și tu scrisoarea pentru el, ca să i-o duc, pentrucă pe ziua de astăzi eu sunt factorul general al tuturor îndrăgostiților.

— Scrisoare?! zise fata mirată. Dar noi ne vorbim și ne întâlnim în toate serile, așa că n'avem nici o nevoie să ne scriem.

— Voi sunteți cei mai cumiți, făcù Nea Niță lăsând brațul fetei.

Intre acestea se întoarse și guvernanta. Văzând că Nea Niță stă de vorbă cu fata din casă, îi făcù semn să intre în odaie, ca să-i poată da scrisoarea.

Pasă-mi-te și plicul acestei scrisori eră sustras de pe biroul d-lui colonel. De asemenea, pentru aceleași consi-

derațiuni de precauțiune nu purtă nici el vr'o adresă.

— Dar d-ta știi cui să o duci, îl lămuri guvernanta; profesorului Marius Brumărel, strada Dreaptă No. 20. Să-i spui cu gura, că-l aștept diseară în grădină, bine înțeles, mai târziu după ce se culcă ceilalți ai casei.

Și vârand scrisoarea în buzunarul lui Nea Niță, eși din odaie aproape alergând.

Nea Niță vrù să o cheme înapoi, ca să-i spună că are și el niște însărcinări și scrisori pentru dânsa, dar până să se hotărăască el, guvernanta dispăruse.

Zicându-și că o întâlnește mai târziu, Nea Niță se puse să socotească.

„Am”, își zicea el singur, „patru însărcinări, adică patru scrisori de distribuit. Una e a d-lui colonel pentru guvernanta, a doua a d-rei Mary pentru avocatul din față, a treia a nebunului acela de Mișu pentru, da, da, tot pentru guvernanta.

În sfârșit a patra scrisoare e din partea guvernantei pentru profesorul Brumărel. Toate sunt de dragoste și cu toții își dau astăseară întâlnire în grădină, bine înțeles, după ce se culcă ceilalți ai casei. Mare tãmbălău are să mai fie și în noaptea astal”

Dar când scoase scrisorile din buzunar și le puse pe masă, rămase încremenit. Toate la fel și toate fără adresă!

Care e a d-lui colonel, care a d-rei Mary, care a guvernantei și care e a nebunului acela de Mișu?

„Dacă le-aș arunca în foc pe toate?”

se gândi o clipă, Nea Niță. Conștiința îl împedica dela acest *auto-da-fé*, care l'ar fi scos din toată încurcătura. Crezù chiar că le poate da de capăt ținând seamă de felul cum erau puse una peste alta.

„Cea de desupt”, își zise el, „trebuie să fie a d-lui colonel, pentrucă ea mi-a fost dată mai întâiu. A doua e a d-rei Mary, a treia e scrisoarea lui Mișu — o, pe aceasta nu o dau” — și o puse la o parte. „In sfârșit, cea care e deasupra nu poate fi decât scrisoarea guvernantei.”

Și mulțumit de acest rezultat al șocotelilor sale Nea Niță se hotărî să facă întâiu comisioanele de afară și pe urmă să stea mai pe îndelete de vorbă cu guvernanta.

Dar,, poftim: iar bate cinevã la ușe.

— Intră și d-ta, strigã Nea Niță scos din răbdări.

Acum era profesorul de desemn și pictură al d-rei Mary.

Nea Niță, care se grăbise să ascundă scrisorile în buzunar, nu-l lăsă pe noul venit nici măcar să deschidă gura, ci i-o luă înainte zicându-i: știu pentru ce ai venit. Ai și d-ta un secret ca să îmi destăinuești și o scrisoare, ca să o remit cuivã. Dã-o mai de grabă, căci n'am vreme de pierdut și nu mai știu unde mi-e capul.

Maestrul de desemn și pictură rămase nãuc văzând că Nea Niță îi ghi-cise așa de bine gândul și cetise așa de limpede ceeace el ținea ascuns în partea cea mai tãinuită a inimei sale.

Vrù să-și exprime această mirare, dar Nea Niță, grăbit și enervat, nu-i

lăsă vreme: mai repede, adă scrisoarea încoace, spune cui să-o dau și să isprăvim.

— Pentru d-ra Mary, putu să în-găime bietul om schimbând fețe-fețe.. Apoi revenindu-și puțin în fire, adău-gă: uite, am închis în plicul ăsta, pe care l'am luat de pe masa d-lui colonel, câteva rânduri scrise în grabă cu creionul. N'am semnat și, precum vezi, n'am scris nici adresa. Te rog, însă, spune-i că e din parte-mi și nu des-tăinu-i cuivă acest secret, scumpul meu Nea Niță.

Ii întinse scrisoarea, iar Nea Niță se grăbi să o vâre în buzunar alături de celelalte.

Profesorul, fericit și încântat de suc-cesul obținut, se pregătea să iasă. Nea Niță îl opri întrebându-l: nu cumva îi ceri și vre-o întâlnire?

— O, dacă ar vreă diseară...

— În grădină, după ce se culcă cei-lalți ai casei. Știu, știu, lasă că-i vor-besc eu și de asta.

„Ițele se încurcă rău de tot”, își zise Nea Niță după ce rămăse sin-gur.” Și ăsta a venit acum colac peste pupăză. Am, prin urmare, cinci scri-sori de distribuit și trebuie ca fiecare să ajungă în mâna destinatarului. Alt-fel...” și se cutremură gândindu-se la urmările ce le ar aveă vr'o greșeală dând unuia scrisoarea destinată al-tuia.

Le cercetă din nou căutând să ghi-cească pe destinatar după data și or-dinea în care erau depuse în buzuna-rul său, acest buzunar prefăcut acum în cutie de poștă. Dete întâi la o parte

pe ceceace veneă a treia la rând. Șim doară, că hotărise să nu deă guver-nanței scrisoarea din partea nebunu-lui acela de Mișu. Alese după aceea pe cele două, destinate una avocatului din față, iar cealaltă profesorului Bru-mărel și eși din casă mai mult aler-gând și fără să se uite la dreapta și la stânga. Ii era teamă de vreo nouă scrisoare și însărcinare.

Avocatul din față era dus de acasă. Scrisoarea Nea Niță o dădù servitoa-rei zicându-i cu un aer misterios, că știe d. avocat dela cine este.

I s'a întâmplat acelaș lucru și la profesorul Brumărel.

Se întoarse acasă ușurat de două scrisori și mulțumit că n'a dat de vre un bocluț. O zări pe d-ra Mary plim-bându-se prin grădină și având obra-jii cam aprinși. Vrù să o cheme, decât Mary, cum îl văzù, veni într'o fugă. Și acum dă-i cu întrebările: Ai dus scrisoarea? L'ai văzut pe Georgel? A cetit-o înaintea ta? I-ai spus ce te ru-gasem?

— Mai încet, mai domol, dудue, zise, bietul om luat așa dintr'o dată cu asalt. Pe Georgel nu l'am văzut, dar, uite, am și eu o scrisoare pentru d-ta. Și îi întinse scrisoarea, care ur-ma să fie cea scrisă de maestrul de desemn și pictură.

— E dela Georgel? întrebă Mary roșie ca bujorul.

Și dădù fuga în odaia ei, ca să o citească pe îndelete și departe de orice ochiu străin.

Nu după mult, iată că se ivi și gu-vernanta.

Nea Niță, care se aștepta tot la un potop de întrebări i-o luă înainte zicându-i repede: scrișoarea am dus-o, d. profesor nu era acasă, iar acum poftim și pentru d-ta o scrisoare.

— E dela Brumărel? întrebă ea înflăcărandu-se.

— Citește-o și ai să vezi.

— Guvernanta fugi să se încuie și ea în odaie, ca să guste în toată voia conținutul scrișoarei.

Iar Nea Niță exclamă răsuflând ușurat: în sfârșit, am isprăvit eșind cu bine din toată tevatura această! Și acum ce tărăboi are să fie diseară în grădină!

Nu trecuse însă nici un sfert de oră la mijloc și auzi că colonelul îl cheamă în casă strigându-l cu un glas aspru și răstit.

— Ce e? Ce s'a întâmplat?

Decât colonelul care își pierduse cu totul sărita și gesticula ca unul apucat de alte alea, în loc să-i lămurească omeneste despre ce e vorba, îl luă la vale sbierând cât îl ținea gura: care va să zică, de ăștia mi-ai fost? Faci pe mijlocitorul între fiul meu și guvernanta? Vrei să-mi necinstești casa? Ticălosule, ființă perversă, su'let vândut...

— Domnule colonel, încercă să zică bietul Nea Niță, care rămase ca trăznit, îți jur că am căutat să te servesc numai pe d-ta și că...

— Să vie guvernanta! răcnî colonelul.

Guvernanta veni, ca să arate o scrișoare ce i-o dăduse cu câteva minute mai înainte Nea Niță și prin care ne-

bunul acela de Mișu, fiul d-lui colonel, îi făcea o declarație turbată de dragoste, cerându-i și o întâlnire pentru diseară în grădină, bine înțeles după ce se culcă ceilalți ai casei.

— Aoleul strigă Nea Niță văitându-se. Am greșit rândul scrișori'or, Stai că o aduc pe cealaltă.

Când vrù să iasă, se isbi însă în ușe piept în piept cu d-ra Mary, care flutura în mână o scrișoare și râdea ca o nebună.

— Papal papal strigă ea, ian te uita la această scrișoare. Nu-i așa-că-i scrișul tău? Dar cui declari o astfel de dragoste, dragă papa? Și de ce Nea Niță mi-a dat-o mie?

— A, asta e scrișoarea, zise Nea Niță, dar colonelul îi băgă pumnul în gură zicându-i: taci, nici un cuvânt mai mult! Nu de altceva, dar prea s'ar fi făcut de răs în fața fiicei sale.

În timpul acestei scene cineva bătù în ușe. Era Georgel, avocatul din față, care venise ținând și el în mână o scrișoare.

— Domnule colonel, începù el cu voce tare, dar văzând că era de față guvernanta, Nea Niță și mai ales d-ra Mary își luă seama. Il chemă dar pe colonel la o parte și îi zise încet la ureche: d-le colonel, omul d-tale de încredere — și aci arată cu degetul spre Nea Niță — mi-a adus în lipsa mea de acasă această scrișoare. Din conținutul ei reiese, că ar fi dela guvernanta d-tale. În ea îmi face cunoscut sentimentele de dragoste ce le ar fi având pentru mine și îmi dă chiar voie să viu la o întâlnire în grădină

seara, după ce se culcă ceilalți ai casei.

Ca vecin bun și om cinstit am venit să-ți atrag atenția asupra purtării guvernantei și aceasta cu atât mai mult, cu cât inima mea — și aci avocatul Georgel învăluși pe d-ra Mary într-o privire plină de dragoste pasionată — este dată alteia, care ține în mâinile ei toată fericirea vieții mele.

Bietului colonel să-i vie damblaua, nu altceva. Nu avu însă vreme, căci nu isprăvisse bine avocatul și iată că intră profesorul Brumărel foarte agitat și ținând de asemenea în mână o scrisoare.

— Domnule colonel, îi zise acesta luându-l la o parte în celalt colț al odăiei chiar azi intendentul d-tale — și arată și el spre Nea Niță — mi-a lăsat acasă o scrisoare. Judecând după cuprinsul ei urmează că e scrisă de fiica d-tale. Văd că ea hrănește pentru mine niște sentimente, de cari ar fi trebuit să fiu mândru. Din nenorocire însă nu le pot împărtăși și aceasta pentru cuvântul că inima mea e dată alteia — și aci profesorul aruncă cele mai arzătoare priviri asupra guvernantei.

Aceasta întrecea orice măsură. Colonelul vră să se înfurie, să spargă, să dea în cineva, dar fii doborât el însuși de atâtea lovituri primite în una și aceiași zi. Se prăvăli într'un fotoliu rămânând multă vreme în nesimțire.

O lună dela întâmplările de mai sus era mare zarvă și mișcare în casele d-lui colonel. Se făceau pregătiri pen-

apropiata căsătorie a d-rei Mary cu avocatul Georgel și a guvernantei cu profesorul Brumărel.

Nea Niță era vesel și mândru, că încurcăturile făcute de el duseseră la un sfârșit așa de frumos. Când îl întrebai, dacă nu cumva făcuse totul într'adins, clipea șiret din ochi și zâmbea semnificativ.

Intr'una din seri, pe când ședeă singur în odaia sa, își zise: „văd că trăesc ca un cuc. Ce ar fi, dacă folosindu-mă de prilejul că suntem în perioada căsătoriilor, m'aș duce să cer și eu mâna văduvei din colț?” Și se culcă cu hotărîrea ca a doua zi să și facă pasul acesta.

Dar în ziua următoare, pe când era ocupat cu dichisitul și ferchezuitul, fii chemat de către colonel.

— Nea Niță, îi zise acesta, mi-ai făcut multe buclucuri, dar tot a eșit și ceva bine din ele. M'am vindecat și eu de slăbiciunea ce o aveam pentru guvernanta. Mi-am dat seama că nu-mi șeade bine mie om cu părul cărunt să mă leg de o fată tânără. Pe de-altă parte, nici așa singur nu pot trăi. M'am hotărît, așa dar, să mă înșor și am găsit chiar pe aceea, care să-mi fie soție potrivită. Am și vorbit cu ea și consimte cu bucurie.

— Și cine este ea? întrebă Nea Niță curios.

— Văduva din colț.

N. BATZARIA

PRĂBUȘIRE

DE
CLAUDIA MILLIAN

BCU Cluj / Central University Library Cluj
*Lăsați-mă s'alerg și eu cu vântul,
Să mă ridic pe coapsa-i de centaur,
Și răscolind în fuga lui, pământul,
Să smulg din gol, cântările-i de aur...*

*Urmez mișcarea curbei planetare,
Indemnul meu purtându-mă spre soare,
Și'ntr'un vârtej de stranie schimbare
Tai alte drumuri vieții viitoare.*

*E-așa ciudat neprevăzutul nou,
Și-așa de sus m'a ridicat din tină,
Că nu mai simt năpraznicul ecou,
Al celor ce'nsetează de lumină...*

*Mă poartă'n spațiu aripi de Satan,
Spărgând cu ele bolta nesfârșită,
Iar ochiu-mi pervertit de uragan
Mi-a răsturnat pământul în orbită,*

*In ritmul meu dansează înstelarea
Și'n spațiuri noi mi-alunecă cuțitul,
Când tot mai sus mă chiamă depărtarea
Și mai adânc se face Infinitul*

*Stăpână pe'nălțimea orbitoare,
Vreau Cerului să-i smulg Dumnezeirea,
Și-n sboru-mi de'nsetată călătoare,
Mă prăbușesc cătând nemărginirea.*

Claudia MILLIAN

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Aventura Sfântului Ion

DE N. DAVIDESCU

Fratele Nazarie se oprî buimăcit în fața intrării schitului și ridică deznădăjduit brațele spre cer. Vârî după aceea o mână în zăpadă, apoi alta, își frecă ochii cu amândouă și, după ce se pătrunse că e sănătos, privi din nou. Imprejurul frunței strângea cu putere cercul de fier al unei sudori fierbinți. Cercetă lung, greoi, bezmetic și, fără să fi văzut mai mult, începî dintr'odată să strige. Doi călugări mai tineri se iviră, întrebător, în tinda metocului din fața schitului.

— Ce e părinte stareț?

— Ați văzut?

Și arată cu mâna spre schit. Gestul fî hotărâtor. Noii veniți își simțiră pe loc picioarele tăete într'un șirag automatic de mătănii și, pricepând toată spaima fratelui lor mai mare, măsurară cu inima durerea plămădinei prin sine a unei alte și neașteptate lumi. Credința întârzie să le dea la vreme dezlegarea căutată, și sufletul lor rămase, astfel, o clipă suspendat în golul teroarei.

Fratele Nazarie, în sfârșit, își veni, cel dintâi, în fire și, întorcându-se în ciardac, își îndemnă frații la curaj și la credință. Simțul răspunderii trezi

mândria lui de stareț și de mai în vârstă călugăr.

— Schitul nostru e renumit între toate prin duhovnicească și bine-văzută în ceruri ființă. Nici odată încă ispite, făcături sau alte blestemății nu s'au ivit în viața neconținut și tihnită a numeroaselor rânduri de credincioși adăpostiți aici înaintea noastră. Putem, dar, socoti că și noi ne bucurăm de dumnezeiasca ocrotire de mai înainte, și că întâmplarea de azi rămâne încă taină pentru noi numai din pricina slăbiciunii noastre de minte. Vom trimite însă numai decât cuvânt la episcopie, și vom aștepta dezlegare. Frate Grigorie, pregătește-te de drum.

Intrară apoi toți trei într'o chilie, tăcuți.

Grigorie, care era cel mai tânăr și mai zdravăn dintre toți, începî să se pregătească. Gândul că pleacă din locul acesta ajuns înfricoșetor era mai tare și decât înghețul de afară, și de cât oboseala drumului, și decât teama de fiare, prin poteci împădurate de munte, iarna. Se îmbracă dar repede, vârî în sacul cu merinde o secure, puse un cuțit puternic la brâu, și porni. Era un bărbat cu înfățișarea, sub rasa

lui călugărească, clasică a haiducului.

Starețul Nazarie eși în ceardac și, după ce aminti trimisului să nu vorbească de cele văzute decât episcopului și să fie înapoi până a doua-zi în zori, descinse cu greutate cele două trepte ale metocului și, încet, ca și cum și-ar fi numărat pașii care scărțâiau pe zăpadă, străbătù, însoțit de călugărul rămas, cei câțiva stânjeni dintre chili și schit, și se apropiè cu șovăitoare luare-aminte de tinda cu pricina. Spaima cea dintâi făcuse loc unei nedumirite nevoi de a înțelege; simțiră însă repede toată zădărnicia acestei dorinți, și se priviră lung, tăcuți. Zugrăveala din tindă fusese în cursul nopței cu desăvârșire schimbată și, deși din aceiași evanghelică plămadă crescută, fusese greu răsturnată din înțelesul și rostul ei creștinesc într'un nepriceput și tulburător tâlc. Tăcerea de ghiață a priveliștei din prejur se lăsă, astfel, solemn și între ei. Părintele Nazarie se ridică de spate și rotî priviri nelămurite, de-alungul spinărei muntelui învăluit în zăpadă; solul nedumiririi lor, ca un punct fix și negru pe câmpul alb al zăpezei, se topea treptat în priveliștea nouă, parcă, de sub ochii închiși în afară. Singur gerul, în toată această albă și pustie nemișcare, mai trăia, tăios, fumegător, parcă, și pătrunzător ca o sevă.

Fratele Damian, în sfârșit, rupse tăcerea.

— Totdeauna mi s'a părut mie că nu e a-bună zugrăveala aceasta din

tindă. Femeia aceia jucăuse, cu apucături profane în toată făptura ei, trebuia să aducă ea ocară și schitului nostru.

— Intemeetorul acestui schit, venit acum două veacuri dintr'un lung hațialac, după ce cutreerese sfântul pământ, s'a gândit să pună acest binecuvântat adăpost al bătrânețelor lui sub adăpostirea numelui Sfântului Ion Botezătorul. A zugrăvit atunci, în dreapta intrării, trupul fără cap al Sfântului Ion întins pe spate și, alături, pe o tipsisie, capul lui încă sângerând.

— Nu e vorba de aceasta însă; eu vorbesc de zugrăveala din stânga.

— E Salomeia jucând. Ea a făcut doar să cadă capul Sfântului Ion.

— Nu se cuvine însă asemenea zugrăveală la intrarea unui schit. Privește numai.

Părintele Nazarie, firește, își aruncă ochii. Salomeia înainta, cu un crin în mână, pe vârful picioarelor și, ca în sunetul unei ghitare nevăzute, parcă, figura ei se ridica reculeasă, solemnă, augustă, într'o supremă aspirație. Sâniile păreau că ondulează pe perete și că, la apropierea colanelor sub care pluteau se ridicau plini, amețitori, ferbinți. Pe matul pielei schânteiau rubine roșii și brățări nenumărate; inele și plăci încrustate stropeau cu scânteii multicolore văzduhul. În clocotul metalic al unei rochii împletite cu aur și bătută cu perle, ca un zbor fluid de flăcări într'un nor de insecte orbitoare, concentrată, cu ochii nemișcați ina-

inte trăia primul pas în vid al jocului ei amețitor.

— Ea trebuie că poartă toată vina. Ce să caute oare la schit atâta lumească vraje? Ființa ei de altfel și jicnește creștineasca și înghețata noastră singurătate

Strânse apoi, ca de teama unei ispite, pleoapele. Părintele Nazarie făcu la fel. Inimile lor încercau să găsească o zadarnică legătură între liniștita zi de eri și zbuciumata și mult ă-releprevestitoarea zi de azi; încercarea aceasta însă depășea puterea lor de pătrundere.

Știiu doar că în ajun totul trecuse ca de obicei, și că slujba de seară se scursese fără nici o întâmplare de seamă; făcuseră apoi câte-și trei, cu voe bună și cu luare-aminte la toate cele de lege prescrise rugăciunile de miezul nopței, și intrară, apoi, în chilii. Dimineața însă trăsnetul uimirei căzuse în inimile lor.

Sfântul Ion se ridicase, în icoana lui, drept, cu un picior pe tava pe care, până atunci, îi sângerase capul, cu un altul înainte, ca și cum ar fi vrut să se zmulgă locului și sieși, și, cu un ochi halucinat, rugător și cald, învăluia silueta pătimase a icoanei din față a Salomeei. Înfațișarea lui părea făcută să dezmință astăzi pe profetul aprig și nemilos care înfruntase, cu două mii de ani mai înainte, în cetățuia Makaur, pe țărmlul oriental al Mării Moarte, mânia lui Herod Antipas și a Herodiadei. Puterea lăuntrică cu care oglindise în pustiu priveliștile sălbaticе, stranii, răscolite de

tulburătoare datini, ale Iudeei, părea că zace învăluită în îndătinatele piei de fiară trântite, și ele acum, la picioare; în locul asprei chemări spre omenească desăvârșire de sine și spre o aspirație nestăpănită, vijelioasă, spre dinioară se ridica din toată ființa lui, pământească chemare la viață. Cutele unei togi romane profanau cu armonia lor statuară trupul învăluit până atunci în piei de fiară, al profetului și, strânse cu șireturi de piele împletită împrejurul pulpelor subțiri, puternice și goale, sandale de piele îi apărau tălpile mușcate pe vremuri de pietrele drumurilor.

Damian, privind această nouă și de peste-noapte înfațișare a Sfântului Ion, sfârși prin a pune la îndoială că ar fi acelaș de mai înainte, într-o nouă și potrivnică celei dintâi lumină, doar.

— Eu socotesc că nici nu mai e Sfântul Ion. Peste trupul lui șters în icoană de vreme s'a fost zugrăvit o nouă înfațișare omenească, și pace bună. Cum, de altfel, am putea crede că zugrăveala a căpătat dintr'odată viață și că, mai ales Sfântul Ion, aprig împotriva ispitelor trupești, după ce a murit cu blestem fără cruțare față de ele, să se ridice acum, ca din mormânt, până și în icoană, pentru a le proslăvi prin josnică trădare de sine?

Starețul însă, pe lângă că prefera să lase pe seama mai marilor săi dezlegarea acestei tulburătoare taine, mai și vedeă bine că, de fapt, nici măcar nu e dreapă presupunerea. Asemănarea deplină dintre toate trăsurile de mai înainte ale icoanei, bine întipă-

rite în mintea lui, și între liniile, chiar și cele mai neînsemnate ale acestei noi înfățișeri, au sfârșit repede prin a nu mai fi pusă de el la îndoială. Fi-rește că răspunse cu convingere și au-toritate.

Damian însă, stăpânit cu fixitate de îndelung nelămurita lui impresie, de ostilitate, încercă, în sfârșit, un ultim asalt împotriva atitudinii șovăitoare a starețului.

— Părinte stareț...,,

— Frate Damian?

— Mă bate gândul una. Privește nu-mai cum a pierit dintr'odată înfățișarea de creștinească intrare a schitului și de lăcaș de reculegere și de sfântă despărțire de cele lumesti, pentru a se schimbă într'o dulce îmbiere la pământească fericire.

Starețul oftă. Trebuie să apere însă cinstea schitului până la sosirea, cel puțin, a unui episcopal cuvânt. Damian, care urmărise lupta lăuntrică din sufletul starețului, profită de aceasta, și, fără să mai dea timp starețului să răspundă, își dete gândul pe față.

— Nu crezi că ar fi vremea să tra-gem cu o sfântă de văruială peste tot, și să sfârșim odată cu toate aceste ne-legiuiiri?

Starețul ridică glas de creștinească autoritate și, drept orice răspuns, porunci fratelui său să-și vadă de treabă.

— Pleacă de aici încolo; nu stă în puterea noastră să hotărîm înaintea e-piscopiei.

Intoarse apoi spatele și se îndreptă

spre intrarea schitului, hotărît. Damian îl întrebă ce face.

— Mă duc să mă rog. Mă voi rugă toată ziua pentru izbăvirea sufletelor noastre, de va fi fiind cumvâ din vină de-a noastră, acest semn, și pentru îndepărtarea celui rău. De seară vom veghia împreună, cu slujbă și cu rugăciuni, în schit, și vom aștepta, astfel, zorile pentru a află, în sfârșit, întoarcerea fratelui nostru plecat, Grigorie. Tu du-te, dacă vrei, și cată-ți de treabă. Până deseară ești liber.

Se îndreptă apoi spre tindă. In ușe se oprî o clipă.

Ținuta lui îndurerată până la liniște, și până la renunțare de sobră, părù, în cadrul de înfrigurată și orbitoare regăsire de sine, al celor două icoane, apariția întârziată și neînțeleasă a unei lumi care, într'o lume de proaspătă și necruțătoare izbucnire de viață, stăruie încă să-și supra-viețuiască sieși. Imprejurul lui strângea cadrul ușei prinse între strălucirea celor două icoane înoite. Grupul înfățișă o luptă surdă între două deosebite duhuri. La mijloc se ridică apariția apostolicească, stinsă de vârstă, absurdă în sublima ei îndoială, îndurerată de neputința de-a schimba lumea întreagă, parcă, după chipul și asemănarea ei, a părintelui Nazarie. La dreaptă și la stânga lui, cele două icoane ridicau, ca doi paznici strălucitori la intrarea învechită a schitului, în iarnă, primăvara nouă și fierbinte a unei îndoite așteptări. Viețile lor șterse, pierdute, zădărnicate un lung amar de vreme,

prin credința păstrată în fundul altarului din dosul ușei, răzbișeră prin ceața îndepărtată a veacurilor, se în-tâlniseră, în sfârșit, și-și lămuriseră, peste puterea și voința despărțitoare de până acum a oamenilor, ținta supremă. Sfântul Ion Botezătorul, curat, cezarian ca un legionar, și dulce în îmblânzita lui putere, întinsese o mână tremurătoare spre dorința ritmată ne-întrerupt de douăzeci de veacuri a Salomeei.

Părintele Nazarie rămas astfel o clipă vastă cât o veșnicie sub privirile încrucișate ca doi șerpi de foc ale celor două chipuri, se hotărî, în sfârșit, să intre în schit și, șovăitor, nelămurit, greoi ca un bolnav, se strecură înăuntru și trase după el ușa.

Damian se îndreptă spre chilie. Incepuse, cu toată preocuparea lui, să-și dea seamă de înghețul de-afară. Așeză ceva pentru gură și se trânti pe o laviță de lemn. Oboseala emoțiilor de până atunci, frigul de-afară, focul năpraznic al vetrei aprinse și, în sfârșit, gândul unei întregi nopți de privighere, îl făcură numiadecât să adoarmă, din plin.

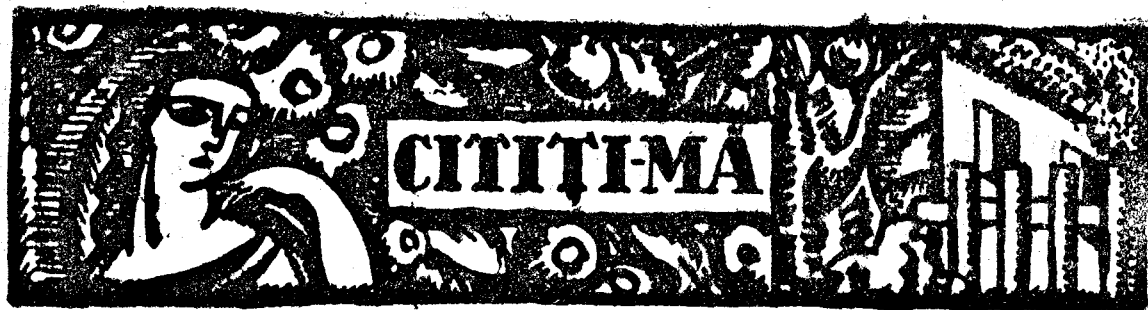
Părintele Nazarie rămase în schit până târziu după amiază, unde rugăciunile și meditațiile îi potoliră suflul. Inima lui surprinse chiar un sentiment de împăciuitoare îngăduință față cu noua orânduială. Nu se îm-

pacă însă nici într'un chip cu neînțeleșul acestei întâmplări; găseă înșolit felul cum se petrecuseră lucrurile, și îl socotesc drept un atentat la autoritatea lui de Stareț. Gândul lui munccea încă de mult la înfăptuirea de îmbunătățiri în gospodăria schitului; nu putuse însă, din lipsă de mijloace, să facă nimic. Zidurile se stricau astfel tot mai rău, și icoanele de pe ele amenințau, în luptă cu vremea, cu umezeala și cu fumul lumânărilor, să nu se mai vadă. Inoirea această neașteptată începă să-i pară chiar un semn prevestitor de bine; gândurile acestea îi luară o mare greutate de pe inimă. Eși din schit și se duse la metoc; intră însă în chilia lui Damian, care serveă și drept cămară și, mai mult ca să-și împărtășească gândurile, își deșteptară tovarășul.

— Scoală Damiene că vine seara! Damian sărî drept în picioare, speriat.

— Ce s'a mai întâmplat?

Părintele Nazarie începă să rătă, văzându-l. Infățișarea lui de îndoită buimăceală pricinuită dintr'o neașteptată deșteptare și din înspăimântată așteptare, se amesteca cu zbârleală omului de după somn, într'o puternică pricină de răs. Incepă să se spele și lăsă pe părintele Nazarie să așeze masa. Se așezară apoi amândoi pe scaunele mici, împrejurul unei mescioare rotunde, cu trei picioare, țărănești. Părintele Nazarie făcū parte și fratelui său într'u creștinească credință de gândurile lui asupra minunei Sfântului Ioan.

— Eu gândeam de mult la o învoire a schitului; nu putusem însă nici o dată să fac ceva, din pricină că suntem prea nevoiași. Episcopia nu ne dă nimic, iar oameni prin prejur aproape că nu sunt. Pe semne că sfântul Ioan a avut el singur grije de schitul pus sub ocrotirea numelui său.

Damian clătină a îndoială din cap. Incăpățănarea lui de țaran greoi la minte și drept credincios nu se împacă de loc cu această lipsă de respect față de canoane. Minteia lui fusese încă de la început izbită de strălucirea ispititoare a Salomeei, și niciodată nu se putuse împăca cu prezența ei într'un schit.

Nazarie, simțind îndoiala fratelui său, urmă:

— Crezi oare că Sfântul Ion nu poate face această minune?

— Nu cred nimic. Știu doar că astăzi nu se mai fac minuni.

Se ridică apoi brusc în picioare. Părea izbit supărător de bună-voința starețului. Nu răspunse însă nimic. Începă doar să deretece prin odaie, cu mișcări de om supărat, așeză resturile mesei într'un dulap, scăpă printre degetele lui groase o cană de pământ și o sparge, înjură printre dinți și, trântind ușa, eși afară. Zăpada se așternuse ca o saltea groasă, pretutindeni. Damian puse mâna pe o lopată de lemn și, tot mormănind, începă să rânească de jur împrejurul metocului, făcând apoi o cărare largă până la schit și, ajuns în fața intrării, se oprî să se odihnească; aruncă însă și o pri-

vire asupra Salomeei și încrunțat, scui-pă, întorcându-i spatele.

— Nu găseă, blestemata, alt loc pe lume pentru vrăjitoriile ei, decât aici!.

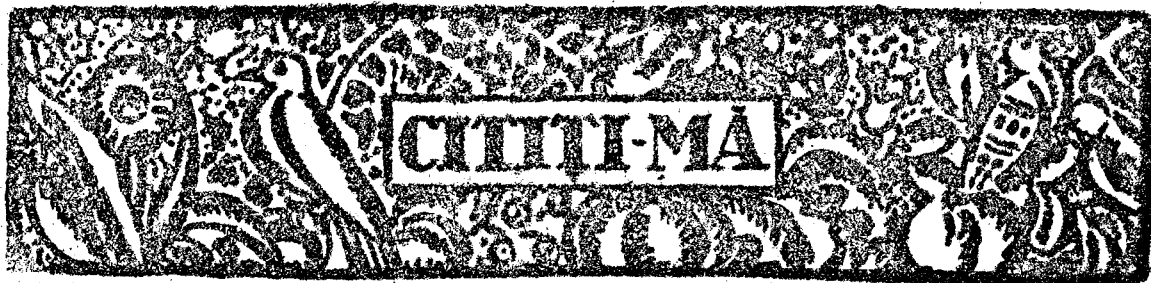
Se rezimă apoi cu îndârjire în lopată și, fără să mai gândească la ceva anume, țintî privirile în gol. Inseră. Soarele căzuse de mult după spatele muntelui, și zăpada exala cele de pe urmă ale ei reflexe violeté, odată cu gerul care se ascuțea, scârțâitor, printre brazii rari din jos și se revărsă, parcă, din valea împădurită, spre poiana uriașe a schitului, ca o respirație potolită a întregului pământ.

Părintele Nazarie privea și el din vârful celor două trepte ale metocului cum se urcă din vale însurarea și, parcă, și înghețul.

— Să ne pregătim, frate Damiene, pentru a începe noaptea de privighere, în schit.

Damian pornî atunci cu pas greoi spre metoc. Fiecare intrară în chilia lui să se spele, să se gătească de slujbă și mai ales să se și încălzească.

Gospodăria redusă a trei călugări, cu nevoile unei aspre vieți, înlăturase cea mai mare parte din formalismul ritual, și adusesse între ei un fel de frăție în care credința creștinească juca rolul drojdiei în cozonac. Rigiditatea prescripțiilor monacale făcuse astfel loc unui început de primitivă și caldă iubire creștinească, pierdută, de obicei, în fastul prescripțiilor canonice. Călugării acestui schit se mulțumeau câte-odată, când nevoile vieții nu le mai lăsă răgaz, să înlocuiască slujba cu o rugăciune personală și cu afir-

marea doar a credinței lor cu adevărat creștinească.

Părintele Nazarie eși cel dintâi din chilie și strigă pe Damian. Hotărîrea lor eră luată de cu ziuă. Intrară amândoi în schit, odată cu căderea nopței, și, după ce aprinseră lumânările, ațâțară și focul în sobă. Amândoi se simțeau, în ciuda descurajărei care suflă vijelios a panică, o profundă nevoie de rugăciune.

Interiorul schitului, foarte vechi, umed și cojit, exalând un miros de mistreț și de pământ saturat de foi putrede, aducea, ca impresie, mai curând cu o criptă dărăpănată. Sufletul, aici, de teamă mai mult decât din credință, printr'un fel de constrângere, se îndrepta spre rugăciune. Focul din sobă singur mai înviora, cu mișcarea pe podele a vâlvătărilor lui vesele, atmosfera mortuară a schitului.

Părintele Nazarie ședeà cu capul prins între palme și, rezimat cu coatele de un pupitru din fața altarului, privea o pagină deschisă la întâmplare din Biblie; mintea lui însă, rățăcea dureros în golul întrebărilor fără răspuns.

Damian se muta cu grije dela o icoană la alta, ingenunchia pe rând, îndelung și convins și, în fața fiecăreia, rostea rugăciunile cele de rost și, răscolea, apoi, dușmănos, întâmplarea din ziua trecută.

Noaptea trecù, astfel, aproape toată, și dimineața era pe-aproape. În schit frigul începù să se simtă temeinic.

Damian se ridică atunci, puse lemne în sobă și începù să sufle în restul

de jeratec rămas, până ce reuși să ațâțe din nou focul. Nazarie, adâncit în sine, nu se clintise întreaga noapte. Amândoi însă trăiseră, potrivit fiecare cu firea și cu apucăturile lui, o noapte de concentrată și grea veghie. Zorile începeau să se ivească și, odată cu ele, o boare tăioasă de proaspăt năvăleà, înghețată și violet întunecată, pe ferestrele strâmpțe ale schitului.

Ușa, în sfârșit, se deschise dintr'odată și pe neașteptte. Amândoi călugării tresăriră într'o grea încordare. Fratele Grigorie, care plecase în ajun la episcopie se întorsese și, cu brațele greu încărcate, înaintă, zvelt și hieratic, parcă ar fi săvârșit un înfricoșetor mister, până în fața altarului unde trânti, cu un gest de solemnă teroare, învăluit într'un maldăr de stoffe, de piei de fiară, de purpură bătută cu fir de aur și cu perle, un întreg și orbitor tezaur de inele, de brațari, de amulete, colane, o centură masivă de aur lichid, paftale de email și, în sfârșit, tot ce, odinioară păgânismul găsise pentru înfrumusețare mai de preț. Un zornăit metalic se ridică ușor din această cădere.

— Ce e asta?

— Le-am găsit în tinda schitului. Sînt sculele domniței Salomeia și ale Sfântului Ion, din icoane.

— Și icoanele?

— Albe; a mai rămas doar locul, pustiu ca moartea, pe care fusese zugrăveala.

Părintele Nazarie își lăsă automatic ochii pe biblia deschisă din față, ca și cum ar fi cautat în ea un ajutor;

privirile lui însă căzură asupra capitoului IV, din Cântarea Cântărilor: „Da, iubita mea, ești frumoasă; da, ești frumoasă. Ochii tăi sunt, sub cutele vălului, asemeni ochilor de porumbiță.” O uriașă tăcere coborî atunci dintr’odată în el. Era ca un vid gigantic de impresiuni, ca un mormânt de gânduri. Făcû o sforțare supremă să se poată măcar o clipă asculta pe sine și, această reacțiune violentă, dete drumul dintr’odată, în dezordine; ca o explozie ucigătoare, unui întreg noian de sentimente contradictorii; încercarea de a deosebi unul singur dintre atâtea, pe cel salvator din haosul tuturor îmbulzite, dădû greș. Se îndreptă atunci de șale; făcû un pas de spaimă înapoi și se pomenî cu spatele țintuit de altar, gol de sine, în fața necunoscutului. Flacările gălbui ale lumână-

rilor în luptă cu ziua, sulemeneau o înfățișare de trecută furtună. Stofa moale și neagră a sutanei șerpuiă în cute mlădioase de valuri stinse și, dela umăr și până la vârful piciorului, cădea, înlemnită, ca un giulgiu negru pe statua vie a unei resemnate tragedii.

Damian își dete seama din instinț de solemnitatea acestei clipe și întinse mâna, greoi, lung, ‘cercetător, pentru a luă o biblie; deschise paginile ei de pergament la întâmplare și cetî: „să între iubitul meu în grădina lui și să mănânce din fructele ei frumoase.” Inchise cu o mișcare de a-prigă reacțiune Biblia și, ridicându-se fulgerător în picioare, răcnî cu o voce de tunet:

— Să mergem frate Grigore; aici nu e lucru curat!

N. DAVIDESCU.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Regina Isabela

DE

VILLIERS DE L'ISLE ADAM

E la anul 1404 (mă duc așa de departe ca nu cumva să-mi supăr contemporanii) Isabela, soția regelui Carol al VI-a și în acelaș timp regenta Franței, locuia la Paris vechiul palat Montagu, cunoscut pe vremea aceea mai mult sub numele de hotel Barbette.

Aici se puneau la cale toate acele faimoase serbări care se dădeau pe malul Senei, în timpul nopții, la lumina torțelor — adeseori nopți din bazme cu concerte și ospete nesfârșite, în care ochii erau fermecați deopotrivă de nebuniile luxului cât și de frumusețea damelor dela curte și a tinerilor seniori.

Eră în timpul când regina inaugurasă așa zisele rochii «*a la gore*» — rochii care dădeau prilej femeilor să-și arate sânurile printre locurile lăsate goale de nenumăratele panglici încărcate de pietre scumpe — și ale acelor proverbiale pieptănături înalte din cauza cărora, multe din scundele porți feudale trebuiseră să fie înălțate încă cu câțiva centimetri. În timpul zilei locul de întâlnire al curtezanilor (care

se găseau în apropierea Luvrului) eră când în sala cea mare, când pe terasa cu portocali a domnului Escabala, argintarul regelui. Aici se încercau tot felul de jocuri de noroc și de multeori se întâmplă ca dintr'o singură aruncătură de zai, să se piarză sume cu care s'ar fi putut hrăni provincii întregi. Se risipeau oarecum bogățiile strânse cu atâta greutate de economul Carol al V-lea. În schimb însă, dacă finanțele statului scădeau, se înmulțeau dijele, impozitele secfetrele și dările în natură. Și cu toate acestea inimile tuturor păreau că plutesc într'o nesfârșită bucurie.

Un singur om, în timpul acesta, stă de oparte încruntat, gata să ridice din ținuturile sale toate aceste nesăbuite dări.

Acesta eră Ion de Nevers, cavalier, senior de Salins, conte de Flandra și de Artois, conte de Nevers, baron de Réthel, palatin de Malines, de două ori pătr al Franței și decanul pairilor, văr al regelui, soldatul căruia mai târziu Consiliul dela Constanța avea să-i încredințeze comanda supremă a oștirilor aliate care trebuiau să i se supună orbește, cel dintâiu dintre ma-

rii feudali ai regatului, cel dintâiu servitor al regelui, (care la rândul lui nu e decât cel dintâiu servitor al poporului), duce moștenitor al Burgundiei, viitorul erou de la Nicopole, și mai târziu învingătorul de la Hesbaia, unde, trădat de Flamanzi, are să-și câștige în mod eroic numele de *cel fără frică*, scăpând de unul dintre cei dintâiu dușmani ai ei. În timpul acesta, dar, un singur om, fiul regelui Filip cel îndrăzneț și al Margaretei a II-a, se gândește să-și salveze patria, provocând chiar cu prețul sângelui său pe Henri de Derby, conte de Hereford și de Lancaster, al cincelea după nume, rege al Angliei; și acel singur om era *Ion cel fără frică* pe care însă, în ziua când regele Angliei oferă un preț enorm aceluia care îi va aduce capul — drept răspiată, Franța îl declară vânzător de patrie.

Acolo deci, încercau cu stângăcie să joace primele jocuri de cărți aduse de către Odette de Champs d'Hiver numai de câteva zile.

Se făceau tot felul de prinsori și se beau vinurile celor mai bune dealuri ale ducatului de Burgundia. *Tenson*-urile¹⁾ cele mai noi se încrucișeau cu *Virelai*-urile¹⁾ ducelui de Orléans care, printre cavalerii „*florilor de crin*” era unul din cei mai iubitori ai rimelor frumoase. Se vorbea despre mode și despre arme și adesea se cântau chiar cântece decoltate.

1) Un fel de poezii care adesea se cântau, și care aveau o dispoziție specială a rimelor și un ritm propriu (*Tenson* și *Virelai*).

Fiica bogatului argintar, Berenice Escabala, era una din cele mai frumoase și mai încântătoare copile. Surâsul ei virginal atrăgea întregul roi al gentilomilor, cu toate că se știa destul de bine că grația primirilor ei era aceeași pentru toți.

Într-o zi se întâmplă ca unui tânăr senior, Vidamul de Maulle, care pe atunci era favoritul reginei, să-i vie în gând să-și dea cuvântul (după ce băuse, bine înțeles!) că va birui virtutea neînduplecată a fetei acestui maestru Escabala; cu un cuvânt pariase că ea va fi a lui într'un timp apropiat.

Aceasta fu spusă în mijlocul unui grup de curtezani. În jurul lor, răsună sgomotul râsetelor și refrenurilor din timpul acela; dar sgomotul nu putu să înăbușe fraza nesocotită a tânărului om. Prinsoarea, primită în ciocnet de cupe, ajunsese la urechile lui Ludovic de Orléans.

Ludovic de Orléans, cumnatul reginei, în timpul primelor regente fusese înlănțuit de ea cu o pătimăse iubire. Era un prinț strălucitor și frivol, dar dintre cei mai periculoși. Între el și Isabela de Bavaria erau oarecare asemănări care apropiiau adulterul lor de un incest. În afară de înviorările capricioase ale unei iubiri veștejite, el știuse totdeauna să-și păstreze, în inima reginei, un fel de dragoste bastardă, care părea mai mult o învoială decât o simpatie.

Ducele supraveghea pe favoriții cumnatei sale, iar când i se părea că intimitatea amantilor îi amenința înrâurirea pe care ținea s'o păstreze a-

supra reginei, nu alegea mijloacele cu care să aducă între ei o ruptură, aproape totdeauna tragică; fie chiar intriga, unul din aceste mijloace.

Deci, cuvintele în cestiune ajunseră, cu grija lui, până la regala prietenă a Vidamului de Maulle.

Isabela surăse, glumi pe socotela acestei vorbe, și părură că nu-i mai dă nici o importanță.

Regina își avea oamenii ei, care îi vindeau tainele Orientului în stare să-i atâțe focul dorințelor aprinse. Noua Cleopatra, un fel de mare istovită, era făcută mai de grabă să prezideze cursuri de dragoste în fundul unui tănuț castel sau să dea mode unei provincii, decât să cugete să libereze de Englezi pământul patriei. Totuși în această împrejurare nu se sfătui cu nici unul din oamenii ei, nici chiar cu alhimistul Armand Guilhem.

După câțva timp de atunci, într-o noapte, Sirele de Maulle se găsea lângă regină, la hotel Barbette. Ora era înaintată, și oboseala plăcerii închidea ochii celor doi amantți.

Deodată, Domnului de Maulle i se părură că aude în Paris, sunete de clopote agitate, de lovituri izolate și lugubre.

Se ridică:

— Ce-i asta? întrebă el.

— Nimic... Lasă!... răspuse Isabela glumeață și fără să-și redeschidă ochii.

— Nimic, frumoasa mea regină? Nu e clopotul de alarmă?

— Da... poate... Ei...!?

— S'a aprins v'ur' hotel!

— Tocmai asta visam și eu, zise Isabela.

Un surâs de perle întredeschise buzele frumoasei somnoroase.

— Ceva mai mult, urmă ea, în vis mi se părea că tu l'aprinseseși. Se făcea că te vedeam aruncând o torță în restul cărbunilor și furajelor, draguțul meu.

— Eu?

— Da!... (Și regina prelungea lunguros silabele). Puneai foc locuinței domnului Escabala, argintarul meu, știi bine, ca să câștigi prinsoarea de atunci.

Sirele de Maulle, cuprins de o neliniște ușoară, redeschise ochii.

— Ce prinsoare? Nu ai adormit încă, frumosul meu înger?

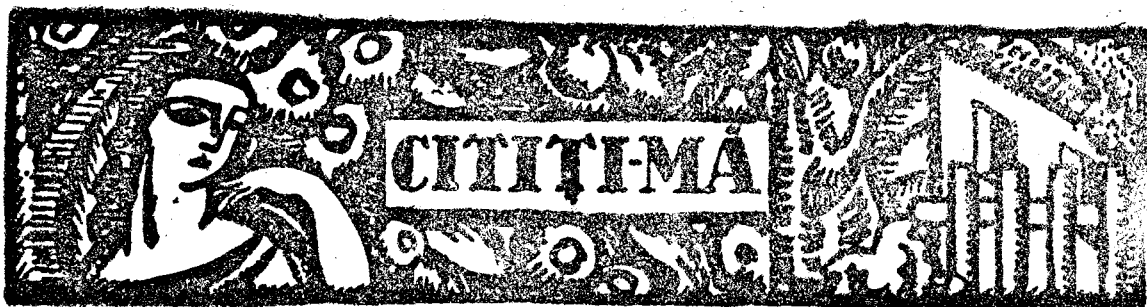
— Da, da, prinsoarea de a fi amantul fetei lui, micei Berenice, aceea cu ochii așa de frumoși! Ah, ce bună și frumoasă copilă... Nu-i așa?

— Ce tot spui tu, scumpa mea Isabela?

— Nu ma-i înțeles de loc „seniorul” meu? Visam, îți spun, că puseși foc la locuința argintarului meu, ca să-i poți lua fata, în timpul incendiului, și să-ți faci din ea amantă, pentru ca să-ți câștigi prinsoarea.

Vidamul privi tăcut împrejurul lui.

Intr'adevăr, flăcările unui foc depărtat luminau geamurile dela ferestrele camerei. Reflexe de purpură însângerau herminele patului regal, florile de crin ale blazoanelor se înroșeau odată cu acelea care începeau

să moară în vase de email! Pe bufetul încărcat cu vinuri și fructe, cele două cupe erau de asemeni roșii.

Ah! mi-aduc aminte... zise cu vocea pe jumătate, tânărul om; e adevărat; îndreptându-le privirea asupra acestei copile, voiam să înlătur curtezanii de a vedea fericirea noastră!... Dar privește, odată Isabela: afară e într'adevăr un mare incendiu, — și flăcările se ridică din partea Luvrului.

La aceste cuvinte, regina se rezimă în cot, se uită fix la Vidanul de Maulle și dete din cap; apoi lenevoasă și răzătoare, apasă buzele tânărului om cu o lungă sărutare.

— Vei spune lucrurile acestea maestrului Capeluche, când foarte curând te va târi în piața grevei¹⁾! Ești un incendiator desgustător, iubitul meu!

Și cum parfumurile cari eșau din corpul ei oriental ameteau și ardeau simțurile, nimicindu-le puterea de a gândi, ea se apăsa de el.

Clopotul numai contenea; în depărtare se lămureau strigătele mulțimei.

El răspunse, glumind:

— Poate că o să și trebue să și probez crima?

Și îi înapoe sărutarea.

— Să o probezi, răutăciosule?

— Fără îndoială?

— Ai putea tu să probezi numărul sărutărilor pe care le-ai primit dela mine? Asta însemnează să vrei să numeri fluturii care sboară într'o seară de vară.

Pentru un moment privirile lui se întindea pe această amantă arzătoare și totuși atât de pală — amantă care adineauri îi dăruise din belșug plăcerile celor mai minunate voluptăți, lăsându-i-se pradă cu totul.

El îi luă mâna.

— De altfel, va fi foarte ușor, urmă tânăra femeie. Cine altul avea interes să profite de un foc pentru a ridica pe fata lui Escabala? Tu singur. Cu vântul tău era angajat pe prinsoare!... Și afară de aceasta fiindcă n'o să poți niciodată să spui unde erai când a început focul!... Asta este destul, la Châtelet, pentru începutul unui proces criminal. Mai întâiu se face instrucția și apoi... (ea cască ușor) tortura va sfârși!...

— N'aș putea spune unde eram? Întrebă domnul de Maulle.

Fără îndoială, pentrucă, în timpul vieței regelui Carol al VI-lea, la ora aceea, erai în brațele reginei, copil ce ești!...

Atunci, înspăimântătoare, moartea se înalță deodată din amândouă părțile acuzării.

— Așa e! zise Sirele de Maulle, sub farmecul blândeii priviri a prietenei lui.

Și se îmbătă cuprinzând cu brațul această tânără talie, ascunsă în buclele calde și roșii ca aurul topit.

— Sunt numai vise, zise el. O frumoasa mea viață!...

Ei făcuseră muzică toată seara; citola lui era aruncată pe o pernă. În momentul acela o coardă plesni dela sine.

¹⁾ În piața grevei se executau condamații la moarte.

— Culcă-te, ingerul meu, ți-e somn! zise Iabela; atrăgându-și la sân fruntea tânărului om.

Sgomotul instrumentului îl făcuse să tresară; îndrăgostiții sunt superstitioși...

A doua zi Vidamul de Maulle fu arestat și aruncat într-o temniță a *Marelui Châtelet*. Procesul începu cu învinovățirile prevestite. Lucrurile se petrecură întocmai cum îi spusese augusta fermecătoare „a cărei frumusețe era așa de mare încât trebuia să supratrăească iubirilor ei”.

Vidamului de Maule i-a fost cu neputință să găsească cecece în termen juridic se numește un *alibi*.

După ceștiunea prealabilă, ordinară și extraordinară din timpul interogațiilor, se pronunță pedeapsa tragerii la roată.

Pedeapsa incendiatorilor, a pânzei negre, etc., nimic n'a fost lăsat la o parte.

Un straniu incident, însă, se produse la Marele „Châtelet”.

Tânărul om plăcuse foarte mult a-

vocatului căruia îi mărturisise totul.

În fața nevinovăției domnului de Maulle, apărătorul său se făcù vinovat de o faptă eroică.

În ajunul executării veni în temnița condamnatului, înlesnindu-i fuga cu ajutorul robei sale.

Fost-a el cea mai nobilă inimă, sau numai un ambițios jucând o partidă grozavă? Cine ar ști-o vreodată?

Sdrobot și ars de tortură. Vidamul de Maulle trecu granița și muri în exil.

Iar avocatul fuse ținut în locul lui.

Frumoasă prietenă a Vidamului de Maulle, aflând de fuga tânărului om, nu simți decât o puternică supărare.

Ea nu voi să deosibească pe apărător de pretenul lui și pentru ca numele domnului de Maulle să fie șters din lista celor vii, porunci executarea sentinței *chiar așa* și astfel avocatul fusese tras pe roată în piața Grevei în locul Sirelui de Maulle.

Rugați-vă pentru ell...

Villiers de L'ISLE ADAM

Traducere de N. D.

OMUL ÎNTĂRZIAT

DE

V. DEMETRIUS

RAV lungindu-și fața, dovedă că se gândea cu încordare la ceva, — șeful biroului venise cu un vraf de hârtii și le așezase ușurel pe masă. După ce-și frecase tâmpla stângă cu degetele, după cum avea obicei, șeful începuse să-i vorbească.

— Iubite domnule Petrescu, mâine e balul nostru, al funcționarilor, iar dumneata, care n'ai luat nici odată parte la el, ești rugat, te rog eu! să nu lipsești și de data asta. Ca un adevărat coleg...

Matei Petrescu rămăsese înlemnit pe scaun, — tonul cu care-i vorbea șeful era amenințător. Voise să se ridice, ca să se scuze, dar șeful, cu palma întinsă, îi poruncea să stea jos. Turburat, omul îngăimase:

— Nu credeam, domnule șef, că lipsa mea poate să-l supere pe cine-va, și mai ales pe dumneata...

Mai marele urmas:

— Cunosc foarte bine viața familiei dumitale, cu adevărat boerească. Înțeleg neplăcerea ce-ți face amestecul într-o lume sgomotoasă și vulgară, dar, în vremea noastră, (și la vorba asta șeful se apropiase de urechea subșefului, ca să-i șoptească), în care democrația a învins, e înțelept... Feciori de negustori, de spălătorese, au ajuns miniștrii astăzi, domnule Petrescu!

Șeful stătuse iarăș, drept, în picioare, și-l privise țintă.

Petrescu s'a ridicat emoționat și i-a spus:

— Mulțumesc! foarte mulțumesc! Nu voi lipsi!

— Din caramaderie! a rostit tare șeful, și-apoi, cu voce scăzută, destăinuitoare: înțelegi dumneata că e umilitor pentru mine, să fiu nevoit în bal, să vorbesc cu toată lumea, când dumneata, om inteligent și bine crescut, m'ai mântui de toate cunoștințele neplăcute, și m'ai face să petrec o seară admirabilă! Sunt și eu de familie bună, și voi căuta să și-o dovedesc!

— Mă rog, domnule șef! nici o îndoială și nu voi lipsi!

Petrescu se întoarse dela bal în zori. Noroc că a doua zi era sărbătoare și putea, să doarmă cele opt ceasuri deprinse de el, din tinerețe. După ce-și scoase paltonul pe întuneric și aprinse lampa cu îndemânarea omului în a cărui casă nu mai mută nimeni lucrurile, se privi în oglindă. Ca să se vadă mai bine, apropié lampa. Iși înțepenî gâtul și luă aerul pe care credea că-l avusese tot timpul în bal. În afară de câte-va încrețituri pe la ochi, nici o brazdă mai adâncă și mai bătrânicioasă nu-i tăia fața. Părul îi era așa de bine cănit, încât al unui flăcău de douăzeci de ani nu putea fi mai negru. Din vreme în vreme își plivia mu-

stața, care tot scurtă îi rămăsese și subțire. Fata șefului, care se vedea de departe cât e de cunoșcătoare la oameni, nici ea nu putuse să-l creadă mai mare de patruzeci de ani.

Petrescu își deschise tacticos cufărul, în care păstra hârtiile de preț, și și găsi actul de naștere.

Avea patruzeci și nouă de ani! Dar negreșit că părea cu zece mai tânăr!

Dragostea șefului pentru el, nebanuită, arătată prea rar, înfrânată de sigur, dragoste care-l făcuse pe șef să nu-l dojenească și nici să-l povățuiască vre-o dată; care-l făcea să-i spună totdeauna: «domnule Petrescu!» izbucnise, în sfârșit, cu prilejul balului, căutând să-l copleșească, să-l cucerească.

Domnul Nicolae Munteanu, șef de birou, renunțase la toate cunoștințele, la toți egalii și mai marii lui, cari se aflau prin bal, și-l așezase pe subșef între el și nevastă-sa. Din colțul lor, de pe scaune, priveau toți trei: sucelele, legănările, prinderile, desprinderile și întortocherilor perechilor, în lumina lăptoară și sărbătorească a sălii de bal.

După fiecare dans, fata șefului venea întins la el, îi cerea brațul și se plimbau amândoi, prin tot salonul, de jur împrejur, precum făceau alte zeci de perechi.

Fata nu putea să se stăpânească și să nu danseze, dar îi părăsia, cu vădită părere de rău, tovărășia. El, Petrescu, era încântat, firește, dar îi era grozav de frică, să nu alunece pe parchetul ceruit, sau să nu calce pe coada vr'unei rochi. Când fata ghicia că dansul se apropie, își aducea «cavalerul» la loja părinților, și aștepta să fie poțtită la dans.

Într'un rând, pe când se plinibau, fata i-a spus cu sinceră și mare mâhnire:

— Domnule Petrescu, dacă nu-ți place vre-unul dintre cei cari mă invită, spune-mi-l, ca să nu mai dansez cu el!...

— De ce, domnișoară? a întrebat Petrescu, uimit și mândru.

— N'ai idee ce multă încredere îmi inspiri dumneata!... Pe semne din cele ce mi-a spus tata... Pari un om atât de serios!...

El s'a intristat pe dată, a crezut că-i vorba de vârsta lui, dar ea a adăugat, privind-l fără să clipească:

— Aș prefera să dansez numai cu dumneata!

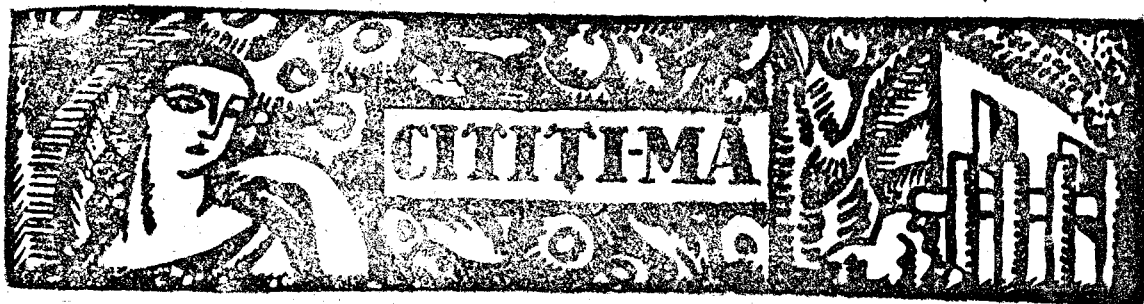
— Dacă nu știu, domnișoară! Iartă-mă!

— Învață! e ușor! Vino la noi, să te învăț eu! Un om sprinten din trei lecții știe!... Ai să vii la noi?

Toate astea și le perinda Petrescu în-ăuz și în fundul ochilor. Lumina balului isgonea cenușii din odaia de becher. Ar fi vrut să stea mult așa, aromindu și singurătatea cu amintirile îi proaspete și scumpe. Era târziu însăși, obosit, adormi.

Marți dimineață, șeful strânse cu putere mâna delicată a lui Petrescu. Subșeful venise târziu la slujbă. Nu se deșteptase la ceasul obișnuit, tot din pricina balului de Duminică. Se aștepta să găsească pe biroul lui un maldăr de hârtii de rezolvat. Găsi puține, șeful îl cruța, parte le rezolva el, parte le împrăștiase altor funcționari.

Nici n'ar fi putut Petrescu să lucreze ca altă dată. Mereu vedea balul dinainte; se plimba țepăn la brațul domnișoarei Olimpia și își pleca urechea s'o asculte. Se încorda să-și amintescă toate vorbele, tonul

cu care fuseseră rostite și să le pătrundă. Tot în noaptea aceea, de neuitat, aflase dela părinții ei, că fata număra douăzeci și cinci de ani și că nu voia să se mărite, de cât cu un om serios și de neam, tinerii i se păreau flustratici, în toate privințele.

Binevoitor, prietenos, șeful îi spuse :

— Nu uita că ai promis nevesti-mi și Olimpiței să vii diseară ia noi ! Te așteptăm.

— Imi faceți o deosebită onoare ! spuse, ca pe negândite, subșeful, înclinându-se. Vin negreșit, n'am uitat.

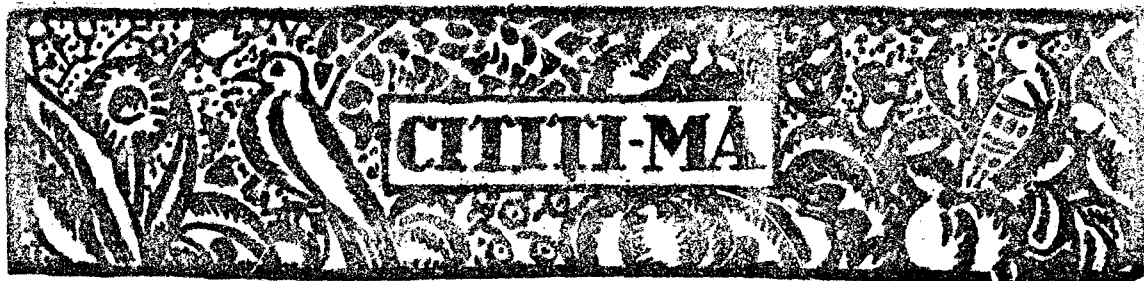
Seara, familia Munteanu îl primi cu trei zâmbete de iubire, ca pe un prieten al tuturor, așteptat de multă vreme. Matei trecuse pe la bărbier, era îmbrăcat într-un costum călcat de curând și se simțea fercheș. Șoșonii, însă, pe care și-i descălțase în sală, îi lăsaseră câte o urmă de praf în vârfurile ghetelor. Numai dâra aceea, când i se părea că e privită de ceilalți, îi strica bucuria. Seara se petrecu liniștită și voioasă ; se vorbi despre răutatea oamenilor și de raritatea căsătoriilor bune. Fata era cea mai guralivă.

Ea găsia că bărbatul nu e cuminte decât de la patruzeci de ani, și că atunci este el în floarea vârstei. Ea spunea că oamenii voinici și fățoși par atleți de circ sau măcelari, și că adevărata noblețe e plăplândă și oacheșă ca... domnul Petrescu.

Subșeful protestă, spunând că mărimea trupului n'are nici o legătură cu delicatețea sufletului și cu obârșia neamului ; gândindu-se cu spaimă că s'ar putea să se simtă jigniți, șeful și nevastă-sa, care erau oameni robuști. Dar nu se supără nimeni și, încântat de cum petrecuse, Petrescu făgădui că va mai veni, și cât de curând.

Lui Matei Petrescu îi rămăsese dela părinți, curată de orice datorie, o casă în strada Teilor, casa în care locuia. Sădea în două camere, cu bucătăria, sala și magazia lor, iar restul de odăi, la stradă, îi aduceau două mii de lei venit anual. Nu avea de cât o servitoare, bucătăreasa. Și el și sluga lui, după ce se slujeau de un lucru, îl puneau șters și binișor la loc, loc consfințit de trecut.

Fiecare lucru era proprietar pe câte un locșor în odăile burlacului. Așa fiind, trebuirile casei nu se încurcau, și nici o clipă nu se perdea în zadar cu nimic. Ca pe niște făpturi gingașe și bolnăvicioase, își iubia Matei și și feria de ciocniri, și parcă și de sgomot : scaunele, masa, cana și ligheanul de porțelan ale lavoarului, paharele și lampa, toate moștenite. O rânjitură a covorului, o rosătură a pernelor jețurilor, erau pricini de tristețe și de visare pentru Matei, nu din cauza pagubei bănești, ci numai pentru dragostea trecutului, pe care ele îl oglindeau credincios. Fiecare ruptură da lucrului, pentru ochii lui de mamă, o altă înfățișare, care-l lega de prezent, despărțindu-l de trecut. Ceașornicul vieții sale, ele erau. O căscătură, o rosătură, un ciob, erau datele între care se legănă viața lui Matei ! ereau răbojul vârstei lui. Deaceia pășia ușor pe covoare și cu pași largi, ca să calce pe mai puține locuri. Se așeza încet pe scaune. Reușia să i se pară că vremea merge domol, și își ajuta și el iluzia, poruncind să se țeasă repede, în lipsa lui de-acasă, orice ruptură, și poate tot de aceia își plăvea mustața și își cănia părul. Matei păstra, încă din clasele primare, un toc de zece bani, roșiu, coșcovit de vopsea. Avea și un toc de argint, îl cumpăruse chiar el, dar

cel din copilărie sta sus pe scărița tocurilor, în mare cinste.

Pe cât ținea la conservarea acelorasi mobile, pe atâta hainele se premeniau în garderoba lui, luând-o înaintea anotimpurilor. Albituri de olandă, haine de lână, căptușite cu mătase, palton blănit, toate îi erau curate, și el nu le îmbrăca vechi. Legumele verzi nu îi lipseau iarna, ca și icrele negre, păstrăviți, stridiile, când îi abătea lui. Nu-și sugruma nici o plăcere, dar avea puține și igienice. Iubia baia ca un roman și plătia treizeci de lei pe lună unei femei, ca să măe din zece 'n zece zile în casa lui. La atâta îi dădea inima brânci, — și venitul casei și leafa lui de subșef acopereau bine puținele lui pofte.

Nu i se ura să trăiască singur, de și nu citia și nu gândia mult. Totuș, vrând nevrând, citea regulat politica din ziare, ca să afle apropiata schimbare de guvern, în care nu credea. Numai nenorocirile povestite de gazetele franceze și de cele românești îl pasionau, le urmărea și le istorisea și el câte odată subalternilor lui. Informațiile și telegramele jurnalelor le uita pe dată. Vecinic singur la masa lui, nu invita pe nimeni să cineze cu el, dar nici el nu lua parte la ospețele altora.

După a treia vizită făcută familiei Munteanu, în mai puțin de două săptămâni, Matei înțelesese ce se cuvinea să urmeze din parte-i, aducându-și aminte acasă, cuvânt cu cuvânt, vorbele rostite de mama Olimpiei:

«Fata e curată ca sfânta Fecioară; e drept că n'are zestre, dar nici ea nu e pretențioasă, deși e tânără, are douăzeci și cinci de ani. Vrea să ia un om, care să-i fie ca un tată, nu un pierdevară!»

Așa grăise bătrâna, pe când fata, cu ochii ei ca micșunelele, îl privea străpungător, curioasă să afle de pe fața lui răspunsul pe care, firește, buzele trebuiau încă să-l tănuiască.

Subșeful se lăsă greu într'un jeț, fără cruțare, ca să se gândească mai adânc. Una din două: sau cerea mâna fetei, sau începea să ocolească tipii casa șefului.

Servitoarea se strecură în odaie, își cerceta pe furiș stăpânul, așezat pe lângă foc, și înfundă soba de lemne. Apoi, ștergându-și mâinile pe poale, ca să facă ceva, stătu cât putu ea de dreaptă și vorbi într'o doară:

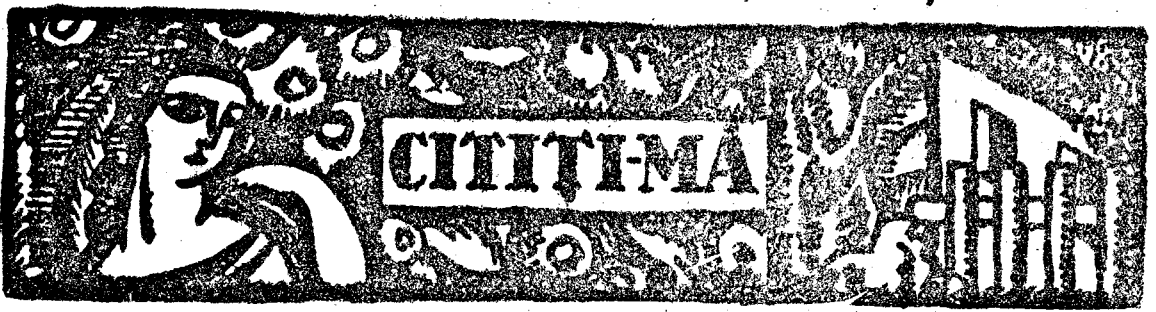
— E vreme rea afară! Când chiue viforul, parcă doarme omul mai adânc. Mai bine-i de urs, că și suge unghiile în vizuină și doarme: iacă-așa!

Dar stăpânul nici nu se uita la ea, dădea din cap, cu gândul în altă parte.

Bătrâna servitoare, nedepinsă cu venirea noaptea și mai ales cu aerul de cugețare, pe care-l luase dela o vreme, căuta să-i descleșteze gura. Ea-l mai privi odată, cu ochii ei bătrâni, și plecă. În odaie era cald, lemnele sfârâiau pe jeratic, flăcările pâlpâiau.

— Mă vorbesc de rău, își zise Matei, auzind sgomotul focului. Fata? nu cred; măsa mai degrabă.

O mare tristețe, fără pricină, îl apăsa. Își pierduse obișnuita liniște, în care-l legănau amintirile șterse, trezite din lucrurile ce-l înconjurau. Neconținut vedea înainte-i pe Olimpia, venindu-i în față, stând pe scaun, surâzând, mișcându-se, vorbindu-i, privindu-l. O vedea în tinzân-

du'i mâna ei albă, goală până la cot, și simția împunsătura, aproape neplăcută, ca de und.ea; a privirii ei fățișe, scormonitoare.

Ar fi fost cuminte să se însoare. Găsisese cel mai bun prilej și poate că și cel din urmă, ca să-și schimbe traiul, la îmbunătățirea căreia nu se gândise, dar care acum i se părea pustiu și mohorât. Îi îmbia gândul unei vieți mai pline și trebuia să nu-l lase să sboare. Nu putea să tăgăduiască barem că iubește, sau să-și boteze altfel simțirea. Pentru ce nu se hotăra, vesel? De ce era apăsător și mâhnit?

Nu era destoinic să se hotărască! Nu era tânăr. Se puteau găsi nemernici, care să rădă de cum au să-și stea pirostrile pe cap. În de obște, bărbații se însoară la treizeci de ani. Se căsătoresc unii și la șezzeci de ani, dar asta e o adevărată nebunie! Până acolo, el mai avea încă cinsprezece ani. O viață întreagă, de care e păcat să nu te bucuri, cum crezi tu, om în toată firea, cum e mai bine și mai cuminte.

Putea să aibă parte și de un copil... Dar dacă mori la șezzeci de ani: așa e că lași un copil de zece ani pe urma ta? Nu moare de foame, pentru că'i lași avere și-o mamă care să-l călăuzească... Dar pe tine, tatăl lui, te uită! Hei, te uită și masa, ca să se mai mărite odată! Femeie de treizeci și cinci de ani! Și se mărită mai ușor, pentru că are și ceia ce n'avusese: are zestre, averea ta. Și ia un bărbat mai tânăr de cât tine! Cine știe dacă n'au să rădă amândoi de soțul dinainte, ca de un prost, în casa ta!

În odaie era întuneric, Petrescu stinsese de demult lampa și, desbrăcat, intrase în așternut. Neobișnuit să gândească atâta,

se simția bolnav. Gândul crud, care'i trecuse prin cap, îl ridică de pe perne și-l făcu să străpungă cu ochii întunericul. Vântul înconjura casa cu hohotul lui și se pierdea pe străzi vâjzând. Focul își topise lemnele. Imagina Olimpiei, nestinsă în ochii lui Matei, se năzări într'un unghiu al odăii. Olimpia râdea strânsă în brațe de o matahală mai înaltă de cât ea. Nălucile râdeau și de plăcere și batjocoritoare. Numai fața feței era limpede; a tovarășului ei era nedeslușită.

Matei se lăsă pe spate, își confundă capul în perne, turburat. Tâmpelile'i svâcneau. Căuta să se gândească la alte lucruri, străine, de dragostea lui. Nu isbutea pe deplin. Între altele, își aduse aminte că auzise că, unor bărbați în foată firea, li s'a'ntâmpat să plângă pe o scrisoare de iubire. El nu primise nici una, și se întreba acum, de ce n'a primit nici odată și ce-ar face dacă Olimpia i-ar scrie. Își aduse aminte că citise despre bărbații care și înstrăinaseră averile, se ticăloșiseră din pricina dragostei. Se vedea amenințat în tot ce avea el mai scump, și fără scăpare. Era îngrijorat că asemenea pacoste i se sălășluise în suflet. Nici somn nu mai avea, el, om cu slujbă, cu case moștenite, cu tabietul lui și cu trecut netulburat! Dragostea, ca și nebunia, scornea fantasma prin unghere, iar din urletele viforului făcea râs batjocoritor și plin de spaimă!

Omul se svârcoli mult în noaptea aceea, își aminti toată viața lui lipsită de întâmplări de seamă, prețioase, și adormi târzlu, fără să fi hotărât ceva.

La birou, ceasurile i se păreau lungi, în-cât n'avea destulă muncă pentru ele. Uita

tot ce citea. Șeful, cu aceeași bunavoință îl întâmpina.

Când venea ziua, care i se părea lui sorocită ca să-și facă vizita la șef, n'avea tăria să lipsească. Dar, odată ajuns acolo, fălcile i se încleștau și își simțea fața pierită. Numai ochii lui lăncezi, urmăreau, agățați de făptura fetei, toate mișcărilor ei. Olimpia i se părea frumoasă și deșteaptă, ca nealta. În ochii doamnei Munteanu sta limpede ca într'o carte cu litere de-o schioapă, întrebarea: «Ce spui, domnule? O iai pe fata mea de nevastă?» Chiar șeful îl ținutia câte odată cu ochi plini de întrebare și de sațiu, își legăna trupul pe picioare, căutând capătul unei fraze, și renunța, scârbit parcă.

Matei ar fi trebuit să le treacă pragul mai des și să le spună ceva lămuritor, sau să nu-l mai treacă de loc. El începuse să se simtă vinovat înaintea oamenilor acestora, pe care îi încurca. Obișnuia să vie pe șanc odată pe săptămână, nu-și da drumul mai mult și să lipsească nu putea. Omul se înfrâna, dar nu de tot.

Într'un rând, aduse o cutie de bomboane, socotindu-se dator față de atâtea dulcetuuri și cafele cu care îi păgubise. Când înmână cutia, în clipa aceea, un schimb repede de priviri se țesu între ai casei, și toți se însuflețiră. Dacă lor, gazdelor, le-ar fi trecut prin cap să aducă un popă, ca să săvârșească logodna, căsătoria dorită ar fi mers ca pe roțile. Deși își cunoștea omul pe care-l cucerise, familia Munteanu aștepta și un cuvânt, unul singur măcar, din partea lui. Îl credea prins în burlăcia lui, cu rădăcinii adânci, pe când el s'ar fi pornit

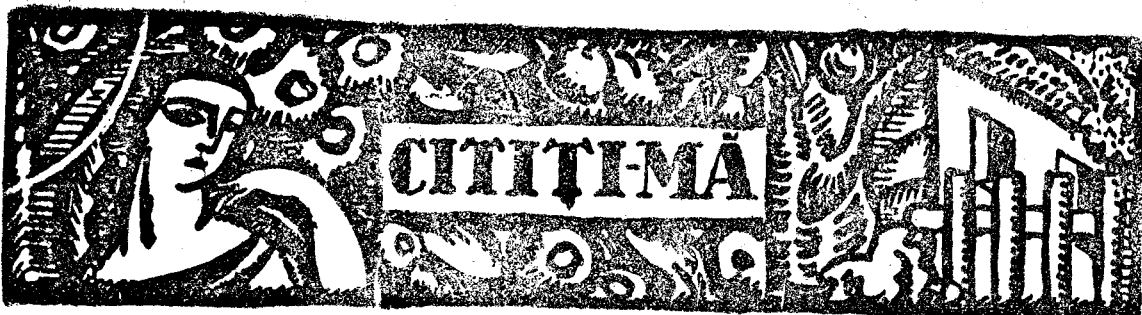
ușor, ca pe șine, dacă ei l'ar fi împins o leacă.

Prilejul acela, al cutiei de bomboane, se pierdu.

Se simți trist alături de atâtea frumusețe.

O lună limpede și bogată în strălucire lumina sala în care priveau toate ferestrele odăilor lui Petrescu. El venise să poruncească bucătăresei prânzul de-a doua zi, nemulțumit de câtă-va vreme și cu bucatele. Rămase mult în frigul din sală, atras, ipnotizat de revărsările lunii, de lucirile de nestimate semănate din belșug pe omătul din arbori, de pe strășini. Era vrăjit și îngândurat de frumusețea priveliștii, vecină cu singurătatea sufletului lui. Se simți trist, alături de atâtea frumusețe. Ghici că toate sunt privite și se talmăcesc altfel în doi. Se întristă adânc, găsindu-se singur, un biet suflet. Numai sufletelor împerechiate, le poate hărăzi bucurie, fericire, frumusețea căsunătoare de mahnire. Văzu limpede, de netăgăduit, că toate cele făcute ca să ne aducă mulțumire, sunt tot câte două două. Ochii, care privesc lumina și ne dau bucuriile culorilor și-ale strălucirii, sunt doi! Urechile, care caută parcă, treze totdeauna, și ne strecoasă îndată și fără greș muzica, sunt și ele două! Nasul are două nări, ca două drumuri, prin care ne sosesc miresmele florilor și-ale fiacoanelor de parfumuri. Toate cele bune sunt perechi: aceasta e un semn Dumnezeuesc și o povață, că omul numai cu două suflete poate simți

fericire. E născut numai unul, dar se simte îndemnat să 'și caute perechea!

Un ciocănit în ușa cu geamuri a sălii, întrerupse gândurile neliniștite ale lui Matei. Farmecul cugetării destrămat, omul intră în odaia lui, socotind că cine-va, din vecini, venise la servitoare. Peste câte-va clipe însă, aceeași ușe pe care intrare el se deschise largă și o femeie bătrână, mare, dădu din cap cu prietenie și închise încețitor ușa în urma ei.

— Nu mă cunoașteți, e drept, începu ea, privindu-l și pe el și mobila casei; dar nu face nimic, eu vă cunosc de mult!

Petrescu o pofti să șadă pe scaun, mirat. Cucoana urmă:

— Toate sunt frumoase și la locul lor, aici la dumneata! Parcă n'ai fi becher, dragă domnule! Dar i se urăște omului și cu sîngurătatea, — drept e?

— Cucoană, v'a trimes la mine cineva, sau dumnea-voastră singură?... cuteză Petrescu, cu gândul la Olimpia.

— Numai de cât... răspunse bătrână, îmblânzindu-și viclenia ochilor și privind în toate colțurile.

— Cine m'a trimes la dumneata? Mai întâi, eu nu întru în or și ce casă! Nu e vrednic fite cine să 'i treci pragul casei și să 'i spui o vorbă bună... Am fost trimeasă la dumneata, dar eu știam la cine viu, și mi-a părut bine c'am să te cunosc. He! puțini oameni cinstiți mai sunt azi!..

— Mulțumesc, cucoană! Mă cunoașteți? întrebă Matei.

— Ca pe fața mea! răspunse repede femeia. Chipurile, eu n'am copil... O prietenă bună a mea, cu care am copilărit, are o

fată... Ce fată frumoasă! mult mai frumoasă și mai blândă ca a lui Munteanu!

— Dumneata o cunoști?.. tresări Petrescu.

— Cum să n'o cunosc pe Olimpia? Drept să spun, nu face de dumneata! Ai văzut-o cum calcă? Cum vorbește de înțepat cu lumea? Ce ifose are? Ce să zic? Fată de treizeci de ani nu'i? Ia s'o vezi pe Aglaia noastră! Are toate ale casei și zece mii de lei zestre! Olimpia n'are un ban, și toate lucrurile ei sunt învechite, sunt bune de aprins focul cu ele, pentru că le-a făcut de când n'avea optsprezece ani! Păi pe cine vrea ea să chiorască? Pe dumneata? Ce crede ea, că n'are cine să 'ți deschidă ochii? Bunicu-său, Munteanu, a fost brânzar în gura pieței; și vrea să se înalțe acum neamul de urdar până la dumneata, care ești ca un măr domnesc! Să te ferească Dumnezeu, dragă domnule, de așa rubedenii! Am să te duc la Aglăița, mîncă-o-ar mama, ai să faci cunoștință și cu părinții ei, și ai să vezi dumneata o fată și-o casă, după cum meriți!

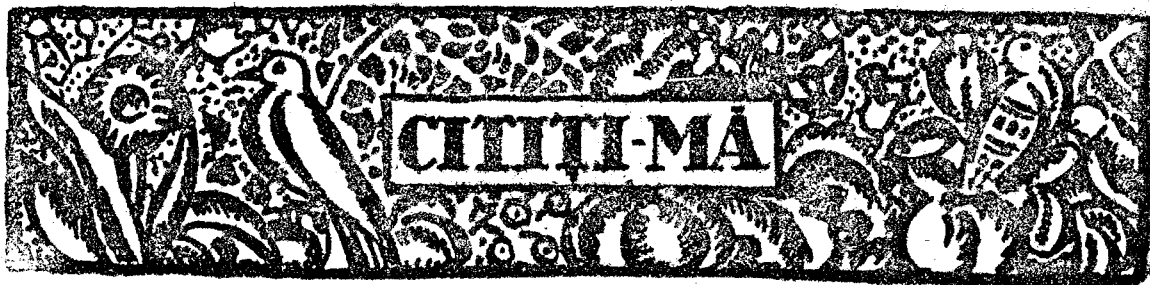
Covârșit de cele ce auzia, spăimântat, omul care trăia sînguratic, îngăimă:

— Bine cucoană, bine, de ce nu! cu plăcere..

Cucoana se sculă să plece și adăogă:

— Măine seară viu aici, la dumneata, să te iau. Multe lucruri bune am făcut eu în viața mea, multe case am întemeiat; să îmi ajute Dumnezeu și s'o vād și căsătoria asta făcută! Ar fi o gospodărie, cum nu s'a mai pomenit! Bună seara!

Matei Petrescu, slab de inger de felul lui, nu numai că răbdare să i se ponegrească ingerul, ba chiar crezuse în momentul acela tot ce i se spusese. Dar după plecarea pețitoarei, bârfelile, una câte una

ii veniră în gând. Le cercetă și le aruncă, pe rând, ca pe niște nuci stricate.

De pildă știa, adică auzise de la funcționarii biroului, că șeful e coborător din adevărata familie Munteanu! Vârsta Olimpiei i se citea feței pe chip: o fetișcană! Și-apoi ce i-ar fi păsat lui, dacă ar fi voit într'adevăr să se căsătorească cu ea? Ar fi voit-o mai tânără?

Servitoarea intră în casă cu un braț de lemne, ca să mai hrănească focul.

— Mario, zise el, cucoana care a venit adineaurea, are să vină și mâine. N'are să mă găsească acasă. Să 'i spui că a venit un domn și m'a luat cu trăsura, și că mă întorc târziu.

— Pejițoarea, domnule? întrebă bucătăreasa.

— Da, răspunse Matei, răstit, supărat că Maria o cunoștea.

«Poftim! își zise el, rămas singur, o știa și Maria! Când a mai venit la mine vre-o pejițoare? Știa de Olimpia... Mâine e tocmai ziua în care mă duc la șef... Iar au să mă pironescă șase ochi într'un scaun, și-am să mă joc cu ciucurii feței de masă, ca un copil. Oare de ce mă duc? Am să mă pomenesc într'o zi, că mă ia șeful de spate și mă aruncă afară, în chihotul și în huiduțiile femeilor. Dar nu pot să mă stăpănesc! Aștept toată săptămâna să vie ziua asta, și mă duc întins, ca din deal în vale cu târlia, când bate ceasul opt.»

Se privi lung în oglindă și oftă.

— M'am cănit foarte bine, văd! Dar tot acum cincizeci de ani m'am născut!

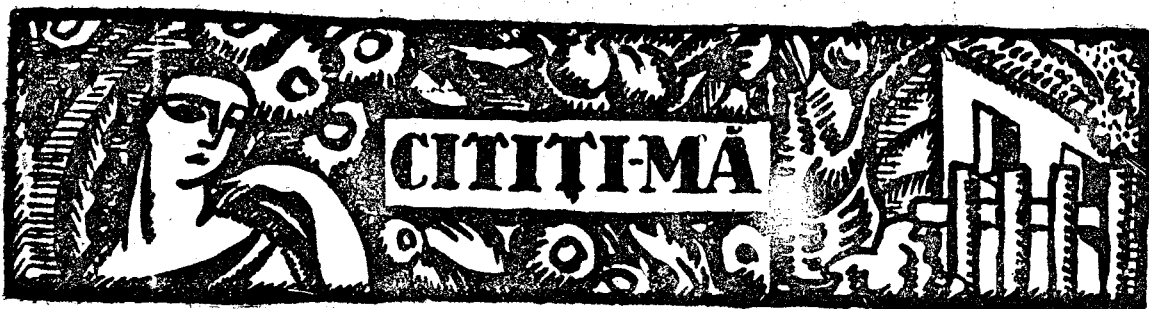
Se vedea bătrân și se întreba ce caută pejițoarele la el. Fete tinere rămneau la căscioara și la pensia lui, ca după moar-

tea-i să banchetuască! Socoti că mai mult de cinci ani nu s'ar putea bucura de dulceața căsătoriei și că apoi ar suferi cumplit, văzându-și nevasta, tânără, plecând să se plimbe, cochetă, voioasă.

S'ar fi însurat, se gândea uneori, dacă ar fi știut că trăește optzeci de ani. La moartea lui, Olimpia ar fi implinit cincizeci și cinci. Atunci ar fi închis ochii liniștit, socotind-o destul de bătrână, ca să 'i fi pierit toate poftele și să n'o mai vrea nimeni. Dar poate că și atunci tot s'ar fi găsit cine s'o vrea, căci Matei vedea că el, om apropiat de vârsta asta, avea căutare.

Primăvara, venită târziu, își năpustise dintr'odată căldura pe pământul înzăpezit. Toată noaptea burlanele strășinilor sgomotau ca niște ciucururi de munte.

Lespezi de zăpadă se desprindeau de pe vârfurile acoperișurilor, se târșiau până'n strașini, și, ca asvârlite, cădeau în stradă cu zgomot. În ultimele zile de iarnă, Matei se îmbolnăvisese și ședea în pat. Până nu-l prinsese boala, regulat își făcuse vizitele lui săptămânale la șef. Olimpia se făcuse mai frumoasă de cât ori când. Bolnavul suferea că nu putea s'o vadă și nici junghiurile răcelii nu-i dădeau pace. Dar boala îl făcuse să înțeleagă și să se hotărască să nu se însoare. Il făcuse să priceapă că e șubred și trecut, și că nu s'ar putea bucura multă vreme de ispitițiile unei femei tinere. Vedenia fetei însă îi juca necontenit în ochi. Zadarnic omul închidea pleoapele: o vedea în casa lor, o vedea în baturi, în brațele unui tânăr, îi urmărea viitorul, îi pizmuia tinerețea. Și frigurile îl sgâlțâiau nemilostiv. Ungherul, care i-o arătase odată pe Olimpia, îmbrățișată de un

necunoscut, n'o uita nici el. Intunericul mereu învia făctura fetei, fu brațele unui ins, al cărui obraz nu se deslușia. Olimpia tremura de plăcere, săruta, râdea fericită.

Une ori, Matei căuta să-și închipuiască și cum i s'ar părea casa cu Olimpia la olaită. O vedea umblând prin casă, printre scumpele lui lucruri, cu nepăsare, cu o privire batjocoritoare. O vedea oprindu-se la fereastră și-i ghicea dorul de altă viață, de alt om, nu de el. Olimpia nu-l iubia, de sigur.

Bine făcuse că, nu se însurase. El n'o sărutase, n'o mângâiase, nu-i vorbise barem ca un îndrăgostit, și tremura de gelozie. Ce friguri l-ar fi bântuit și sgâlțâit, dacă i-ar fi fost bărbat, bolnav ca acum, zăcând, apropiat de mormânt. L-ar fi ucis! Și apoi, ea ar fi rămas liberă, tânără, frumoasă!

Își ceruse un concediu de patruzeci de zile, hotărât să le petreacă pe toate în casă, chiar dacă s'ar fi vindecat. Nadăjduise să se întoarcă la liniștea, la tabietul, la lucrurile lui scumpe. Și ce lungă și tristă i se părea ziua! Primăvara își dovedise fără șovăire stăpânirea și dârnicia. Concediul se sfârșia. Ii era dor cumplit de Olimpia, și nici ei și nici tatălui ei nu le scrisese nimic. Afară de medic, nimeni nu-i intra în casă. Mai avea cinci zile și trebuia să se prezinte șefului, la slujbă.

El era subșef, distanța dintre ei nu era mare, dar șeful era tatăl Olimpiei. Amăgise așteptările unui părinte, îl înșelase în socotelile lui, după ce îl încurajase cu vizite stătătoare.

E drept că se prefăcusecă nu le înțelege dorințele; dar le pricepuse. Privirea cu care își închipuia că-l va pironi șeful, îl îngheța și-l rușina. Se gândea să-și dea

demisia, dar, pentru că avea numai douăzeci și doi de ani de serviciu, nu se îndura. Și apoi, pe ce motive să și-o dea? S'ar fi găsit poate. Chiar șeful, din dușmănie, i-ar fi înlesnit-o în taină, adică ar fi șoptit directorului sau secretarului, că e vorba de un bătrân neputincios, de un nevolnic de care ar fi bine să se cotorosească ministerul.

Gândurile astea îi amărau și-l trânteau la pat. Pe Olimpia, totuș, nu putea s'o uite. Mereu îi sta fata înainte. La răstimpuri, Matei se prindea torcând visuri de adolescent, planuri de răpire, îngenunchieri în fața iubitei, discursuri aprinse și convingătoare. Când se scutura de păenjeniișul nălucirilor, se mânia pe el, supărat că băjbăe prin întuneric, că țese romane, mahnit că se vedea lipsit de voință.

«Va trebui să pricep odată, se supăra el, că totul a fost o nerozie și că n'am s'o mai văd!»

Era încă în concediu bolnav în pat, când poșta, care nu-i aducea decât ziare, îi aduse o veste, pe un carton lungueț: «Domnișoara Olimpia Munteanu se logodia cu domnul Atanase Popovici».

Matei rămase multă vreme în fotoliu, moale ca de gumă, după ce cetise de trei ori cartonul și nu-l mai putuse citi, după ce iar reușise să-l citească și-l udase cu lacrimi. Strivit, murmură într'un târziu: «Sânt potriviți! El are cel mult treizeci și cinci de ani. E scrisul lui pe carton; el mi-a trimes biletul, nu ea... Dacă îmi dau demisia, îl face pe el subșef de birou... El vine la rând în serviciu. Eu... sânt bătrân, și gelos! Gelos și pe viitor!»

Când doctorul veni să-l vadă pe Petreșcu, așteptându-se să-l găsească întremat cu

desăvârșire, se miră găsimdu-l slab și cu pulsul neregulat. Il sfătuie să-și prelungească concediul cu încă zece zile.

— Domnule doctor, începuse Matei, am să vă rog ceva... Puteți să-mi spuneți dacă eu aș avea motive să demisionez?...

— De ce să demisionezi? Întrebă doctorul, surâzând.

— Vreau să nu mai urc scări, să nu mai alerg la caemarea directorului... Imi ajunge pensia ce mi se cuvine. Ce credeți? pe ce motive?...

— Poți să demisionezi pe motive de boală. Alături la demisia dumitale certificatul medical, pe care-l fac bucuros.

— Dar, am o ambiție, domnule doctor, o mândrie firească; în certificatul acela să nu se spună că aș fi bătrân și că bătrânețea ar fi cauza!

— Mă rog, fac întocmai după cum ceri. Mulțumit că luase în viața lui o hotărâre, Matei se zăpăcise.

— Domnule doctor, fă-l imediat! Trimit după coale timbrate.

— Nu, stai liniștit, zise medicul. Peste un ceas îl ai aici. Ți-l trimit de-acasă, de la mine...

Petrescu îl privia pe doctor cu luare aminte, silindu-se să nu se gândească în altă parte, muncit de gânduri.

— Domnule doctor, încă ceva. Aș dori

să mă constați dumneata... să mă privești bine, să mă ciocănești și pe piept și pe spate și să-mi spui, pe onoarea dumitale, în ce hal sânt. Iată, mă desbrac. Dar... pe onoarea dumitale!...

Cu o pripire de veveriță, Matei se desbracă și se întinse în pat, curios să-și afle starea sănătății.

— Starea sănătății dumitale, momentan, este de om bolnav, dar starea aceasta este trecătoare.

— Nu asta am avut să știu, domnule doctor! se plânse bolnavul. În afară de starea asta trecătoare, cum mă găsești? Într'un cuvânt: crezi că mai am mult de trăit? sânt șubred?

— Domnule dragă! dacă m'ai întreba, dacă poți sau nu să te însori, ți-aș spune verde, că nu face de dumneata! Cât despre lungimea vieții, se poate să mai trăiești încă douăzeci de ani! Dumneata ești om cuminte, nu faci nici un fel de abuz! Pentru cincisprezece ani de existență garantez!

Bolnavul nu mai răspundea, se adância mereu în gândurile lui. Când se trezi, spusese hotărât:

— Te rog, domnule doctor, să-mi trimiți neapărat certificatul medical!

A doua zi, ministrul aproba demisia subșefului de birou, Matei Petrescu.

V. DEMETRIUS

SOLDATUL CARE PĂZEȘTE SATUL DE CAMIL PETRESCU

ATALIONUL nostru era de acum bine înaintat la 10 Km. peste dealurile de dincolo de Olt, în Cohalm. Un orașel cu strade rurale de largi, cu case săsești, cu porți înalte, închise și cu ferestre ca de cetăți. O piață întinsă în mijloc — poate pentru bâlcu, Duminică. E așezat la întâlnirea a două văi, din fundul cărora urcă ușor coaste line, de un verde dulce bălțat ici și colo de pete negre — petece risipite de pădure.

În ziua aceasta toamnă și luminoasă de Septembrie — cum venim spre popotă, — târgul ne pare pustiu. Pretutindeni obloane trase, porți zăvorite și nici un trecător. E ascunsă toată lumea dincolo de porțile grele de stejar.

Ba da! O gretchen mlădicioasă, cu clasicul șorț albastru, a eșit dintr-o curte pe furis cu o mișcare de șoarece curajos și dă, surprinsă, cu ochii de noi. Ii e frică și tremură stând pe loc. N'am făcut nimanui nimic. Dar e războiu.

La popotă aflăm vești tot mai rele despre Turtucaia. Nimic nu ia însă lucrurile în serios, mai mult ne necăjește faptul că nu suntem încă schimbați. Ne e dor de liniște și aci zilnic suntem săcați de patrurile

ungurești din Fischer și Stena. Dimineața și seara suntem regulat alarmați de răpăiala violentă de focuri, care face să vuiască văile. Ne e dor de o noapte două de somn fără grijă.

Se mănâncă fără poftă, în camera îngustă, în care ne-am înghemuit cu toții sub protecția platelor și insuportabilelor maxime brodate, pe pânze atârinate de pereți: Dein Vaterland sollst du... etc.

Vine soldatul popotar al regimentului și este primit cu strigăte vesele. Ne aduce vin.

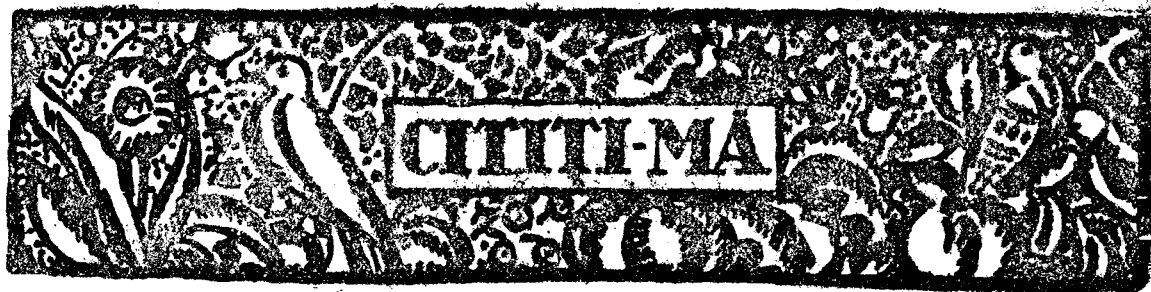
— «Să trăiți Domnule Căpitan, mi-a dat dela regiment vin numai pentru o zi. Domnul sergent Florea zice că pisemne veniți și Dv. la noi la rezervă de mâine».

Dacă zice domnul sergent Florea, așa trebuie să fie. Domnul sergent Florea e doar dela Statul Major. Se ciocnesc paharele de probă, așa.

Dar la poartă s'a oprit din goană un călăreț și în timp ce privirile noastre se întretaie brusc neliniștite, în odaie a și intrat un flăcău îmbrăcat țărănește asudat și deabea răsuflând.

Domnule Comandant ne urmăresc unghiuri — scăpați-ne.

Comandantul batalionului îl măsoară liniștit cu ochii mici verzi, cu mustața încrebătoare.

— «De unde ești?»

— «Suntem din Stena» Iacă ici peste deal. Ne-o prăpădit. «Au venit acum o mulțime de tunari și adună vitele oamenilor. Pe cine se împotrivesște, îl gătește cu arma».

— Sunt mulți ?

«Dar băețandrul se încurcă. Se vede cât de colo că întrebările acestea nu pătrund în gândul lui răscolit și frământat de cele de acasă.

— «Sunt mulți Domnule Comandant». Și parcă fiindu-i teamă că n'o să mai mergem, — adică nu — să tot fie la 50-60. Au descălecat la primărie.

Căpitanul stă pe gânduri câteva clipe și pe urmă își plimbă privirea liniștit, pe la fiecare pe rând și se oprește asupra mea.

— «Sublocotenent Gheorghiu, ia-ți plutonul și vezi ce este. Dacă poți intră în sat și strânge armele locuitorilor. Ai grijă să nu fi surprins. (Se știe că o parte din populația sașă ne e înverșunat ostilă.) Ia ostatic pe primar timpul cât faci perchezițiile». Și pe urmă continuă să mănânce liniștit ca un om care și-a făcut datoria.

Prin ambele șanțuri pline de burueni ale șoselei așternute cu praf alb de munte înșirați unul după altul, alergăm aproape, până la Stena, care este după o muche de deal, la 4-5 Km. Mă simt înfierbântat, îngrijorat. Și fără îndoială că am de ce, (Ciudat, că toate pericolele din trecut, își pierd seriozitatea în amintire).

Pentru întâia dată am «răspunderea» unei acțiuni. În mic sau în mare — în fața morței — evident că lucrurile se petrec la fel. Și eu am impresia că am să dau o

mică bătălie în stil mare. Voi împărți deci plutonul în linie de trăgători și rezervă. Cum am învățat la școala militară. Ba nu... Dar oamenii aleargă — timpul trece, material de iute și eu nu sunt în stare să iau o hotărâre. Dacă mă apropi de micul șanț al șoselei, e limpede că voi fi văzut. Dacă ași lua prin tarlalele de porumb roșiatec din dreapta sau din stânga drumului alb, mi s'ar risipi oamenii !

Ce fac ? Ne apropiem tot mai mult... de după deal, vom vedea satul cu acoperișurile lui roșii de țigă, cu biserica săsească, ascuțită, cu un tăiș înfipt în albastrul cerului.

Și timpul fuge parcă mânat de picioarele mele, sau mănându-le.

Dar la cotitura șoselei albe apare un călăreț cenușiu.

În porumb ! Ne trântim toți pe brânci în șanț sau după moșoroaiele de pământ aflat și uscat dela rădăcina cocenilor.

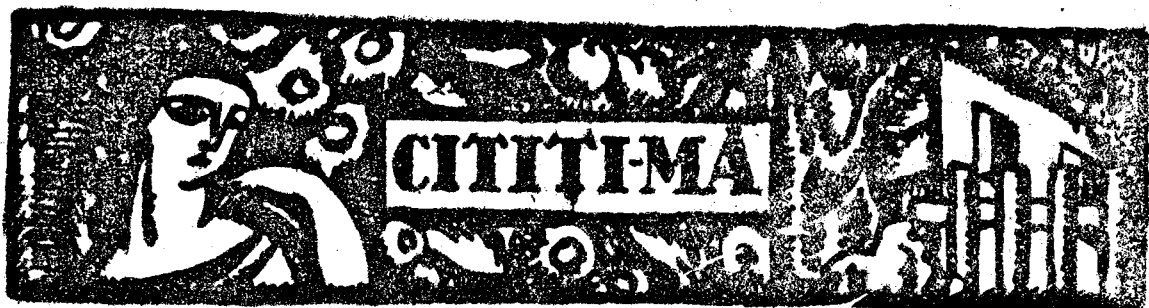
«Să-l prindem, domnule Sublocotenent. Nu trageți nimeni băeți... nu trageți, nu trageți». Soldații mei își dau ordine singuri». Nu trageți nimeni».

Călărețul se apropie tot mai mult ritmic în trap bătut, aplecat pe cal. La 100 pași în urma lui apare un altul și pe urmă încă unul.

În tot peisajul viu colorat, de amiază dealungul șoselei albe, ei sunt singura mișcare.

«O recunoaștere. Ai mei sunt entuziasmați». «Nu trageți măi nimeni». Ordonanța de lângă mine are și ea curaj — acum nu costă nimic să-l ai :

— Facem rost de pături pentru cal, domnule Sublocotenent. Privesc înfrigurat : Un călăreț se apropie legănat, pe șoseaua

albă. În trapul calului vine fără grijă cu ochii pe sus, pe deasupra tarlelelor, în albastrul zilei acestei dumnezeiești de frumoase. Peste câteva clipe dacă nu se va opri, va muri în lumină, cineva. Poate el, poate și cel dintâi care se va apropia de el. O curiozitate inexplicabilă mă frământă. *Cum are să fie.*

Se apropie tot mai mult... E la 100 pași. Îi văd fața, ochii, puncte negre. Vine săltând trapul calului. Privește peste dealuri și nu știe că în porumb 50 arme sunt întoarse spre el. Privește spre cer. «Să nu tragă nimeni, domnule Sublocotenent. Să nu tragă nimeni», se luptă înăbușit, nevăzuți soldații.

Dar se apropie tot mai mult. Iată-l la 20 pași. E un flăcăiș cu ochii negri mari, cu fața pătrată umerii obrajilor prea eșiți, cu mustața mică neagră tunsă. Mișcă buzele. Acum se aude. Cântă. Imi tremură mâinele pe armă. Mă întorc să dau ordin celor din șanț cu mine să sărim cu baionetele întinse la el. Toți tremură de nerăbdare cu mâna pe armă, congestionați, cu ochii imobilizați, hipnotizați parcă. *Cum va fi.*

Cântecul se aude acum lămurit. Ași putea să-i vorbesc, obicinuît ca unui cunoscut. Dar un trăsnet de armă a spintecat de sus în jos văzduhul. Infiorat, călărețul se oprește și privește cercetător spre muchiile dealului. Toată înfrigurarea, tot zbuciumul, toată nerăbdarea îndelung comprimate, izbucnesc acum în salve de detunături ca explozia unor tuburi prea mult încărcate.

Fără să-și dea dea seama de unde vin focurile, a răsucit calul în loc și s'a așternut pământului în fugă. Ploia de gloanțe ridică praful șoselei, cum ridică ploile de vară bășici pe râu. A dispărut după colț.

N'a lăsat în urmă decât o dără de

sânge. Și mă gândesc la gloanțele rătăcite care vin dela doi kilometri să se înfigă în pieptul vreunui predestinat. Cine-l'o fi iubit atât?

Acum din marginea satului ne primesc salve de focuri.

Știam că are să fie așa.

Culc oamenii în porumb... și nu mai știu ce să fac. Raționez înfrigurat și disperat de serios.

Știu că grosul inamic e la 2 km. de sat, pe când batalionul nostru e la 5. Nu pot cădea deci în spatele satului. Pe de altă parte, ce sens poate avea un atac de front cu un pluton, când nu ști precis cei ai în față...

Dar cineva a strigat la dreapta: «Să-i luăm pe flanc» și toată lumea urlă: «să-i luăm pe flanc, domnule Sublocotenent.» S'au aprins toții.

Până să mă trezesc, cei 10—15 oameni de la aripa dreaptă a luat-o la goană doborând cocenii, răscolind pământul cu bocancii, ca să înconjure satul.

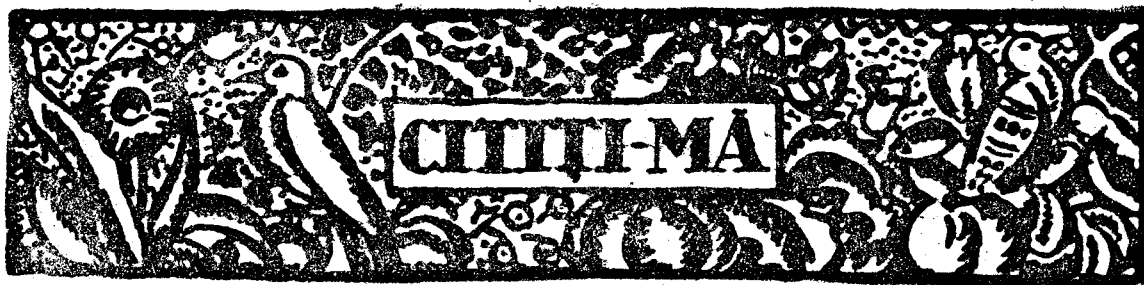
Din față focurile vin tot mai dese (e drept cam lungi, deasupra capului). Husarii au căpătat curaj și au ocupat la marginea satului o muchie de deal. La 400 metri de ei, încerc se opresc lanțul de trăgători dar nu am lângă mine pe nimeni. Oamenii D-zeu știe pe unde or fi, prin porumb.

Un piuit îndepărtat, pe urmă din ce în ce mai apropiat spre noi. Un vâjăit pătrunzător și o bubuitură groaznică, în timp ce ne învăluie fum și praf.

Artileria lor a intrat în acțiune.

Dar loviturile vin rare și alături.

Singurul lucru neplăcut e capriciul obuzului care vine unde nu te aștepți. Aici...

dincolo... poate chiar în locul în care te afli.

În picloare, în porumbul încă verde privesc cu benoculul spre linia înamică pe care nu o pot preciza. La început tragem toți, cu furie, pe urmă ne mai potolim. De odată, în dosul satului, un ropot cumplit. Husarii țâșnesc îngroziți de după garduri cu mișcări întinse de epuri negri. Ai noștri de aici îi urmăresc cu fecuri.

Țipete, urlete. Năvălim spre sat. Alunecând mai mult pe coastă, cu ghetete încărcate de țărână, mă trezesc în mijlocul șoselei în marginea rândului de case.

Un grup de țigănuși îmi arată cu bucurie ungruții fugind peste dealurile din stânga. Așa dar nu vom prinde nici unul.

Dar «am cucerit» satul. Coborâm acum pe ulița principală largă cât două bulevarde din București, cu plantații îngrădite prin mijloc. Copii ne întâmpină din toate părțile și pe la toate ferestrele apar capete curioase, ascunse de după perdele colorate. Doar românele noastre rumene și pline, au eșit cu poalele pline de mere și pere, cu oale de lapte, în prag. Numai am pe lângă mine în scurtă vreme decât pe sergentul Voicu și vreo doi-trei soldați. Cei-alți s'au risipit ademeniți de merele rumene, de ulcelele cu lapte și de obrații tot așa de rumeni și de albi, cari îi cheamă răzători. Ce perchezitie să mai fac? Dar un grup întreg de Sași vin convoi spre mine. Plâng toți.

— Cei cu D-v.? îi întreb autoritar.

Vorbesc toți de odată. Un Sas slab și înalt cu mustăți prea groase, altul mărunț cu o jumătate mustață. O săsoaică osoasă și prelungă, copii mici și mari.

— «Ne-a nenorocit ne omorâm. Dumnezeu!» plâng și se vaită unii în românește alții în nemțește. Necăjit, fără să pricep nimic, scos din sărite, strig la ei. Ce-i cu dumneavoastră?»

Atunci sasul cel înalt și slab îmi povestește scâncit, nenorocit.

— «Ne-a luat fata... fata noastră.» Mă încrunt. Iar corul lor întreg: «Ne-a luat fata... fata noastră.»

Săsoaica îmi întinde și o fotografie mare pe carton cenușiu de lux: «Uite ce frumoasă fată, studentă la Sibiu!» Intr'adevăr e tare frumoasă.

— «Cum, cine v'a luat'o?»

— «Soldatul... (soldatul.)»

Tresar.

— «Un soldat de-al meu?» Și iar toți în cor:

— «Nu soldatul care păzește satul... Soldatul călare.» Nu mai pricep nimic.

— «Cum, cine păzește satul, ce soldat?»

Un român de ai noștrii îmi explică în mod firesc.

— «Domnule Laitnânt, soldatul care păzește satul, soldatul D-voastră, pe care l-ați lăsat aici, care păzește satul... a zis că e spioană.»

Cad din cer.

— «E vreun soldat care păzește satul?»

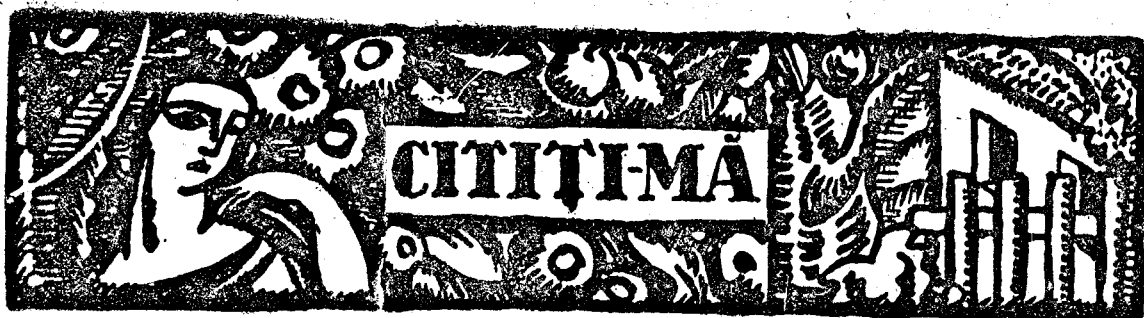
— «Păi cum? E un soldat care doarme zi și noapte. Doarme chiar la D-lor. Are un cal alb și aleargă toată ziua dela un capăt la altul al satului. Ei, păi dacă era el aici, credeți că mai veneau ungruții? Se luă după ei cu focuri.»

Asta-i curată poveste.

Unde-i soldatul acela?»

Sașii plâng cu toții în cor.

— „Nu știm, nu știm.”

— „Când a plecat ?

— „Azi de dimineață, a luat-o prin pădure la dreapta, cu fata.“ Am priceput cum stau lucrurile și sunt hotărât să-l prind și să-l împuşc. Mi-e milă de bieții sași. Fără îndoială că procentul de criminal din timp de pace nu are motive să scadă în timp de războiu.

Dar nu mai pot scăpa acum de leota de sași.

— «Ce ne facem noi? și plâng și se trag de păr.» Ce ne facem, Domnule Ofițer.

Ii liniștesc cum pot. După mine se țin alai acum prin satul larg și frumos, sași și români. Pe strada scaldată treptat de ultimele raze ale soarelui care arde parcă la capătul ei, vine cineva în goană în capul gol.

Nici nu s'a aprăpiat bine.

— «Ne atacă Domnule Sublocotenent, ne atacă.»

A ajuns la mine găfăind, după el vin femei, copii speriați.

— «Au primit întăriri vin pe două coloane, pe șosea și pe culmea dealului.»

Simt că-mi văjăe urechile. Unde-mi sunt oamenii !

O bătrână mă ia de mână și-mi băjbăe, mormăe cocoșată: «ai să-ți arăt eu pe unde vin, să-ți arăt eu pe unguiri.»

Vrea să mă ducă spre inamic, și eu neliniștit i-ași da brânci să mă lase în pace, dar mi-e rușine. Nu am nici măcar liniștea să iau o hotărâre, o hotărâre care nu poate să întârzie nici câteva clipe măcar.

Răpăială de focuri. O iau și eu înfârșit spre deal. Ce-o fi, o fi. Urc găfăind strada sucită pe coaste, sar peste pietroaie, peste trunchiul putred de jghiab al unei fântâni,

alerg cu sergentul Voicu după mine. Răpăiala de focuri e din ce în ce mai violentă.

Mi se pare că nu se mai sfârșește satul.

În timp de luptă, noaptea și orașele sunt cele mai neplăcute lucruri în războiu.

Printre ultimele două case, privesc se deschid larg peste plaiul verde abia înclinat sus de pădure, jos de tarlaua de porumb. Și o uluitoare surpriză. Plutonul meu e în lanț de trăgători, acolo la marginea satului, la interval aproape reglementar și trage furios. Din când în când, câte unul scoate câte un măr din buzunar și mușcă lacom. Coloanele inamice s'au risipit și ele în trăgători la marginea porumbului. Iși fac șanțuri. Au de gând să se statornicească acolo, se vede. De aceea ne-a și luat în primire, fără ispravă, artileria lor greoaie.

Opresc focurile, trimit o patrulă înainte, și ne punem toți pe fumat cu fața la cer. Acum e liniște și fac politică cu un român strașnic de vreo 50-60 de ani, cu mustața puternică și încă neagră, care și-a tărat pieptul și umerii lași, până la mine, ca să afle rosturile din țară. Peste dealurile îndepărtate și împădurite, pline de taină peste dealurile «dușmane» se coboară soarele turnând o trombă de aur lichid din albastrul cerului peste verdele de pășune al culmilor. Iar pe urmă treptat se întunecă. Rând pe rând oamenii mei se coboară la fântâna din sat, locul de adunare. Când suntem toți, neturburați de nimeni, pornim la drum înapoi acasă. În capul satului întâlnesc o fată deadreptul elegantă într'o rochie vișinie de vară. Alături de ea, un soldat. Recunosc pe fata sasului și simt o adevărată bucurie. Salut și mă apropiu încrunțat de soldat.

— „De unde vii ?

Stăpân pe el, în poziție militărească răspunde vorbind rar.

— «Să trăiți domnule Sublocotenent. Am dus pe D-șoara la brigadă, în urma unui denunț că ar ști unde sunt ascunse armele.

— «Ei și ?»

— «Acolo n'au găsit-o vinovată și i-au dat drumul.»

— «Atâta tot ?»

— «Da, să trăiți Domnule Sublocotenent.»

Intreb pe fata în nemțește dacă are să se plângă de ceva și-mi răspunde că nu, zâmbind.

M'am descrunțat și eu, dar nedumerirea nu-mi scade. Mă întorc către soldat.

— Dar cu tine, ce-i ?

— «Eu păzesc satul.»

— Cum păzești satul ? Cine ți-a dat sarcina asta ?

— Domnul Sublocotenent Florescu.

— Din ce regiment ești ?

— 30 Muscel.

— «Bine, dar regimentul 30 Muscel a plecat.

E complet surprins.

— «Cum se poate ? Eu n'am primit ordin de retragere.

El nu primise ordin de retragere.

Seara povestesc entuziasmat la popotă această întâmplare. Impresia este deosebită. Dar deodată brusc, când comandantul încruntă privirea zgomotul de pahare și de furculițe se oprește, urmat de gălăgia punctelor de exclamare.

— Domnule sublocotenent Gheorghiu, eu te-am trimes pentru că te știam băiat inteligent.

— «? !»

Și pe urmă cu un enorm dispreț.

— «Se poate, domnule, să nu vezi că era un spion ?»

Tăcerea devine apăsătoare. Comandantul are dreptate. Toți privesc aproape adânc neliniștiți.

— Pleacă imediat și adu-l aci.

Nu m'am dus eu. Am trimes o patrulă care l-a adus. Și l'a bătut patrula pe drum, l-a bătut sergentul de zi, i-a tras vre-o două și comandantul.

Peste o săptămână când regimentele erau din nou întrunite în brigadă, în vederea unei bătălii, m'a oprit un caporal pe stradă.

— «Vedeți, domnule sublocotenent ? zicea-ți că sunt spion. La brigadă, m'a făcut caporal.»

Dar era un războiu pitoresc.

Camil PETRESCU

MOARTEA LUI BALTAZAR ALDRAMIN VENETIANUL

DE
Henry de Régnier

Pe seniorul Baltazar Aldramin, l'am cunoscut așa de bine, pe când trăia, că nu poate fi lucru de mirare, dacă astăzi după moartea lui, el vă vorbește prin gura mea. Buzele lui nu vor mai râde și nu vor mai cânta nici odată, nici nu vor mai bea vin de Genzano, și nici nu vor mai mușca smochine de Pienza, căci stăpânul lor se odihnește acuma sub lespezile bisericei San Stefano, cu mâinile încrușate pe piept, peste rana roșie de sânge care l'a răpus în floarea vârstei, în ziua de 3 Martie, anul 1779.

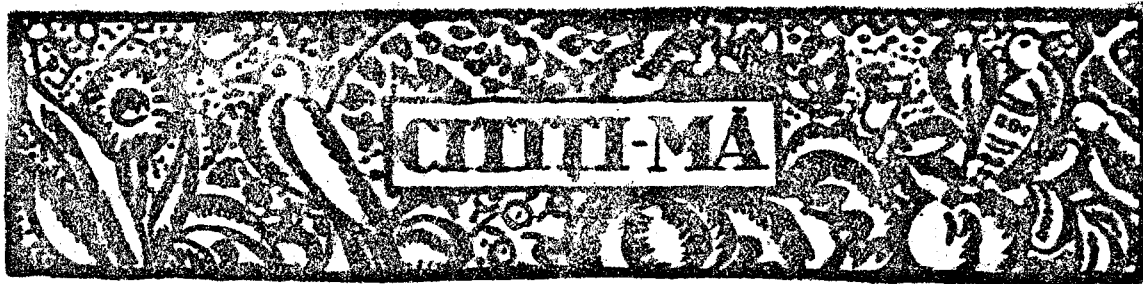
Nu împlinise încă treizeci de ani. Ne cunoșteam din fragedă copilărie, așa cum se cunoscuseră și părinții noștrii. Rămăsesem amândoi orfani cam în acelaș timp, și amândoi eram de aceeaș vârstă. Palatele noastre se învecinau și se oglindeau în apele aceleiaș canal, amestecându-și la un loc culorile lor diferite. Palatul Aldraminilor, alb tot, era împodobit cu două rozace de marmură trandafirie, ca două flori pietrificate; al Vimanilor, adică al nostru, era roșcat. Din cele trei trepte cari coborau în apă, două erau lustruite și tocite, iar a treia umedă și alunecoasă din pricina ape-

lor cari aci o acopereau, aci o dezveleau.

Zilnic aproape, Aldramin se oprea în fața lor, fie dimineața, fie la amiază, fie seara, la lumina torțelor. Parcă îi văd Gondola cum se legănă de câte ori sareă pe pragul casei mele. Ii auzeam glasul strigându-mă de jos, de pe scară, căci vorbea tare și râdea mereu, și amândoi ne bucuram de vârsta tinereții. Mai în totdeauna, el mă târa la petreceri. Era plin de-o caldă vioiciune, și mai că nu-i ajungeau zilele și nopțile, ca să prididească cu petrecerile. Dar dintre toate, cea mai de căpetenie desfătare a lui, era dragostea.

Il iubeam și mă iubea. Când ne căută eram nedespărțiți la serbări și la plimbări. Până și iubitele ni le alegem, prietene între ele, și când plecam dela dânsule ne duceam pe insulele Lagunei, ca să ne ospătăm cu scoici și cu pește. Nu lipseam nicio dată dela nici una din serbările Orașului Voluptății.

De câte ori nu petreceam prin coridoarele monastirelor de călugărițe, aruncându-le priviri pe sub voalurile întredeschise, ascultându-le ciripeala,

gustând zaharicale și sorbind siropuri! Câte nopți n'am pierdut în jurul meselor de joc, pierzând aur și câștigând tehinii altora! De câte ori, în carnaval, n'am străbătut împreună orașul, în lung și 'n lat, veseli și nebunatici! Iar la ieșirea din baluri, mantiile noastre fluturau mângâind zidurile ulițelor strâmte. Stelele păleau în zorii zilei, și ajunși pe chei, aerul sărat ne umflă vestmintele, iar pe fețele noastre asudate, sub cartonul măștilor vopsite, simțeam dezmierdarea răcoroasă a dimineții,,

★

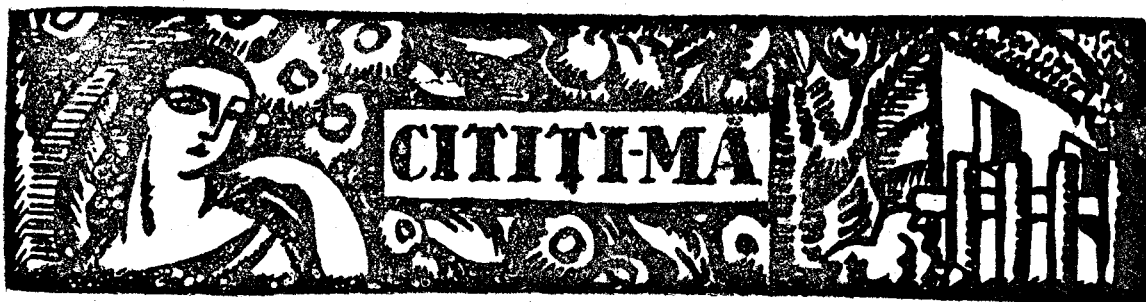
Așa se scuseră anii adolescenței noastre. Fetele din Veneția ne dăruiră dragostea lor ușoară. Jocul gondolelor ne legănă lenevia, iar cântecele și râsetele ne înveseleau cu dulcele lor murmur. Și azi, îmi susură încă în urechi ecoul îndepărtatelor vremuri! Amintirile acelor zile fericite sunt mai strălucitoare și mai numeroase parcă decât însăși cotiturile canalelor. Am impresia c'aș putea trăi o veșnicie așa, fără să mai doresc nimic. N'aș mai dori să se schimbe nimic în jurul meu, afară doar de surâsul femeilor, pentru ca buzele lor să mi se pară totdeauna fragede la sărutat.

Aldramin însă gândea cu totul altfel. Mi se strângea inima de câte ori priveam ferestrele închise ale palatului lui, pe a cărui fațadă albă rozacele de marmură trandafirie înfloreau parcă tot mai mult. Aldramin plecase într'o lungă călătorie: își pusese în gând să cutreere lumea. Dar după o

lipsă de vre-o 3 ani din țară, într'o bună zi, se înapoiase pe neașteptate, așa după cum plecase. Într'o dimineață, i'auzii iarăși glasul, strigându-mă dela capătul scării, și în seara aceleiași zile, îmi reluai locul în fața lui la masa de joc. Viața noastră de odinioară reîncepù, până ce într'o zi o întâmplare neexplicabilă îl culcă pentru totdeauna sub lespezile bisericei San Stefano, cu mâinile încrucișate deasupra ranei sângerânde.. Și iată pentru ce astăzi, mă roagă să-i împrumut gura mea, ca să-l ascultați și voi, și iată-mă pe mine, Lorenzo Vimani, repetându-vă, nu cecece știu, dar ceea ce mi-am închipuit ca să-mi pot explica pricina morții lui ciudate, ceea ce mi s'a părut că-mi șoptește, într'o seară, în mijlocul unei păduri de brazi roșcați, el însuși, prietenul meu Baltazar Aldramin, Venețianul.

„Mă afluam într'o zi, prietene Lorenzo, pe cheiul Schiavoni, alături de iubita mea, seniora Balbi, căreia îi place să stea la soare fiindcă e blondă și fiindcă părul i se schimbă în aur; își închipuie că o plac mai mult așa, și-ar face orice, numai să mă știe mulțumit. În jurul ei roteau porumbei, și ea le arunca grăunțe. Altădată mi-ar

fi plăcut jocul acesta. Grăunțele se risipeau din palma ei ca o pulbere de aur, dar grația ei mă lăsa nepăsător, și 'n loc s'admir pe această femeie frumoasă, așa cum s'ar fi cazut, priveam la bieteles pasări pe cari le hrăneam. Să tot fi fost vre-o doisprezece porumbiei. Aveau penele linsé și picioarele gălbui, ciocul de mărgean și gâtul cărămiziu. Erau grași și îndesați, și cu toate acestea ciuguleau grăunțele cu lăcomie, și-i vedeam cum se umflă. În curând, sosiră noi oaspeți, abătându-se într'un zbor greoi, masiv. Dar în aceeași clipă, ridicai ochii peste laguna strălucitoare. Un pescăruș de argint sbură cu țipete răgușite. Lute și voios, tăia aerul cu aripele-i ascuțite, și privind la contrastul acesta, gândurile începură să mă frământă. Mi se părea că pasărea marină îmi dă o pilă salutară. Azi ici, mâine colol veșnic viu, veșnic în mișcare, în vreme ce porumbeii continuau să se bată pe grăunțele risipite pe lespézile calde. O, Lorenzo, am priceput tâlcul acestei fabule înaripate!

„În ziua aceea, prietene Lorenzo, m'am hotărât să cutreer lumea largă, și să-mi caut plăceri noi în diversitatea lor atât de schimbătoare. Te-am strâns în brațe, pe ține cel mai scump și cel mai de aproape dintre prietenii mei; mi-am luat rămas bun apoi, dela siniora Balbi, și în sfârșit trecui pe la bancheri. Am depus în mâinile lor sumele ce urmau să-mi trimeată peste tot locul pe unde voi călători, ca să am cu ce juca, și cu ce mă îmbrăca după moda țării, și în sfârșit ca să

pot face orice cheltueli îmi vor place.

„Și am plecat. Gondola mă purtă la țarm. Mă simțeam din cale afară de voios la gândul că voi putea merge de data asta drept înaintea ochilor, fără să mă pomenesc ajungând iarăș de unde plecasem, cum se întâmplă de obicei pe ulițele și canalele Veneției, ale căror cotituri te poartă, fără să-ți dai seama, în acelaș loc de unde porniseși, așa că la capătul plimbării ai impresia că te întâlnești cu propria-ți persoană. De-acum înainte, nu era să mai fie așa, căci știam bine că drumul mă va purtă spre orizonturi noi. Începusem dejă să mă simt altfel în fundul trăsorei mele, largi și pufoase, unde mă instalasem comod. Simțeam o bucurie nouă, care creșteam cu fiecă cotitură de drum, cu fiecă copac ce întâlneam în cale. Un cățeluș care se încăpățânase să alerge după cai și să-l latre furios, mă făcū să râd cu lacrimi; eram bine dispus, și orice nimic mă desfătă.

„Făcusem planul să mă opresc în drum, la vila bătrânului Andrea Baldipiero, rudă cu mine, ca să-mi iau rămas bun și dela dânsul. Vila, admirabil construită și cu grădini minunate, se află situată la vre-o 5 leghe depărtare de Mestre. Senatorul își îngrijește singur grădinile, și nu pregetă o clipă. Acolo își petrece el cea mai mare parte din timp. Clima e sănătoasă și grație ei, bătrânul Baldipiero, e încă în toată puterea; la vârsta lui, nu cunoaște încă nici o infirmitate bătrânească. Trecutul lui, e plin de fapte mari. A cutreerat lumea în-

treagă. E un om aspru și delicat totuși, care a iubit mult femeile, peste tot pe unde a călătorit. E încă frumos la înfățișare, deși nu se prea arată în lume, fiindcă trăiește mai mult retras în casă, sau în singurătatea grădinelor lui parfumate.

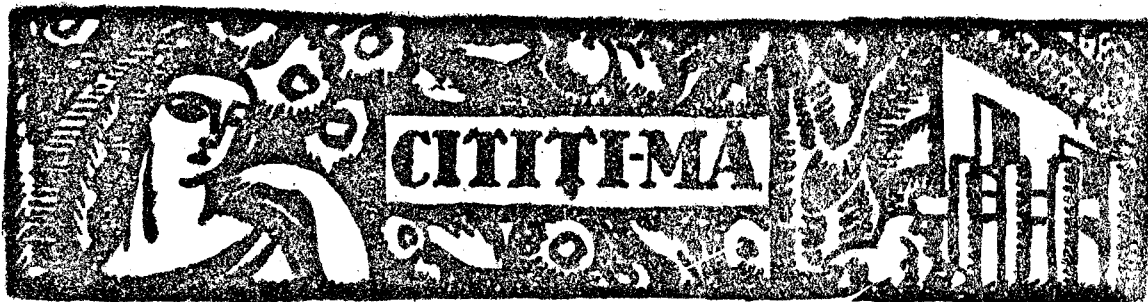
„Cu toate acestea, pe mine mă primi binevoitor, deși fața îi trădă oarecare neliniște. În timp ce vorbea, își tot mușcă firele de păr din peruca lui albă și lungă, și aproape nu se putea ține locului de neastâmpăr. Când îi vorbii de plecarea mea și de scopul călătoriei, mă aprobă și se oferă chiar să-mi dea câteva scrisori de recomandăție, cari îmi puteau folosi. Apoi, mă părăsi să se ducă să le scrie și-l urmării dispărând în fundul coridorului îmbrăcat într-o haină de casă, lungă și înflorită, ale cărei poale atingeau lespezile de marmură și fluturau pe urma pașilor lui un parfum de mosc și ambra.

„Parfumul acesta, precum și neplăcerea pe care nu și-o putuse ascunde la vederea mea, mă făcură să înțeleg că nimerisem probabil în mijlocul unei aventuri galante și că prezența mea era o piedică. Senatorul Baldipiero, deși înaintat în vârstă, trecea drept un bărbat care nu renunțase încă la plăcerile din cari o viață întreagă își făcuse ocupația și desfătarea lui de căpetenie. Se spunea chiar că spre a-și satisface gusturile nu se da înapoi dela orice îndrăzneli; și că era temut în cercul soților și al părinților. Nu cruța nimic ca să-și ajungă scopurile, nici forța, nici viclenia, nici orice mijloc

latiș sau ascuns. Dar chiar se șoptea despre unele răpiri puse la cale cu atâta dibăcie și așa de bine executate, încât nimeni nu îndrăzneă să-i spună ceva, căci nimic nu era sigur sau dovedit. Poate că nimerisem tocmai în mijlocul unei astfel de aventuri. Așa că mă hotărâsem să nu-l stingheresc prea mult și să pornesc mai departe la drum îndată ce voi fi obținut dela dânsul scrisorile pe cari se duseseră să mi le scrie. Îmi promisese una pentru Roma și o alta pentru Paris, cele două orașe între cari șovăiam să aleg pentru începutul călătoriei. Capitala Franței mă ispitea în deosebi și înclinam să merg într-acolo întâi.

„Cândind astfel, mi-arancai privirea într-o oglindă: aveam o înfățișare plăcută. Haina de nărase vestă brodată, pantofii cu bucle de briliante mă prindeau de minune și putea fi pe placul celui mai mofturos. Aveam ochi strălucitori. Cu o astfel de înfățișare puteam pretinde orice succese, căci a-flasem că femeile din țara Franciei nu-și tocmesc favorurile cu cei ce-și dau osteneala să le cucerească. Tot în acest scop luasem cu mine câteva lanțuri de aur și dantele venețiene, fără să mai pun la socoteală nenumărate cutioare cu miniaturi.

„Și plimbându-mă prin grădină visam mii de aventuri, cu femei frumoase!.. Intrezăream toate farmecele amorului, și nu-mi dădeam seamă că oriunde amorul e același, și că obiceiurile și locul nu-l fac să difere prea mult. Eram încredințat că voi descoperii lucruri noi, minunate și neaș-

teptate. Simțeam dorinți ascunse și mă vedeam trăind într'o țară de vis! Uitaseam că m'aflam doar la câteva leghe departe de Venéția, în grădinile senatorului Andrea Baldipiero și mi se părea că ieșisem din viața obișnuită de până atunci, și că intrasem pe neașteptate într'o lume din cele mai plăcute și mai uimitoare!

„Această nerăbdare de necunoscut mă făcea să văd lucrurile cele mai simple sub cea mai ciudată înfățișare. Fiecare cotitură de alee, pé-al cărei nisip neted și fin călcam, mi se părea că-mi deschide perspective neașteptate. Fiecare tufiș rotund, mi se părea că ascunde o taină în globul său de verdeață. Și tot gândind așa, ajunsei în fața unei grote de stânci. Intrarea era ascunsă de niște viță sălbatică. In alte timpuri n'aș fi intrat în grotă aceea decât pentru ca să mă răcoresc, căci deși trecusem de amiază, era cald încă; dar în clipa aceea, am intrat cu inima palpitândă, ca și cum aș fi presimțit că această peșteră rustică mă va conduce într'un loc de care va atârna, dacă nu norocul meu, dar cel puțin o nesfârșită serie de aventuri.

„Interiorul grotei era plăcut. Apa picură din stâncile umede și cădea în două barinuri. Pe pereți erau sculptate pasări și animale în bronz aurit, cari țineau tovărășie reveriilor vizitatorului solitar. O a doua încăpere, mai întunecoasă, se deschidea ceva mai departe, și în sfârșit o a treia era complet obscură. Nu se auzea decât șgomotul apei care cădea picătură cu picătură

numărând parcă în această clepsidră naturală orele monotone ale tăcerii. Terenul era așa de accidentat că eram cât pe-acel să-mi scrântesc piciorul, fiind să mă îndrept, prin întuneric. Apucați pe o galerie strâmtă, prin care eram silit să merg pe jumătate cocoșat. Colțurile pereților mi-atingeau spinarea și drumul era obositor. Dar parcă dinadins fusese făcut așa, pentru ca la ieșirea din întuneric să simți o mulțumire îndoită respirând aerul proaspăt și regăsind lumina zilei. Și nu mă înșelasem. Ieșirea grotei descoperă o perspectivă admirabilă: grădinile și fațada vilei cu colonadele simetric așezate. Balustrada acoperișului se contura pe fondul cerului senin și aerul era parfumat de mireazma amăruie a lemnului căinesc și de aroma dulce a portocalilor.

„Dar iată că în vreme ce respiram cu nesațiu, băgai de seamă fără să vreau, că din toate ferestrele vilei, una singură era închisă. Faptul acesta îmi atrase atenția și privii cu luare aminte obloanele trase. Toate celelalte ferestre străluceau sub razele soarelui asfințind. Pentru ce numai o singură fereastră era ermetic închisă? Eram în prada visurilor, când deodată simții o mână pe umărul meu. Era Senatorul Baldipiero. Cu cealaltă mână îmi întinse scrisorile ce scrisese pentru mine. Îi mulțumii, și apoi i-arătai dorința de-a pleca la drum de îndată. Aveam destul timp s'ajung la Noletta, unde țineam să poposesc peste noapte. Spre marea mea uimire însă, senatorul nu consimți și mă rețină să pe-

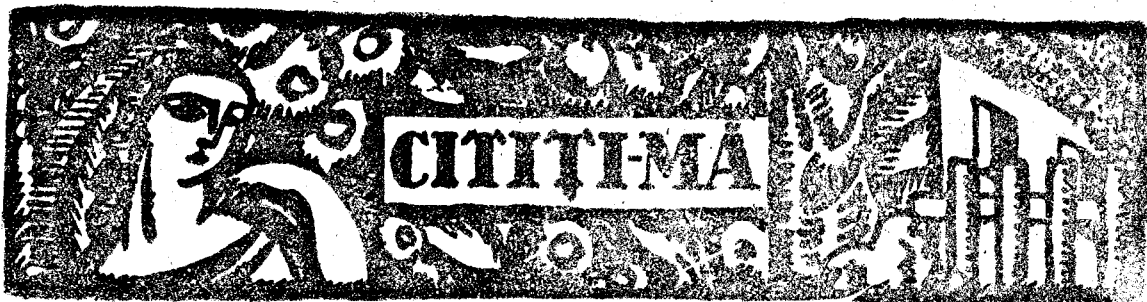
trec noaptea în vila lui. Am primit atunci și deci continuaram să ne plimbăm împreună prin grădină, ca să-mi arate diferite colțuri frumoase pe cari nu le văzusem încă. Mergea sprijinindu-se într'un baston lung de lemn de trandafir, și poalele hainii lui, înflorite, se târau pe nisipul aleelor.

„Andrea Baldipiero n'avea nevoie de sprijinul unui toiag.. Era în putere încă, și voinic, cu toate că, ici, colo, fire de păr alb mijeau pe obrajii lui roși.. Ne oprirăm dinaintea unei statui, lângă un boschet de verdeață; îmi făcu o întreagă teorie despre nud în cuvinte cari trădau gustul lui pentru formele frumoase, și-l admirai cu ce eleganță îmi arată fiecare linie pe trupul nimfei sălbatice, ajutându-se cu vârful bastonului a cărui măciulie de aur strălucea între degetele mâini sale păroase și voinică.

„Sosi și ora mesei. Ne ospătarăm într'o vastă încăpere rotundă, toată numai în oglinzi. Servitorii negri ne serveau tăcuți în jurul mesii. Oglinzile îi înmulțeau ciudat și 'mi amețeau privirile. Aveau părul creț înfășurat în turbane de mătase galbenă, pe vârful cărora tremurau câte-o egretă. Cercei de aur le-atârnav de urechi. La răstimpuri, mâinile lor negre ne turnau în pahare vin de Genzano ce-mi place așa de mult. Pe măsură ce beam, mă simțeam pătruns de-o adâncă mulțumire, în vreme ce dinpotrivă Senatorul se întuneca la față.. Mă privea cum mănânc și beau, fără ca el să fi atins încă nici paharul, nici farfuria. Probabil oboseala drumului îmi apă-

șase pofta de mâncare. Este dat de când lumea, că trebuie să'ți împrospețezi totdeauna puterile, și să fi gata să faci față oricărei împrejurări ce s'ar ivi, oriunde și în orice clipă. Nici odată nu m'am simțit mai dispus ca în seara aceea. Vinul îmi îmbujorase obrajii, și senatorul mă privea cu ciudă parcă, deși sub raportul puterii sufletești și trupești, nu prea avea ce invidia. Totuși, privindul mai bine, în lumină, mi se părù că descopăr pe fața lui urme vizibile de oboseală. Poate că de vină fusese preumblarea prin grădină, sau cine știe ce altă pricină? Oare bătrânul Baldipiero prețuia mai mult în aparență, decât în realitate? E drept că la vârsta lui puterile se mărginesc să mai întrețină un rest de viață, cu singura condiție de a nu le mai pretinde nimic mai mult decât se cuvine. Dar senatorul Baldipiero trecea drept un bătrân care nu voia să renunțe încă la tinerețe, ba se svonise chiar, că uneori căută să pară mai tânăr decât ar fi trebuit, deși niciodată deajuns cât ar fi dorit-o.

„Incetul cu incetul, din vorbă în vorbă, începù el însuși să se plângă de ceeace bănuiam numai.. Imi vorbi de fericirea de-a fi tânăr și de durerea de-a îmbătrâni. Cuvintele lui trădau o ciudată mâhnire. Il ascultam de altfel destul de distrat, căci pentru mine toate acestea le socoteam firești; bătrânețea este un accident căruia trebuie să ne supunem cu toții, și de aceea trebuie să profităm de clipa prezentă cât mai cu folos. Așa că 'n

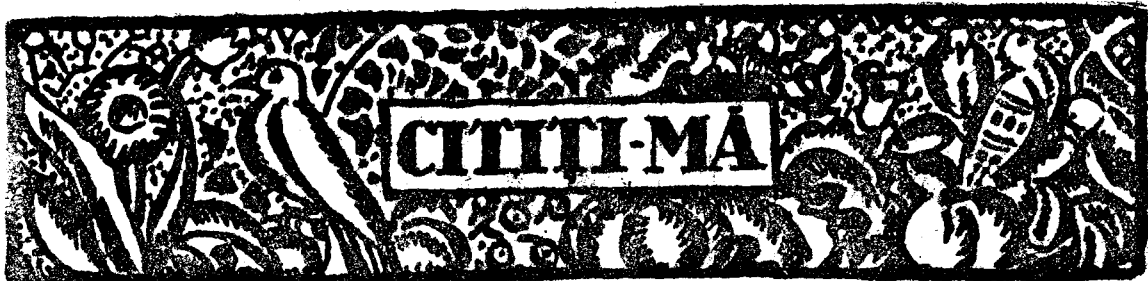
vreme ce bătrânul continuă să vorbească, eu conținuiam să beau vin de Genzano, și să mănânc diferite fructe. Servitorii negrii aduseseră în coșuri împletite din argint, fructe de tot felul, gustoase, cari îmi procurară prilejul să laud ospitalitatea gazdei mele. Senatorul se scuză foarte politicos că neașteptata mea sosire îl împiedicase să mi ofere și alte desfătări, nu numai vizitarea grădinilor și un ospăț dela care lipseau muzicanții, iar locul lor îl luase un bătrân ursuz. I'am răspuns că nu le simțeam lipsa și că alături de dânsul singurătatea îmi era foarte plăcută; îmi reproșam doar faptul că îi turburasem liniștea, deși eram fericit c'avusesem prilejul și favoarea să stau cu el de vorbă. După ce terminai, ridicându-și capul îmi spuse că politețea mea îl măgulește mult, și că-i place să creadă că nu mint, dar că în curând nu voi mai gândi la fel, când voi fi silit să mă culc singur în pat, ceea ce nu poate fi pe placul unui tânăr, și mai cu seamă a unui tânăr căruia îi plac femeile. La cuvântul femeie, deodată îmi reveni în minte, fără să știu de ce, fereastra cu oblonul tras pe care o văzusem înaintea mesii. Arunca o privire senatorului; rămăseserăm singuri, în sala oglinzilor. Servitorii negrii dispăruseră, fără să bag de seamă. Aveam impresia că în tavan candelambrul se legănă ușor, și că licăritoarea lui mișcare reflectă în oglinzi lumini înmiite. Băusem cam mult, și în vreme ce curățam o znochină de Pienza, zemoasă și roșie, ascultam glasul senatorului. Părea că

vine de departe, și că nu-i mai aparține lui, ci fiecăruia din Baldipierii pe cari îi vedeam risipiți în jurul meu, în nenumăratele oglinzi ce ne înconjurau.

„Atunci, fără să-mi dau bine seama, fui cuprins de o ciudată uimire, căci iată ce-mi propunea bătrânul: să mă ridic dela masă, și să mă las condus în camera cu ferestrele oblonite, care mai adineaori îmi ațâțase curiozitatea. Acolo, voi găsi întinsă într'un pat, o femeie adormită. Dar trebuie să mă angajez pe cuvânt de onoare că n'am să caut să află cine este femeia aceea, și de unde vine. Totdeodată îmi puneă în vedere, că de sigur, voi întâmpina oarecare rezistență, dar că eram destul de voinic s'o pot învinge. Atunci o dorință neașteptată și furioasă, mă cuprinse, amezându-mă. Mă ridicai în picioare. Toți Baldipierii risipiți în oblinzile dinprejur, se ridicară în acelaș timp cu mine, dar numai unul singur mă luă de mână, și amândoi ieșirăm din sala oglinzilor.

„Vila pustie era adâncită toată în întuneric. Senatorul mă călăuzea. Suirăm o scară. Haina gazdei se târă pe treptele de marmură cu un foșnet slab și dulce. Pașii mei, în schimb, răsunau. După mai multe cotituri, ne oprirăm. Auzii un zgomot de chei. Apoi o broască descuiată; o ușă alunecă ușor pe tâțâni unse și fui împins, înăuntru, dela spate.

„Am rămas singur, pe întuneric, în mijlocul unei tăceri profunde.. Trăsei cu urechea; și mi se părù că aud o răsufare calmă și regulată. Intuneri-

cul era cald și parfumat. M'apropiai de nevăzuta care dormea. Ajuns aproape, lângă dânsa, am întins mâna; am pipăit atunci, un trup gol și catifelat care tresări în aceeași clipă; cealaltă mână mi-alunecă la întâmplare și simții sub degete trăsăturile unui chip femeiesc și o gură caldă, întredeschisă.

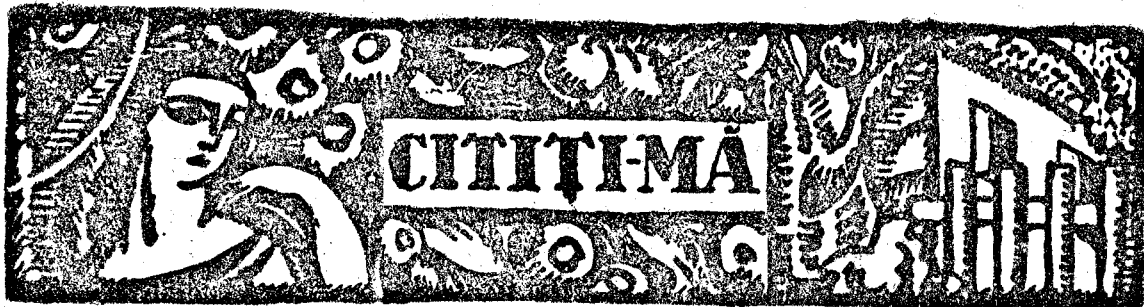
„Am petrecut o noapte ciudată, îndoelnică; o luptă mută și grozavă se încinsese între noi doi; trupul femeii mi-aluunecă și-mi scăpă din îmbrățișare cu o putere și cu o dibăcie uimitoare, și nici un alt sgomot nu se auzea decât răsuflările noastre amestecate. Lupta fû lungă, apoi puterile necunoscutei slăbiră, șealele i se miară, brațele i se istoviră, și pulpele i se desfăcură. O sudoare caldă îi umezeă pântecul; păru-i jilav i se lipă de obrajii mei... O învinsesem, Timp de câteva ceasuri, nu m'am deslipit de pe trupul ei. Il pipăiam și-l sorbeam, fără să-l pot vedea măcar cu fața culcată pe chipul ei, în întuneric. O dorință nebună mă frământă să cunosc chipul acelei femei și aveam regretul că niciodată n'am să știu, pentrucă făcusem un jurământ stupid, dar de care mă răzbumam totuși, satisfăcându-mi poftele pe trupul acela indiferent și delicios.

„Nu știu cât timp s'a scurs în desmierdări și gânduri chinuitoare; în sfârșit, regăsi din nou ușa pe care intrasem. O împinsei cu umărul; dar ușa rezistă, ca și cum de-afară, cineva se sprijinea într'insa cu toată greutatea corpului. Apoi auzii un foșnet

și pași ușori depărtându-se. Atunci împinse din nou. De data asta ușa se deschise. Făcui câțiva pași. Zorii zilei mijeau la capătul coridorului. Eram cât pe aci să mă întorc în odaie, ca să-mi satisfac curiozitatea; dar mi-adusei aminte de jurământ. O luai la fugă, coborâi scara; vestibulul era pustiu. Am ieșit afară, sub colonade. Aerul era parfumat de mirosul matinal al portocalilor. Trăsura mea, gata de plecare, m'aștepta în curte. Mă urcai în ea, pornirăm, și istovit adormii un somn adânc.

„Priveliștele drumului îmi risipiră reveria și amintirea acestei ciudate aventuri. Nu mai știam ce să cred, și toată întâmplarea mi se părea neînțeleasă. Cine să fi fost acea femeie necunoscută și tăcută? Ce sens avusesese purtarea atâta de bizară a senatorului Baldipiero? Să fi servit drept instrument al vreunei răzbunări? Sau voise să-mi ofere numai, o plăcere și s'o mărească învăluind-o în mister? Ce e drept, îi mergea faima de om extravagant și îmi venea să cred că așa era. În sfârșit mă pierdeam în tot felul de presupuneri.

„Ajunsei, între timp, la Milano. Aci îmi prelungii șederea. Jucam cărți, și cunoscu cea mai bună societate. Mai multe femei puseră ochii pe mine, și dintre toate una cu deosebire, pentru care de altfel amânai plecarea cu o lună. O întâlneam la teatru, la plimbare, acasă la dânsa; mă primea noaptea, la lumina lumânărilor, și niciodată nu-mi ascundea nimica, nici chipul, nici trupul ei. Așa că, amintirea

necunoscutei, se șterse și aproape că o uitasem, când mă hotărâi să pornesc mai departe, spre Franța.

„La Paris, petrecerile întrecură în număr și în frumusețe tot ce se poate închipui. Intrebuițai timpul în toate felurile. Concerte, baluri, teatru; scrisorile senatorului Baldipiero îmi folosiră mult și grație lor, făcui cunoștință cu diferite persoane sus puse. Amețeala vieții în care trăiam mă făcu să nu prea regret Veneția și nici pe foștii mei prieteni. De altminteri, și ei păreau că mă uitaseră, și tu la fel cu dâșii, Lorenzo. Și așa, se scurse aproape un an de zile.

„Trăiam pe atunci cu domnișoara Peronval. Era o femeie micuță și vioaie, care dansa minunat. O urmași la Londra unde aveam un angajament; dar cu toate că ținea la mine, mai împărțășea dragostea și cu milord Brookball, ceea ce mă cam jignea oarecum. După un timp ne despărțirăm. La înapoiere, găsii acasă un pachet ce-mi sosise din Italia. Intre altele conținea o lungă scrisoare dela senatorul Baldipiero în care îmi vorbea de diferite chestiuni, îmi reamintea de vinul de Genzano și de smochinile de Pienza, și în sfârșit, îmi povestea cum se terminase aventura în care mă amestecase, și pentru care își cerea scuze. Își închipuia că-mi făcusem o proastă idee despre dânsul, căci nimeni nu obișnuiește să-și cedeze locul în astfel de ocazii și să se retragă în favoarea altuia.

★

„Vai! scumpe nepoate, îmi scria se-

natōrul, va veni timpul, să cunoști și tu neplăcerile vârstei. Mă bizuiam prea mult în puterile mele, când am răpit în taină și cu destulă trudă, din casa-i părintească, pe fata aceea tânără, pe care n'ai cunoscut-o la față. O aveam la mine de aproape două săptămâni și până la venirea ta nu mă simțisem încă în stare să m'apropii de dânsa așa cum ar fi trebuit. Iată pentru ce m'ai găsit într-o proastă dispoziție! Văzându-te, credeam că înnebunesc! Îți invidiam tinerețea! Și atunci, mi-a venit în minte ideea acelei plan nocturn. Când ne-am așezat la masă în sala oglinzilor, eram hotărât să te introduc în odaia tănuită în care se odihnea frumoasa mea captivă. Voiam să-i dovedesc, astfel, că eram stăpân pe soarta ei. Și în acelaș timp, nădăjduiam că pofta trupească ce mă frământa, se va stinge, mult mai repede, la gândul unui rival mai norocos decât mine. De multe ori în viață, mă despărțeam mai ușor de femeile iubite știindu-le și ale altora. Adeseori e un adevărat remediu în iubire, să-ți știi amanta necredincioasă, și iată pentru ce așteptam dela subterfugiul ce încercam prin tine, o ușurare salutară! Iată pentru ce te-am împins de umeri, în odaia aceia întunecoasă, și iată pentru ce te-am tras cu urechea lângă ușă. Am auzit lupta voastră, îmbrățișările, suspinile, tăcerile ei; apoi iarăși lupta, și iarăși gâfâiala voastră înăbușită, și iarăși zgomote nevăzute! Minune! o gelozie cumplită îmi frământa trupul redeșteptat din toropeală. Poate de douăzeci de ori am

vrut să intru peste voi, și dacă am luat-o la fugă prin coridoare, în clipa când ai împins ușa, am făcut-o fiindcă n'aș fi putut suportă privirea ta, fără să nu-ți sâr de gât, ceea ce aș fi regretat mai târziu pentru tot binele ce-ți datorez. Gelozia are urmări surprinzătoare; în adevăr, îmi recăpătai puterile de mai înainte, și chiar de-a doua zi seara le pusei la încercare.

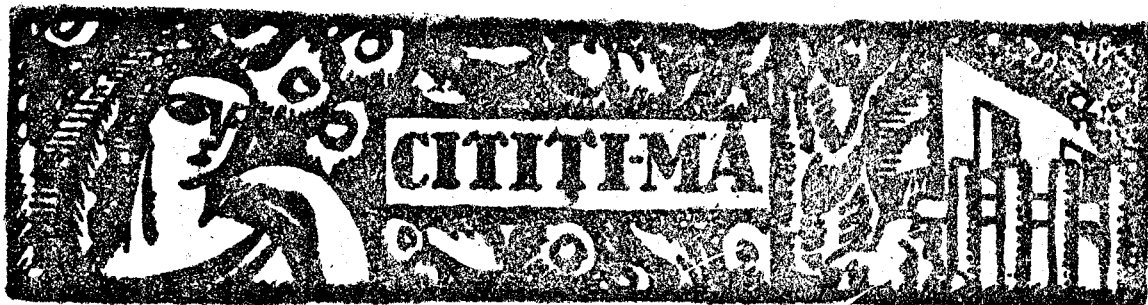
„In curând, prizoniera mea părù că se supune soartei, așa că încetai de-a o mai ține închisă. Sala oglinzilor îi oglindea grația și frumusețea. Grădinile răsunau sub pașii ei ușori. Petreceam zile fermecate, toate datorite numai ție. Une ori coboram în grotă stâncilor, în care glasul ei sună mai limpede și mai melodios decât apa care picură din crăpăturile stâncilor în bazinele sonore. Eram fericit. Iubita mea părea că mă iertase, pentru felul în care o răpisem și posedasem frumusețea ei. Părea că se complăce în noua ei viață. Căpătase asupra-mi o influență așa de mare, că într'o bună zi, îi mărturisii tot. Și, în felul acesta, a aflat cum te chiamă și cine ești. Și iață pentru ce te urăște, tot așa cum mă urăște și pe mine.

„In fiecare seară îmi umple un pahar cu vin de Genzano. Ce frumoasă e în clipa când ridică în mâinile-i fine carafa întunecoasă! Și vinul curge în pahar, un potir vechi, de cristal subțire, și răcoros pe buze! Il duc la gură cu nesățiu. Știu bine, cu toate acestea, că'n vinul pe care-l sorb, e amestecată otravă. Ea însăși prepară impalpabila pulbere. Si zi cu zi, îi simt

efectul: încetul cu încetul sângele îmi îngheață în vine; la ce bun să-mi apăr viața, pentru atâta lucru? De ce să răpesc unei femei plăcerea de-a se răz-buna? In fiecare seară, sorb potirul ucigător cu zâmbetul pe buze. Tu însă, scumpul meu nepot, ești încă prea tânăr și meriți să fii înștiințat. După mine, va veni și rândul tău; și-am citit osânda în ochii acestei fete ciudate. Păzește-te! Am vrut să te previu de primejdia ce te-așteaptă, și să mă plătesc astfel de nenorocirea ce-ți-am pricinuit. Cu toate că, după mine, nu e o nenorocire așa de cumplită cum s'ar putea crede. Această amenințare nevăzută care atârnă asupra capului tău te va face să te bucuri de viață cu mai multă putere, cu îndoită ardoare. Tineretea se încrede prea mult în ziua de mâine! Trebuie să-mi mulțumești că am știut să-ți ațât plăcerile, așa cum trebuie. Adio! Mâinile mi-au înghețat. Poate că în seara asta, bătrânul Baldipiero are să bea pentru cea din urmă oară.”

★

„Senatorul avusese dreptate: din ziua aceea gânduri noi mă năpădită. Firea mi se schimbă cu totul. Așa dar există cineva care caută, cel puțin cu gândul, să'mi ridice viața. Ceasul morții mele nu mai atârnă de-acum de legile naturii; era cineva care se gândea să-mi grăbească clipa morții! Era cineva pentru care moartea mea nu era un simplu eveniment obișnuit, ci din potrivă o dorință vie, pe care caută s'o împlinească pe neașteptate, fără să

pot prinde de veste. Nu aveam nici măcar mijlocul să pot îndepărta această nevăzută amenințare, sau să-i previu efectul. Insuși, faptul că trăiam mă făcea vulnerabil!

„Ce schimbare! Până atunci, trăisem cu ajutorul tuturilor. Simțeam în juru-mi sprijinul unui acord tacit. Toți din jurul meu îmi dădeau o mână de ajutor; câtă lume, cunoscută și necunoscută, nu se străduia direct sau indirect, ca să-mi înlesnească viața mea frumoasă de toate zilele!.. Brutarul care îmi frământa pâinea și croitorul care-mi cosea hainele, n'aveau altă dorință și alt scop, decât să mă mulțumească! Pentru mine se recoltau holdele, pentru mine se culegeau viile! Unde mai pui falanga nenumărată a artiștilor? Omul trăiește în mijlocul unui cerc de eforturi comune! Și ca să-ți dau o pildă că în viață ai nevoie de lucruri însemnate și neînsemnate, e de ajuns să-ți spun că bărbierul ca și profesorul de dans, unul procurându-mi o plăcere, celălalt o necesitate, îmi completează nevoile vieții, la un loc cu toți ceilalți de cari nu mă pot lipsi! Va să zică, eram opera comună a tuturilor! Și când mă îmbolnăveam nu alergau medicul și farmacistul să mă îngrijească și să mă vindece? Cu ce ușurință ne batem joc de toți acești oameni cum se cade, și ce repede uităm silințele ce-și dau ei, ca să ne fie de folos. Căci nu e lucru ușor să cunoști corpul omenesc, sau să găsești leacuri spre a-l întreține și a-l îngrijii!

„Intr'un cuvânt, profitam de acest acord universal care, până într'un anumit punct, mă puneam la adăpostul riscurilor și al oboselii ce-ar fi trebuit să îndur dacă aș fi fost silit să mă îngrijesc și să-mi întretin singur viața. Nevoile mele erau prevăzute la timp și satisfăcute. Și iată acum, că deodată, un necunoscut refuză să-și dea concursul în această învoială universală! Mai mult, — pretinde chiar să lucreze împotriva-mi, și se declară dușmanul meu. Iată că dintre toți, o singură voință trece de partea cealaltă! Și voința aceasta, ce voia? moartea mea drept răsplată pentru o ofensă la a cărei săvârșire nu servisem decât ca un instrument orb. Și firește are să-și ajungă planul; poate chiar mâine?

„Și pe această femeie n'o cunoșteam nici din nume, nici din vedere!..

„Gândurile acestea îmi turburară liniștea. Mărturisesc că așa gândeam la început, dar toate fură trecătoare, și cu vremea începui să resimt o mulțumire ciudată. Bătrânul senator Baldipiero avusese dreptate. Această amenințare care mă pândește, mi-a fost de folos, ca să trăiesc mai intens clipa prezentă; viitorul e, în adevăr, nesigur. Și atunci, chipul femeilor începui să capete un alt înțeles în ochii mei: de-acum, îl căutam pe-al necunoscutei mele. Deși aveam puține șanse să-l întâlnesc, mă gândeam că întâmplarea jucase prea mare rol în toată aventura mea, ca să nu nădăjduiesc că și de-acum înainte are să se amestice în

viața mea, și are să sfârșească astfel prin a mă pune față în față, odată și odată, cu dușmana mea.

„Vestea morții bătrânului Baldipiero care îmi sosită câțeva vreme după, mă întări mai mult în gândurile ce mă frământau. Bătrânul îmi lasă moștenire vila cu tot mobilierul ce conținea.

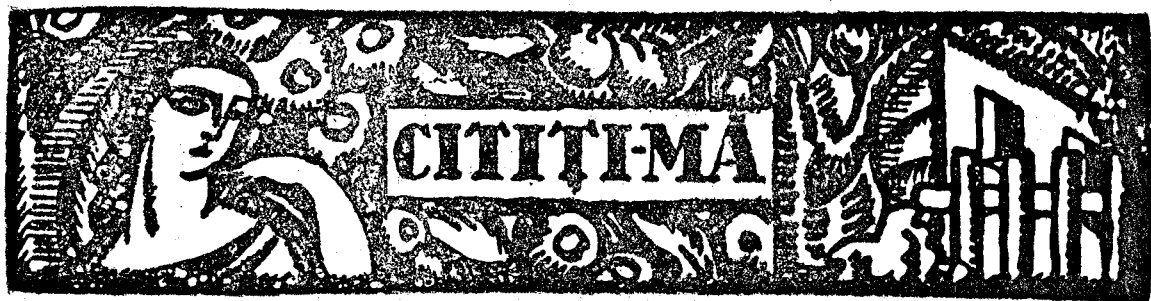
„Totuși, nu mă grăbii să intru în posesia averii moștenite. Eram îndrăgostit de-o doamnă din înalta societate, și dragostea ei mă făcuse să uit moștenirea, durata absenței mele și chiar primejdia ce mă amenința. Ce importanță poate avea otrava sau pumnalul pentru cel ce e săgetat de amor și de otrava lui veninoasă..

„Abia după un an, pe care l'am petrecut în călătorii, simții deodată dorința de-a'mi revedea țara și cu deosebire, Veneția. Mă aflam în Amsterdam, care se aseamănă cu Veneția prin canalele sale, deși n'o egaleză nici prin culoarea cerului, nici prin surăsul femeilor. Ședeam la o masă de joc, pierzând și câștigând, după noroc; când iată, că printre monedele risipite pe postavul verde zării un țichin de aur. Il apucași și îl privii între degete. Reprezinta un leu înaripat. În clipa aceea revăzui Veneția, cu canalele ei nesfârșite, cu cerul, cu palatele și campanilele-i numeroase, cu rozacele de marmură trandafirie de pe palatul Aldramin, cu fațada roșcată a palatului tău, Lorenzoi Revăzui cele trei trepte ale debarcaderului; mă revăzui deodată pe cheiul Schiavoni, ca altădată în ziua aceea, în care mă hotărâsem de plecare, alături de

seniora Balbi. Un pescăruș de argint sbura în aerul străveziu al lagunei. Seniora Balbi arunca grăunțe porumbieilor; erau toți grași și bine hrăniți. Aveam impresia că țineam unul în mână: era cald, era alb, și purta pe gât o pată roșie ca sângele!..

„Peste câteva săptămâni eram în drum spre Italia. Făcui călătoria în liniște, și în trecere, mă oprii la vila rămasă moștenire dela senatorul Baldipiero. Era o zi frumoasă și grădinile răspândeau miresme... Am străbătut apartamentele condus de servitorii negrii, cari îmi deschideau ușile fiecărei odăi; îmi fû peste puțină să recunosc odaia în care am petrecut o noapte așa de voluptuoasă și de primejdioasă, de ale cărei urmări am fost vestit în scrisoarea bătrânului senator. Soarele intră pretutindeni prin ferestre; pretutindeni domneau ordinea și liniștea. Luai masa în sala oglinzilor. Și mă întrebam nedumerit, dacă nu cumva toată povestea de odinioară nu fusese o simplă iluzie nocturnă, datorită vinului de Genzano? Poate că și scrisoarea senatorului, nu era decât o urmare a glumei de altădată? Bătrânul, e drept, murise; dar la vârsta lui moartea era firească, și poate că nu i-o grăbise nimeni. Dealmenteri, mă gândeam să las pe altădată descurcarea acestei întâmplări.

„Prima mea vizită în Veneția, ți-am făcut-o ție, Lorenzo. Ca și altădată, am sărit din gondola legănată, și am urcat cele trei trepte din pragul casei tale, învechite de sărutările varurilor. Ca și altădată, te-am strigat din

capătul scării, iar tu mi-ai răspuns de sus. Îți mărturisesc că în aceiaș clipă am simțit în suflet o neașteptată gelozie. Nu erai singur; văzui lângă tine un tânăr gentilom sculându-se în picioare la vederea mea. Era grațios, însă voinic; ținea în mâini un instrument muzical pe care-l asvârli lenevos pe-o masă, cu un aer distrat și familiar, privindu-te prietenos. La început prezența lui îmi procură oarecare neplăcere. Era prietenul tău și 'mi uzurpă o calitate la care credeam că am un drept exclusiv. Dar izbutii să-mi înving această primă impresie. Mă gândii că lipsisem prea mult, și că vina era a mea de-a te fi lăsat singur atâta vreme, așa că ura se schimbă în recunoștință, față de acel tânăr care știuse să te consoleze de infidelitatea mea vagabondă. El îmi primi complimentele cu multă demnitate și politeță, dar tu ne-ai strâns mâinile la amândoi.

„Iată cum devenii ca și tine prietin cu Leonello. Mai târziu aflai amănunțit cum ați făcut cunoștință. Leonello era originar din Palermo. Părinții îl trimiseseră; zicea el, la Veneția, ca să cunoască moravurile timpurilor. Trăia de un an aci și părea că și uitase țara de unde plecase. Avea o frumusețe siciliană, ochii vii și însuflețiți, nasul fin, gura admirabilă, n'avea un fir de mustață, talia subțire și mersul grațios. Cunoscându-l mai de aproape îmi plăcu, căci aveo o fire blândă și rezervată. Nu iubea femeile, ba chiar le ocolea; probabil era pios și deși nu ne împărțea gusturile, luă

parte bucuros la petrecerile noastre.

„Reîncepurăm astfel să petrecem iarăși ca în anii tinereții. Dar tinerețea noastră era pe sfârșite în vreme ce a lui, în toată splendoarea, era o pildă de cumișenie. Ca și altădată, reîncepurăm să frecuentăm cazinourile și sălile de joc. Și iarăși ne ascunserăm fețele sub măști de carton! Și iarăși furăm veseli! E imposibil să fii altfel în Veneția, și Slavă Domnului, și tu și eu, eram venețiani adevărați. Leonello se mulțumea să zâmbească cu gravitate la toate nebuniile noastre.

„Carnavalul anului acesta, fû din cele mai strălucite și mai însuflețite. Petrecerile se țineau lanț și într'o zi ne hotărârăm să petrecem câteva zile la vila mea. Odată înțeleși, plecai cu o zi înainte singur, ca să pregătesc cele necesare. Tu, Leonello și alți câțiva trieteni urmă să veniți a doua zi, iar peste două zile trebuiau să mai sosească noi invitați. Timpul era dulce așa că iluminarăm grădina cu lampioane. Spectacolul făgăduia să fie din cele mai plăcute.

„N'ați lipsit nici unul. La ora hotărâtă ați sosit împreună cu alți cinci prieteni. Erați cu toții mascați, și drept e, o bandă admirabilă! V'am plimbat pretutindeni ca să vă arăt pregătirile ce făcusem în vederea sêrbării. Organizasem un băl la lumina lampionanelor, în grota stâncilor, și apoi o masă servită în sala oglinzilor. Am intrat cu toții în sală ca să încercăm luminile. Eu țineam de braț pe Leonello. El râdea și și făcea vânt cu masca-i de carton. Am poruncit servitori-

CITITI-MA

lor să închidă ferestrele și să tragă storurile ca să se facă întuneric bine și să putem astfel judeca efectul luminilor. Rămăseserăm cu toții în umbră, căci se făcuse întuneric. În vreme ce strigam servitorilor să se grăbească, deodată simții ceva rece și ascuțit pătrunzându-mi în piept, și străpungându-mă drept în inimă; sângele îmi năvăli în gură..."

La lumina lămpilor, ne apropiarăm de Baltazar Aldramin; un pumnal îi străpunsese pieptul. Vârful îi atinsese inima probabil, căci Aldramin era mort. Câteși șapte ședeam în jurul lui prostiți și înmărmuriți. Erau de față Ludovico Barbarigo, Nicollo Voredan, Antonio Pirmiani, Iulio Botarol, Ottavio Vernuzzi, Leonello și cu mine. Toți prieteni cu Aldramin, toți cari ne-am dat viața pentru dânsul, căci îl iubeam cu toții, așa cum ne iubea și el pe noi. Niciodată nu existase între noi rivalitate, sau ceartă, nimic decât numai sentimente de stimă și prietenie.

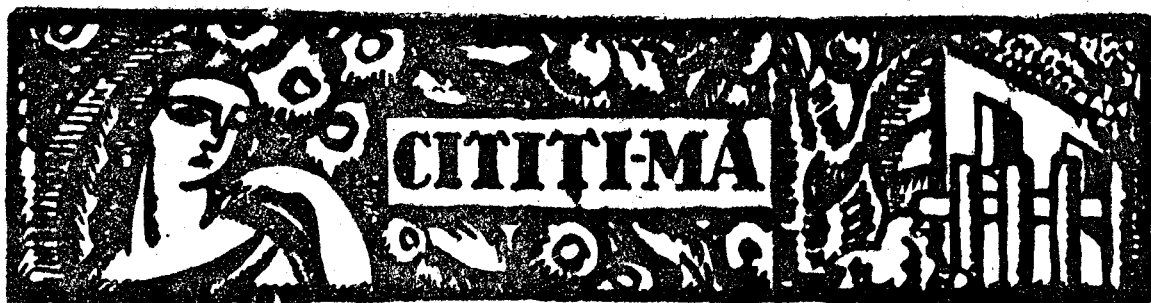
Nu mai încăpea în doială, Baltazar Aldramin se omorâse singur! Iși înfipse pumnalul ucigător cu propria mână! Dar de ce? Era tânăr, era bogat, era fericit! Ce durere îl doborâse, și pe care ne-o ascunsese tuturilor? Rămăsesem nemișcați, îndurerați, cu fe-

țele palide ca și cartonul făinos al măștilor ce țineam în mână. De sigur, Aldramin se omorâse singur, și acuma îi priveam cadavrul cu ochii înmărmuriți, dar deodată, o aceeași bănuială monstruoasă și inevitabilă ne fulgeră la toți prin minte. Dacă lovitura fusese dată pe întuneric chiar de unul din noi? Sufletele ascund multe taine în adâncul lor! Dar cine să fi fost vinovatul? Care din noi să fi săvârșit această ascunsă nelegiuire? Acesta, celălalt? Cine?

O frică năbușită ne sugruma parcă pe toți, și pentru că nu îndrăzneau să ne privim unul pe altul, ne spionam prin oglinzile încăperii cari reflectau și multiplicau chipurile noastre în jurul trupului neînsuflețit al lui Baltazar Aldramin: și parcă toate cadavrele risipite în oglinzile dinprejur păreau că ne acuză pe fiecare din noi.

Și aceeași neliniște de spaimă ne urmări multă vreme după ce Aldramin fù înmormântat, în biserica San Stefano, unde odihnește cu mâinile încrucișate deasupra ranei înroșită de sânge. Barbarigo, Toredau, Pirmiani sau Boltarol, de câte ori ne întâlneam, ne priveam cu o teamă instinctivă unul de altul. Abia îndrăzneau să ne întindem mâna. Situația se înrăutăția zi cu zi. Boltarol și Barbarigo se bătură în duel pentru un motiv neînsemnat, nevoind să dea pe față adevărata pricină pentru care se certaseră. Boltarol fù rănit mortal, și Barbarigo trebui să plece din țară.

Fui cuprins de-o adâncă tristețe; nu mă puteam consola de moartea lui Al-

dramin. În zadar se încercă Leonello să mă distreze. Știă să cânte admirabil din mai multe instrumente, și se silă să mă scoată din melancolia în care căzusem. Ne întâlneam zilnic. Pe el însă niciodată nu l'am bănuir. Blân-dețea și sinceritatea lui îmi risipise orice îndoială, așa că niciodată nu i-am adresat un cuvânt măcar din toate gândurile ce mă îndurerau.

Intr'o zi mă întâlneam cu Verodan; îmi ceru vești despre Leonello care dela o vreme locuia într'un apartament din palatul meu. I le dădui, și la despărțire, îmi strigă cu'n răs rău-tăcios: „Ferește-te de întineric!”

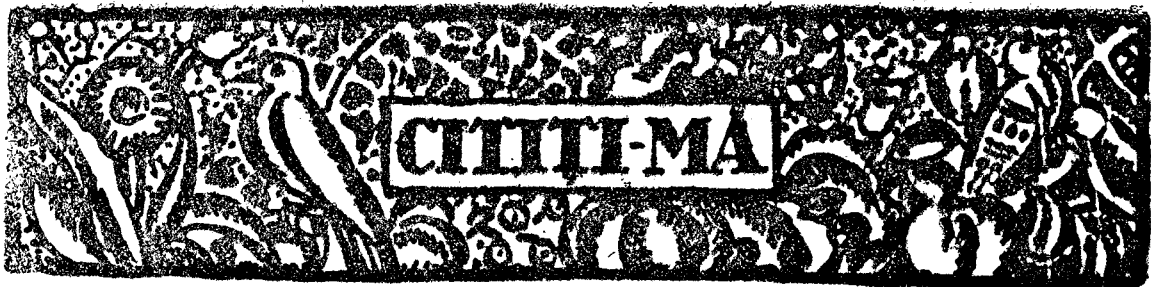
Această bănuială nedreaptă îmi răni inima în sentimentul dragostei prietenești ce aveam pentru Leonello. Văzând că mâhnirea mea crește pe fiecare zi, Leonello mă hotărî să călătorim. Pretindea chiar c'avea treburi la Roma și că ai lui îl chemau la Palermo. Mă prefăcui că-l cred, știind că aceasta era doar un pretext ca să mă facă să schimb localitatea. Șederea în Veneția nu-mi priă. Clopotele bisericeii San Stefano, care se află în vecinătatea palatului nostru, mă făceau să tresar mereu; și de fiécare dată reîmprospătam în mine cruda amintire a lui Aldramin. Mă hotărâi deci să plec. Făcurăm repede pregătirile. Coborârăm cele trei trepte ale palatului, învechite de apa străvezie; întorsei de câteva ori capul să mai privesc odată fațada albă a palatului Aldramin... Rozacele de marmură tran-

dafirie, însuflețite parcă de ploaie, păreau două răni delicate și cicatrizate!

Pornirăm la drum, Leonello și cu mine, în aceeaș trăsură. Ne gândeam să poposim peste noapte la Pienza, dar însurarea ne surprinse destul de departe de oraș, în mijlocul unei păduri întunecoase de brazi. N'apucasem încă să ieșim dintr'însa, că deodată auzim țipete, și ne pomenirăm înconjurați de-o ceată de tâlhari. O parte agitau făclii sub botul cailor speriați, în vreme ce ceilalți țintiseră pistoalele spre noi. Servitorii noștrii se făcuseră nevăzuți.

În zadar încercarăm să ne apărăm. Spedele noastre fură de prisos. Cât ai clipi din ochi, fui legat zdravăn; apoi mă legară și la ochi. Atât apucaii să mai văd: pe Leonello care se sbătea și el în mâinile bandiților. Doi oameni mă apucară, unul de cap, altul de picioare, și mă purtară departe. Apoi, mă ridicară în picioare și începură să mă împingă dela spate. Pământul acoperit de acele frunzelor, aluneca sub picioare. După ce ne oprirăm, m'au desbrăcat de haine, și m'au legat de trunchiul unui brad. Coaja mă

sgâria pe spate, și pielea mi se lipea de reșina ce se scurgea prin crăpături. După un timp, auzii iarăși sgomot de pași. O luptă se încinse. Desigur făceau și cu Leonello ce făcuseră și cu mine, dar probabil că el se împotriva, judecând după sgomotul înăbușit ce-mi ajungea până la urechi. Și tremuram de teamă ca nu cumva în toiul luptei, Leonello să capete vre-o lovitură. Aș fi vrut să'i strig că în astfel de împrejurări neplăcute lucrul cel mai bun e să te supui, fiindcă nu câștigi nimic împotrivindu-te; dar călușul care îmi înțepenea gura mă amușise. În sfârșit, se făcu tăcere. Credeam că tâlharii sfârșiseră de lucru; când, de odată, izbucniră râsete, amestecate cu exclamații sgomotoase. Dar după câteva clipe totul reintră în tăcere iarăși. Probabil tâlharii se depărtaseră, mulțumiți de munca lor. Numai vântul se auzu ușor prin vârful copacilor. Pasări de noapte săgetau la răstimpuri, cu sborul lor iute și catifelat. Din timp în timp, câte-un cucuruz de brad cădea la pământul moale.

Ne aflam așa dar, Leonello și cu mine, în mijlocul unei păduri singuratică, legați fiecare de câte un trunchi de brad. Situația nu era de loc plăcută, dar în loc să mă gândesc la neplăcerile ce-mi oferea, mă încercai s'o îmbunătățesc pe cât era cu putință. Legătura de pe ochi, slăbise puțin și reușii în sfârșit s'o trag. Aruncaii o privire în jurul meu. O torță, aproape pe sfârșite, ardea încă înfiptă în pământ. Lumina ei, lumina trunchiurile

roșcate: de unul din ele, era legată o formă goală — Leonello. O gură de vânt reaprinse torța. Da, Leonello era! Trupu-i alb părea o pată de lumină pe fondul întunericului; dar să fi fost iluzie oare, sau vre-o vrajă ciudată? Trupul acela era un trup de femeel și cu toate acestea, era Leonello. Intorsese capul, și nu i se vedea decât ceafa, cu părul tuns; și cu toate acestea, nu încăpea vre-o îndoială, era Leonello! L'aș fi recunoscut numai după mâna lui delicată, și parcă o văd, cum se crispase, mică și fină, pe coaja trunchiului!

O femeel și deodată simții deșteptându-se și clocotind în mine o bănuială crudă și plină de uimire! O femeel... Așa dar Leonello era o femeel... Lovitura de puimnal, rana roșie de sânge!... Aldramin!...

Torța se stinse brusc. Călușul îmi înțepenea gura, și gânduri clocoteau în mine! Gânduri negre și încălcite, cari se luminau parcă încetul cu încetul. Adevărul îmi apărù limpede și atunci mi se părù că Aldramin îmi povestea cele ce v'am repetat până aci.

Dimineață, un tăietor de lemne care trecea pe acolo îmi tăie fringiile ce mă țineau legat, și'mi dete drumul. De oboseală și de durere leșinasem. Când mi-am revenit în fire, eram întins pe pământ. Mi-am adus aminte tot ce se petrecuse și mi-aruncaii privirea în spre copacul unde văzusem legată pe femeea pe care o credeam Leonello. Dar locul era gol! Desigur, necunoscuta reușise să se deslege și-

gură și fugise. M'apropiai de trunchi; fringhia rosesese coaja copacului, pe alocurea; o ridicai de jos ruptă. Lemnarul o luă și o vârî în sac, ca să aibă cu ce și lega brațul de nuele, și amândoi, unul lângă altul, pornirăm tăcuți până la coliba lui. Aci îmi dete niște haine groase, și numai așa pu-

tui să mă înapoiez fără greutate la Veneția. Clopotele din San Stefano sunau în văzduhul împurpurat; iar vechea fațadă a palatului Aldramin își oglindea în apele lagunei florile de marmură roșie ca sângele...

Henry de REGNIER

Traducere de Th. S.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

